

591169580

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

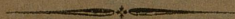
Mag. 09.3435 Ne

Bidrag til Kundskab

om

Hovedstadens Straffeanstalter
og Varetægtsfængsler m. m.

af

Generalkrigscommissair

Dr. J. B. Neergaard.

RHB

Forlagt af C. A. Reigel.

KØBENHAVNS
RÅDHUSBIBLIOTEK

Mag

09.3435

Ne

Ex 2

Bidrag til Kundskab

om

Hovedstadens Straffeanstalter
og Varetægtsfængsler,

med

stadigt Hensyn til de nyere nordamerikanske
Straffeanstalter.

Tilligemed et Par Ord om Kjøbenhavns Politivæsen.

Af

Generalrigscommissair

Dr. Jens Veibel Neergaard.

Kjøbenhavn.

Paa Universitetsboghandler C. H. Reizels Forlag.

Trykt hos E. Græbe & Son.

1839.

Historisk og litteraturhistorisk
og historisk

Maas trykkes.

C. Reiersen.

Udgivet af den danske Historikere Samfund.

Udgivet af den danske Historikere Samfund.

Reiersen.

For Hovedudgiveren C. H. Reiersen.

1880

Forord.

Allerede for rum Tid siden paatænkte jeg — haabende derved at bidrage til en god Sags Fremme — at give en Beskrivelse af vore Straffeanstalter og Varetægtsfængsler i Trykken, men efter en videre Plan, end den, jeg her har fulgt. Dengang var det min Hensigt, udførligen at omtale alle vore egne Straffeanstalter og blot at berøre de nyere nordamerikanske, for saavidt de kunde tjene som en folgeværdig Norm ved indførende Forandringer og Forbedringer af vore. Men da jeg siden erfarede, at ogsaa Stænderne stjenkede denne Sag Dyrkelsesomhed, ansaae jeg sligt Arbeide fra min Haand for aldeles overskødigt — endog for upassende, indtil det ophystes af hines Discussioner, at vægtige Stemmer havde udtalt den Mening: Danmarks Straffeanstalter og Varetægtsfængsler vare ikke saa slette, som de i Almindelighed holdtes for. En saadan Mening kunde ikke andet, end være mig en ny Opfordring til at tale denne Statssamfundets og Menneſtehedens vigtige Sag, — til at nedlægge

Frugten af adskillige Aars Grandsten og Erfaring som et ubetydeligt, men velmeent Offer paa Borgervellets Alter. — For at faae et Resultat, hvis Paalidelighed jeg kunde hjemle, holdt jeg det for nødvendigt, ikke at omtale Andet, end jeg selv havde undersøgt, og saasom hverken min Tid eller min Pung tillod mig at foretage Reiser omkring i Landet, for selv at tage dettes hele Fængselvæsen i Sjælyn, saa ligger heri Grunden, hvorfor jeg denne Gang blot maa indskrænke mine Betragtninger til Hovedstadens Straffeanstalter og Varetægtsfængsler.

Profesor David har allerede for flere Aar siden (i Maanedskrift for Literatur 10de Bind 1833) paa en ligesaa human, som instructiv Maade oplyst, at det ikke er nok at udtælle den fornødne Sum til slige Indretningers Iværksættelse, men at det tillige er nødvendigt, naar Arbeidet skal lykkes, at det møder almindelig Deeltagelse, grundet paa almindelig Overbeviisning om Sagens Gavnlighed og Bigtighed. Fra dette Synspunkt betragter ogsaa jeg Sagen. — Har mit Skrift ingen anden Følge, end dybere at indprente hiin Sandhed, saa vil jeg alligevel ikke ansee den Tid, jeg har anvendt paa det, for spildt; men jeg tilstaaer, jeg nærer tillige det Haab, at det ogsaa vil bidrage til, factisk at

oplyse, at det er kun „slet“ bevendt med vore Straffeanstalter og Baretægtsfængsler, — saa „slet“, at hines og disses store Mangler og Ufuldkommenheder endog gjøre det til Nødvendighed at tye til Lampen, ja — som ikke saa meget sjældent er Tilfældet — til Bøddeløren, for at affstraffe og standse grove Uordener og Forbrydelser, som der finde Sted, og hvilke gode Straffeindretninger burde kunne forekomme, hvorved den Skyldiges Sind opfyldes med Bitterhed og vorder end mere forhærdet, medens den Uskyldiges hele Personlighed derved fornædres og forurettes. — Dog troer jeg ogsaa, at fylde Sagen og mig selv at tilføje, at dette Skrift egentlig ikke saa meget er udarbejdet for dem, der kunde behøve at lære af mig, som for Mænd, der kunne bedømme, nøjere udvikle eller gjendrive mine Anskuelser, der selvfølgelig, isald det skulde være lykkes mig, at bringe nogle nye Ideer i Omløb, vide at tillægge dem det Værd eller Ikkéværd, som de fortjene. Ingen føler imidlertid mere levende, end jeg selv, mit Skrifs Mangler; jeg veed ogsaa, at en Deel af disse kunde været afhjulpne, naar jeg havde henvendt mig til Mænd af Faget eller andre Sagkyndige, hørt og nyttet deres Meninger i Anledning af Skriftets Indhold. Dette har jeg imidlertid med Overlæg ikke villet gjøre; jeg meente endog, at min

Bogs Mangler mueligen vilde anledige Discuſſioner, hvorved Fleres Indſigt, Erfaring og klarere Foreſtilling ſkulde udbrede et Lys over den aſhandlede Gjenſtand, ſom jeg ſelv, paa anførte Maade, ved Andres Biſtand ei formaade. Deſuden forbød min Følelſe mig at prunke med Andres Fjædre. Forreſten vilde det være uſjønſomt, ikke at vedgaae, at derſom jeg med dette Skrift ſkulde bevirke noget Godt, da er det iſær de ærede Mænd, ſom ſaa velvilligen aabnede mig Udgang til de Indretninger, hvilke ere Skriftets Gjenſtand, og ſom meddeelte mig ønſkede Oplyſninger, der ſkyldes Tak derfor.

Jeg ſlutter nu med det Dniſte, at Læſeren i det mindſte vil anſee mit Arbeide ſom et Beviis paa min Hengivenhed for mit Fødeland; — og at den øjeblikkelige Forſtemning, ſom mit forrige Skrift (De tre Mordere D. Kollerøds, D. Hanſens og P. Chr. Knudſens Criminalhiſtorie ic.) upaatvivleligen har efterladt der, hvor jeg mindſt ventede det, ſnart vil vige for den Erkjendelſe, at det er enhver retſtaffen Mands Pligt, at arbeide til Fædrelandets og Medborgeres Vel, og at det er umandigt, ikke at turde være ſin Mening beſjendt.

Frederiksberg By i Marts 1839.

J. B. Neergaard.

Saa Dele af Statsstyrelsen fortjene nok meer Regje-
 ringens Opmærksomhed og Omsorg, end Landets Straffe-
 anstalter og Fængselsvæsen; thi baade hine og
 dette staae jo i nøjeste Forbindelse med eet af Borgerfam-
 fundets væsentligste Formaal, nemlig at betrygge alle dets
 Medlemmers Sikkerhed for Liv og Ejendom; men ingen
 Deel af Statsmaskinen, hvilket Erfaringen næsten overalt læ-
 rer, er nok hidtil mindre bragt til Fuldkommenhed. Alle
 Landes Wiismænd ere vel deri enige, at enhver Forbrydelse i
 Staten bør straffes; men det Allervigtigste, nemlig ved
 Straffen at virke til Forbryderens virkelige gradvise For-
 bedring, synes ikke at have været Ojenstand for til-
 børlig Opmærksomhed, førend ædle Menneſtevenner i Nord-
 amerika dermed gjorde en hæderlig Begyndelse, og oplyste,
 at der udfordres langt mere end blot Straf, til at forbedre
 Forbryderen og derved formindſke Forbrydernes Antal *).

*) Allerede Plato lærte: „At Straffens Hensigt er ikke blot at
 tilføje Forbryderen et Onde, men især at forbedre ham
 — at føre ham tilbage til Dyden.“ — Den i Hedenolden
 brugelige Skik, at frigive Fangerne i Anledning af
 visse Høitider, synes ogsaa at bevise, at de dengang i
 Straffetiden undergik Forbedring; thi det er ikke sandsynligt,
 at Man skulde have forlangt en Dybs Løsladelse med den
 Overbeviisning, at han atter vilde begynde at stjæle.

Sels om Straffemaaden ere Meningerne hoist forskjellige; næsten ethvert Land har i denne Henseende sine særegne Begreber og Anskuelser; hvor forskjelligt straffes ikke een og samme Forbrydelse i forskjellige Lande! Den Tys, som i England ikke undgaaer Strikken, slipper hos os og i flere andre Lande med nogle Maaneders Fængsel *). — Danmark, som blandt Europa's Magter for omtrent et halvt Aarhundrede siden gjorde det første bestemte Skridt til Ophævelsen af den Menneskehedens skjændende Slavehandel **), give ogsaa nu Europa det Exempel, som Philadelphia gav Nordamerika, ved at indføre nyttige Forandringer og priselige Forbedringer i sine Straffeanstalter. Dette er saameget mere at ønske, da baade Menneskelighed, Sædelighed og

*) I saa Lande har dog nok Lovgiverens Wiisdom saa gradviis ordnet Straffemaaden efter Forbrydelsen, som i Danmark. Den begynder med Fængsel paa Vand og Brød i visse bestemte Dage, derfra gaaer den over til Forbedringshuusstraf, fra denne til Lugthuusstraf, siden til Fæstningsarbeide og endelig til Rasphuusarbeide.

**) I hvilken Grad Egennyttens skundom træder baade Menneskelighedens Pligter og Fædrelandets Love under Fødder, derpaa anfører den berømte Humboldt i sine hoist interessante og lærerige Reisebemærkninger et oprørende Exempel: „Blandt alle Lande,“ siger han, „var Danmark, som bekjendt, det første og i lang Tid det eneste, der havde afskaffet Slavehandelen; men desuagtet vare dog de første Slaver, som bleve udsillede til Salg under mit Ophold i Cumaná, ankomne med et danskt Skib.“ — Hvad fortjener den frække, egennyttige Niding, der saaledes træder sin Konges ædle Villie under Fødder og krænker eet af Menneskelighedens helligste Bud! Hvad fortjente hiin Foragtelige, dersom han tillige besad sin Konges Tillid og havde et indbringende Embede!

Retfærdighed fordre et nyt og bedre System indført i vort hele Fængselvæsen, — Dette er saameget mere at haa, da en Commission af sagkyndige Mænd for rum Tid siden skal være nedsat, for at opdage og undersøge de ved vore Fængsler og Straffeanstalter stedfindende Mangler, Ufuldkommenheder og Misbrug, at ordne og bevirke det Fornødne i denne Anledning og i det Hele bidrage til at formilde den der herskende Glendighed *). Commissionen vil vistnok, arbejdende med Held og Kraft, uden Skjul ile med at vise Almeenheten sine Hensigters Afgtærdighed, saa at enhver Anden, der har Gyne og føler Kald dertil, ogsaa kan med Raad og Daad hjelpe til at fremme dette herlige Djemed — at forebygge i Nutid og Fremtid mange Tusinde Menneskers legemlige og aandelige Fordærvelse. Ethvert vigtigt Foretagende vinder useilbarligen ved at blive offentlig omhandlet; der tales frem og tilbage, førend Vedkommende fatte det rette Standpunkt, hvorfra Sagen bør betragtes. Pu-

*) Min afdøde Ven, Professor Ralpb, hvis ædle Humanitet vil evig ihukommes i Straffeanstalterne paa Christianshavn, har engang fortalt mig, at i Aaret 1814 eller 15 skal den constituerede Stadsbygmester Meyer have udkastet en Tegning til Forandringer ved vore Straffeanstalter paa Christianshavn, som Directionen allerede dengang (altsaa 2—3 Aar før Straffeanstalternes Afbrændelse) ansaae nødvendige. Det forekommer mig endog, at den afdøde værdige Borgermester Bang skal tidligere have gjort et Udkast med dertil hørende Tegninger til nye og hensigtsmæssigere Straffebygninger, som nødvendige Hindringer ikke heller dengang tilode at udføre. Da hine og disse Udkast og Tegninger rimeligviis endnu existere, saa vilde det maaskee fornemmelig i oeconomic Henseende være til Nytte, om de nu kom for en Dag.

blicitetens Hensigt er jo : forstandigen at indlede sindig Tale, og at foranledige hos Sagkyndige nærmere Overvejelse. At den, der med ærligt Hu pønser paa nyttige Foretagenders Fremme, anseer sin Plans Udførelse for den bedste, er saare naturligt; men ligesaa naturligt og almindeligt er det, at hans Anstuelse, naar han nærer een eller anden Yndlingsidee, enten paa Grund af hans aandelige Standpunkt, eller særlige Synskreds, vorder eenfaldig, og at han taber umærkeligt Hovedgjenstanden for sin Pønser — Statens Vel — af Sigte Selv den skarpsindigste Tanke strander ikke sjældent paa Erfaringens Klippe. Det bør derfor vel neppe formenes Noget, der mener det redeligt med sit Fædreland, at yttre sin Mening beskedent og sømmeligt, især om saa almeenvigtige Gjenstande, som her er Tale om, skjøndt de egentligt ikke henhøre under hans Forum; men de forskjellige Meningers rolige Prøvelse bør overlades til kyndige, upartiske Dommere, der have den gamle gyldne Regel for Dine: „Prøv Alt, men behold det Bedste!“ Paa denne Maade vil hiin vanskelige og vigtige Sag ved den løsende Sandheds Bistand visse- ligen seire over alle Hindringer. Dog bør Man ogsaa ved denne Leilighed vogte sig for, at drage sin og Andres formeentlige Wiisdom igjennem altfor mange Krumveje, hvorved den bedste Hensigts Opnaaelse ofte trækkes i Langdrag. — Det er her, som i Almindelighed, ikke om Sagen, men blot om Midlerne til at opnaae dens Djemed, der strides; efter Sindets og Forstandens uendelige Forskjellighed løber Man sædvanligen i usynlige Radier ud fra Cirkelens Middelpunkt, men den Gne krydser og brækker den Anden, inden Peripherien naaes. Om Hovedsagen ere Alle enige: Ingen, der til-

bunds fjender vore Straffeanstalter og det Uvæsen, som der drives, kan drage i Tvivl, at de ere i høi Grad mangelfulde og trænge til betydelige og nødvendige Forandringer og Forbedringer. Selv vore saakaldte Forbedringshuse ere jo en Skole for de groveste Laster, hvor den begyndende Forbryder snart bliver saa aldeles i Bund og Grund demoraliseret, og den sidste Gnist af hans Retsfærdighed og Dyd saa aldeles udslukket, at han siden sin hele Livstid vorder en Rædsel for Samfundet; hvilket Alt med uomstødelige Kjendsgjærninger er oplyst og beviist i mit f. N. udgivne Skrift (De tre Mordere Ole Kollerøds, Ole Hansens og Peter Christian Knudsens Criminalhistorie ic.). Hvor sørgeligt er ikke ogsaa det Kjendskab, Man under den der omhandlede Sag har faaet til vore Varetægtsfængsler! De fleste ere mørke, fugtige, usunde Huller, hvor Arrestanten ikke alene taber sin Sundhed, men tillige udsættes for en total moralsk Fordærvelse, der efter Fængslernes nuværende Tilstand er uundgaaelig; thi en for en ubetydelig Forseelse arresteret, men iøvrigt endnu ufordærvet Person, der af Mangel paa behørig Arrestitocaler overgives til de ryggesløseste Forbryderes daglige og uafbrudte Samliv, vænner sig lidt efter lidt til sine Medfangers Selskab og Anstuelser, og vorder snart Fordærvelsens Bytte. Undersøgte Man Antallet af de Forbrydelser, der Ar for Ar have deres Oprindelse af disse Arresters Mangler og fejlfulde Indretninger, da vilde Man visseligen gysse for Resultatet af denne Beregning *).

*) Men ere Fængslerne bedre paa de fleste andre Steder i Europa? Da Joseph II erfarede, at Menneskevennen So-

uden ikke disse Arrester i Vejen for Sagens Undersøgelse og Opdagelsen af Sandheden, i det Arresterne formedelst det i enhver Henseende høist skadelige Samliv indbyrdes undervise og underrette hverandre om Maaden, paa hvilken de kunne skjule Sandheden og føre Justitsen bag Lyset *). — Jeg vil ikke besudle disse Blade med de væmmeligste Afstyheligheder, der dagligen gaae i Svang saavel i vore Straffeanstalter, som Varetægtsfængsler, og ligeledes ere Følger af Arresterernes høist fordærvelige Samliv. — Endog Politiarresternes ufuldkomne Indretning i det pompeuse, kostbare Domhus gjør der en god Disciplin til Umuelighed og medfø-

ward, der reiste omkring i Europa, for at gjøre sig bekendt med Fængselvæsenet, og siden gjøre Forslag til dets Forbedring, — opholdt sig i Wien, lod han ham kalde og spurgte: „Hvorfor er De saa utilfreds med mine Fængsler, De, som i England seer Deres Forbrydere dufinviets ophænges?“ Howard svarede: „Deres Majestæt! meget hellere hænges i England, end leve i Deres Fængsler.“ Joseph viste, at ædel Frimodighed mod en ædel Fjende altid bærer gode Frugter, og indførte strax Forbedringer ved sit Fængselvæsen.

*) Jfr. mit Skrift l. c. — I den senere Tid have endog Fangerne i Hovedstadens Varetægtsfængsler opfundet den Tactik, aldeles at tilbagefalde deres ved første Instant's afgivne Bekendelse, naar de komme under en anden Ret og i Forhold til andre Arrester. Dette har i et kort Tidsrum været Tilfældet med tre grove Forbrydere, nemlig: en farlig Tyv, en Morder og en Mordbrænderiske. Disse Krumspring hjulpe dem imidlertid ikke; thi deres første Bekendelse var aldeles frivillig og ubetinget; men de bidrage dog til at vidtløftiggjøre Sagerne og forøge Dommerens Arbeide.

rer Nødvendighed at ty til Nødmidler, i hvis Anvendelse det neppe er mueligt at undgaae Vilkaarlighed; — endog Politiarresternes altfor ringe Antal besværliggjør i høi Grad Politidommernes Arbeide — der desuden er fuldt op — i det Man ofte nødes til at fordele de i een og samme Sag implicerede Arrestanter i forskjellige Fængsler i Byen, saasom i Stokhuset, paa Gammelholm, ja — i Blaataarn (?!), for at forebygge deres Communication med hverandre. — Er det ikke beklageligt, at Man formedelt Mangel paa tilstrækkelige Arrestlocaler ei formaaer, end ikke med den største Forsigtighed og Omhyggelighed, at forhindre, at visse smitsomme Gudsygdomme, f. Ex. Snat, hastigt og let udbredes blandt Arrestanterne, og stundom forplantes til den uskyldigen Anholdte, som derved sættes ud af sin vanlige Næringsvei, naar han igjen loslades. — Jeg vil ikke uden Nødvendighed løfte Sløret af flere Skandaler; thi slige sørgelige og forargelige Kjendsgjerninger kaste jo ligesom Skygge paa Retfærdighed'en, i det der forstyrres og ødelægges, hvor der bør vogtes og beskyttes. Desuden forbyder Rummet dennefinde at gaae nærmere i Detail, og — exempla sunt odiosa! — Kort, denne Mennekeheds vigtige Sag har vistnok Krav paa Statens særdeles Opmærksomhed og Bistand, Krav paa, at en sikker Plan til en Reform — en gennemgribende Reform — i vort hele Fængselvæsen med Kyndighed snart bliver lagt og snart iværksat, saavidt de pecuniære Kræfter dertil kunne tilvejebringes. Nu desuden, da der arbeides paa en Plan til det christianshavnske Tugt-, Rask- og Forbedringshusets Gjen-

opbyggelse, vil det neppe feile, at der bliver taget behørigt Hensyn til andre Landes forbedrede Straffeanstalter i Henseende til deres Construction, Grundprinciper og hele Bestyrelse. Selv har jeg i adskillige Aar, ved at bivaane Criminalforhør, ved at gjøre mig bekendt med de vigtigste af vore Fængsler og disses gruelige Indfyldelse paa Arrestantens physiske og aandige Tilstand, ved at læse Adskilligt, der, saavel i Modersmaalet som i fremmede Sprog, er skrevet især om de nyere nordamerikanske Straffeanstalter, og ved selv i Stilhed at have taget hiint og dette i Døvevejelse, samlet Materialier, tildeels grundede paa Kjendsgjerninger, hvillke jeg med besteden Frimodighed her vover at meddele, haabende, at de, hvor ubetydelige de end monne være, dog maastee ikke ville læses med Mishag; især paa en Tid, da Stænderforsamlingerne i Sjælland og Jylland have bragt samme Gjenstand paa Bane, og en agtet Mand af Faget hist har antaget de nordamerikanske Straffeanstalter som en folgeværdig Norm for Danmark. Disse Straffeanstalter er det, jeg her først med et Par Ord vil omtale og ledsage med nogle Bemærkninger. Naturligviis kan jeg ved denne Leilighed kun concentrere det Vigtigste af hvad der findes hos forskjellige Forfattere om denne vigtige Gjenstand; dog haaber jeg ikke, at der skal udelades noget Væsentligt.

Den første Idee til det nye System, hvorefter Straffeanstalterne i Nordamerika ere indrettede og blive bestyrelde, skyldes — saavidt jeg af den ældre Criminalhistorie kan sjonne — især den lærde Kloster-Geistlige Pater Mabilson, som i det 17de Aarhundrede udarbejdede Planen til et

Forbedringshuns, hvori: „Afsondring, Sausshed, Arbeide og Bøn“ — som netop ere Hovedprinciperne for det nyere nordamerikanske Straffesystem — skulde indfores. Men dette System er endmere begrundet ved den criminale Lovgivning i Pensylvanien; jeg vil derfor først i Korthed omtale bemeldte Lovgivnings Historie.

Den kundskabsrige, fromme, menneskekjærlig-sværmeriske Dvæfer, William Penn (en Søn af den berømte engelske Admiral af samme Navn) erholdt i Aaret 1681 efter Ansøgning for en efter hans Fader arvet betydelig Gjeldsfordring paa Regjeringen en stor Landstrækning i Nordamerika, vestlig for Ny-Jersey ved Delaware, med fuldkommen Ejendomsret, dog under engelsk Overherredomme. Landet blev efter ham kaldet Pensylvanien, og dets Hovedstad Philadelphia, et Navn, der hentydede paa den Broderkærlighed, der skulde opfylde alle Lemmer af det nye Christenrige. Dette herlige Menneske — der bevarede et dybt og klart Blik i Menneskelivet, en luttret og reen Begeistring for det ægte Menneskelige og, uagtet umiskjendelig Bildfarelse, dog ualmindelig megen Sands for Sandhed og Ret — forfattede strax i sit Land en ny og mildere Straffelov, hvori Dødsstraf iffun blev bestemt for forsætligt Mord; hvorhos dog den fuldbrydende Magt blev forbeholdt Myndigheden, efter Omstændighederne at formilde, ja endog aldeles at eftergive Straffen. Men denne Lovgivning blev aldeles forkastet i England, og efter mange Omhandlinger mellem Kongen og Gouverneuren af Pensylvanien bleve de gamle Straffelove igjen efter deres yderste Strengthed satte i fuld Kraft. Saaledes forblev det,

saalænge Kongen af England var Amerika's Overherre; men saasnart Landet blev uafhængigt, beholdt Indbyggerne strax deres første milde Straffelove tilbage. Beccaria's bekjendte philosophiske Skrift om Forbrydelser og Straffe, der udkom 1764, hvori Forfatteren med Følelsens og en levende Indbildningskrafts Veltalenhed bestrider Dødsstraf og Tortur *), blev især lagt til Grund. Imidlertid hindrede dog Krigen den nye Constitution, som Staten Pennsylvania antog i Maret 1776, fra at foretage betydelige Forbedringer i den criminale Lovgivning førend Maret 1786. Man indførte vel nu en betydelig Formildelse i Straffelovene: Dødsstraf, som indtil da havde fundet Sted næsten for alle Slags Tyverier, for Mordbrand, for Sodomiteri o. s. v. blev bestemt blot for Mord, Mordbrand og Landsforræderie; Pidskning, Fængsel og Arbeide i Jern fastsattes for andre Forbrydelser. Denne Formildelse i Straffelovgivningen var vel betydelig, men dog ikkun en saare ufuldkommen Begyndelse til den tilsigtede Forbedring; thi Man savnede endnu Forstandens Klarhed og Fornuftens Lys til at indsee nogle af Retsfærdighedens væsentligste Grundsætninger; Man straffede f. Ex. Undvigelse af Fængslet med Pidskning, endog med Lemlæstning paa Dren, Næse og Fingre efter Dommerens Skjøn; ja, naar en Forbryder, der havde gjort sig skyldig i en ringe Forseelse, der kun medførte en ubetydelig Straf, undløb af Fængslet, blev han straffet paa Livet,

*) Kant billigede ikke Beccaria's Grunde mod Dødsstraf; men gjorde ham vistnok Uret, naar han bebreidede ham Føleri og paatagen Humanitet; thi ogsaa som Menneſke fortjente Beccaria stor Agtelse.

skjondt Lovgiveren jo dog forudsætter hos Forbryderen en uimod-
 staaelig Drift til at sætte sig selv i Frihed. — I Maret 1790
 blev ved en ny Lov i Philadelphia affattet Straffene, at ar-
 bejde i Jern, Vidstning og alt Slags Lærplæning, og i sam-
 mes Sted bestemt Pengebøder og Fængsel som et Slags Er-
 statning for de begangne Forbrydelser. Desuden foreskrev
 denne Lov visse nødvendige Forholdregler i Henseende til Fængs-
 lernes almindelige Bestyrelse, og overlod det til en Comité
 at udarbejde et specielt Reglement for Fængslernes indre Ind-
 retninger og særlige Bestyrelse, hvilket Reglement dog skulde
 approberes af M a r e n og nogle af de højere Autorite-
 ter. — Dette Mildhedssystem, som selv adskillige saghyn-
 dige, retskafne, menneskekærlige Mænd betvoilede, at ville
 have nogen heldig Fremgang, blev især befordret ved den
 saare agtværdige Dvæker G a l e b L o w n e s og understøttet
 af adskillige andre rige, anseelige, oplyste, patriotistfjndede
 Mænd, til hvem ogsaa Inspectionen over de nye Straffean-
 stalter blev overdragen. G a l e b L o w n e s tilraadede, at
 indføre ved Straffeanstalterne F o r n u f t og M i l d h e d,
 blandet med A l v o r, istedetfor Lænker og Prygl. Et Reg-
 lement blev strax forfattet; Man gjorde de fornødne Foran-
 dringer ved Fængselsbygningerne i Philadelphia, og en ny
 Plan, der især skyldtes H o w a r d ' s *) bekjendte Værk om

*) Denne ædelmodige Menneskeven, der med uegennyttig, utrætte-
 lig Omhu opoffrede sit hele Liv til den menneskelige Glædig-
 heds Formindskelse, døde som et Offer for sin varme Menne-
 skækærlighed den 20de Januar 1790 af en epidemisk Sygdom i
 Cherson i Krim. Faa Bøger have havt saa velsignede Føl-
 ger som hans Bog om Fængsler; den skal først have ledet

de engelske og udenlandske Fængsler og Tugthuse (udkommet 1777, senere forbedret og udgivet 1784), blev iværksat, hvis heldige Fremgang aldeles svarede til Bedkommendes Haab, og kronede deres Arbejde. I Aaret 1764 bleve Straffelovene i Philadelphia endmere formildede, og Dødsstraf blot bestemt for forsættligt og overlagt Mord; hvorimod andre Forbrydelser ikkun straffedes med Fængsel, hvis Tid og større eller mindre Strengthed bestemtes efter Omstændighederne. 22 Aar derefter (1816) begyndte Man at bygge Fængslet i Auburn, der først efter fem Aars Forløb blev aldeles færdigt *). I Begyndelsen bleve to og to Fanger indspærrede sammen i een Celle; men Erfaring lærte snart, at de indvirkede høist fordærveligen paa hinanden, hvorved Fængseldisciplinen ofte blev brudt, og mange løsladte Fanger inddømte igjen for nye Forbrydelser. Man opgav snart dette Contubernalskab i Arresterne og indspærrede nu Fangerne hver for sig i særskilte Celler, men uden Arbejde. Følgerne af denne Straf vare strækkelige; den rystede de Indspærrede i en saa frygtelig Grad, at Fangevogterne derved forbausedes: een af de Ulykkelige, paa hvem Forsøget anvendtes, søgte i Vanvid at stille sig selv ved Livet; een benyttede i Fortvivelse Djæbliffet, da Fangevogteren bragte ham Føde, til at

Regjeringens Opmærksomhed i Europa's civiliserede Stater paa en hensigtsmæssig Forbedring af Fængslerne og Tugthusene, og derved bidraget til mange Tusindes Redning, som trostesløse smægtede i dybe Fængselhuller, kæmpende med allehaande Sygdomme, der fortæredede baade Aand og Legeme.

*) Det er bygget efter Wsteplanen. Jfr. Julius's Gefängnisfkunde, hvor Grund- og Gjennemsnitsstegning af et saadant Fængsel findes.

styrte ud af Fængslet, blind for Faren, han derved udsatte sig for; og fem iblandt 78 døde efter nogle Maanedes Forløb af Tæring *). Som Følge heraf bleve Cellerne uden Arbejde ganske opgivne i Auburn 1823; hvorimod Man bestemte, at Fangerne om Dagen skulde arbejde i fælles Stuer, men under en bestandig, streng Taushed, uden at maatte tale et eneste Ord med hverandre, end ikke ved det fælles Spisebord om Middagen, og at de blot om Natten skulde opholde sig hver for sig i deres Celle, adskilte ved alentykke Mure, gjennem hvilke Forførelsen og dens indbyrdes Underviisning umueligen kunde trænge igjennem **). Denne Plan vandt almindelig Tilfredshed og er siden bleven Rettesnor for de senere indrettede Fængsler i de Forenede-Stater; den kaldes efter Stedet, hvor den først indførtes, den auburnske Plan. Først ville vi med et Par Ord omtale Indretningen og Bestyrelsen af den auburnske Straffeanstalt.

Naar Forbryderen bringes til det auburnske Fængsel, saa medfølger fra den Ret, som har dømt ham, Underretning om hans Forbrydelse og de Omstændig-

*) At den strenge Afsondring uden Beskæftigelse desuden ikke fortjener at anbefales med Hensyn til Fængens moralske Forbedring, skjønnes deraf, at af 26 saaledes indspærrede og siden benaadede Forbrydere i Auburnfængslet, gjorde 12 sig strax igjen skyldige i nye Forbrydelser.

**) I Pittsburg vare disse Mure derimod saa tynde, at Fangerne kunde tale sammen ved Banke sproget o: ved at betegne Ordnes Bogstaver ved flere eller færre Slag paa Muren. Indretningen førte derfor ikke heller til Fangernes Forbedring, og Systemet blev opgivet.

heder, som kunne formindste eller aggraverer den; Fangevogteren (Keeper, Gardien) *), erkjendiger sig desuden selv hos Førerer, som bringer Arrestanten, og ved Samtale med denne om hans hele foregaaende Levnet, om hans Temperament, Naturel, herskende Lidenskaber, samt om Omfanget af hans Kundskaber og Færdigheder, for derefter at bestemme hans Opsyn og Behandling i Straffeanstalten, samt tiltaler ham dernæst omtrent saaledes **).

Du fremviser et bedrøveligt Billede af menneskelig Fornedrelse. Ved slet Exempel, Lediggang eller Ejfodesløshed, ved onde Lidenskaber og Affecter er du bleven ledet til Lastens Udøvelse, ved hvilken du har overtraadt Landets Love, forspildt din Frihed og forsyndet dig imod din Gud. Folgerne heraf ere, at du, istedetfor at nyde en fri amerikansk Borgers Privilegier, selskabelig Omgang og Behagelighederne af Hjem og Venner, nu kommer frem i Slavellæder, fordømt til et Fængsels mørke Gensomhed, hvor Slægts og Venners Smil aldrig kan opmuntre din mørke Bolig. — Græd ikke alene for din egen Skyld! men kom ihu din Faders Suk,

*) Man vælger bestandigt til Fangevogtere humane, værdige Mænd af Opdragelse, som besidde et hæderligt Rygte i Borgersamfundet, i hvilket mange af dem have haft betydelige Embeder. Den for sine Talenter, sin Godmodighed, sin Characterfasthed og sit Mod saa særdeles yndede og agtede John D. Gray, hvem den auburnske Straffeanstalt skylder saa Meget, var jo dennes første Fangevogter.

**) Efterfølgende Tale har jeg ikke ordlydende oversat, men dens Mening og Aand har jeg søgt at udtrykke saa nøje, som jeg formaadede.

din Moders Taarer, din Kones og dine Børns Glendighed, lidende og foragtede — formedelst D i n Brode. Nær ingen end Følelse mod Samfundet eller Regjeringen, fordi du er standset paa Lastens Conveje, men vær taknemmelig for vore Loves Skaansel. Istedetfor at ende dit Liv i en Galge, hvilket var blevet din Lod under de fleste andre Regjeringer *), er du her kun fængselbunden i nogen Tid for Almeensikkerhedens og dit eget Bedstes Skyld. Du vil engang igjen kunne vende tilbage til dine Venner og til Samfundet med rigtigere Begreber og bedre Følelser; thi du vil inden Fængslets Mure kunne lære et nyttigt Haandværk; du vil kunne lære Lydighed imod Lovene, at beherske onde Vaner og Drifter, samt i det Hele erholde en forstandig og religiøs Underviisning. Benytter du kun tro de Leiligheder, med hvilke du begunstiges, da er din Tilstand langt fra at være h a a b l ø s; din Familie og dine Venner ville da efter Fængselstiden modtage dig igjen med aabne Arme, og, lig en medlidende Fader med en forloren Søn, sige om dig: „han var tabt, men er funden!“ Det er sandt, at, medens du er fængslet her, kan du ikke faae nogen Kundskab om Slægt og Venner; men de ville altid ved Efterspørgsel blive underrettede om din Opførsel, Sundhed og hele Stilling; de ville endogfaa faae Tilladelse at besøge Fængslet og gaae i Gange **), hvorfra, u s e t e

*) Her tages nok især Hensyn til England, hvor sliq Dødsstraf fordum var saa almindelig.

***) Rundt omkring alle Arbeidsværelser ere anbragte tre Fods vide Gange, hvor Tilskuerne gjennem Rabninger kunne see Fangerne, uden at disse igjen kunne bemærke, hvo der opholder sig i Gangene. Disse Løngange bidrage ogsaa meget til, at over-

af dig ved dit Arbejde, de kunne bestue dit Ansigt, skjulte for dit falsomme Hjerte. Du maa anses som begravet for Verden; men, naar du igjen vender tilbage til den, vil det ene og alene være din Skyld, om du ikke staffer dig ny Afgørelse, bliver velsignet af dine Venner og af Samfundet og udviser Magten af dyb Anger og fuldkommen Forbedring. — En Tiltale som denne feiler sjældent, om nogen- sinde, i at lede Forbryderen til inderlig og rystende Estertanke *).

Derefter gjøres Arrestanten opmærksom paa sine Pligter, der fornemmelig medføre Tausshed, Lydig- heds og Skid, Hovedprinciperne ved hans hele Behandling; det siges ham, at den nøjagtigste og ydmygste Lydig- heds fordres af ham, og at denne ikke mindre vil være hans Fordeel end hans Pligt; at Ulydig- heds medfører corporlig Straf, hvilket strax skeer, om det ud- fordres; men at han, saalænge han opfører sig vel, ikke er udsat for anden legemlig Straf, end hans Sag fordrer; og at der ere mange Fanger, som gjennemgaae en lang Fæng- selstid, uden at modtage et eneste haardt Ord, eller blot en Trettesættelse af Vogteren; at dette sikkerligen ogsaa vil blive

holde den fornødne Orden blandt Fangerne, som saaledes aldrig ere sikke for Bestyrernes eller Vogternes Estersyn.

*) Stedetsfor ved en saadan alvorlig, trøstefuld Tiltale at vække hos den begyndende Forbryder Afsky for Lasten, modtages han i vore Varetægts- og Straffefængsler af hans Medfanger, udsfuddet af Menneskeslægten, med Haan og Spot, kaldes en feig, elendig Usling, dersom han viser Fortrydelse og Anger over sin foregaaende Wandel; hans Forbrydelse omtales derimod med Betsroes; jo større Skændselsdaad han har begaaet, jo større Hader vises ham.

Tilfældet med ham, dersom han opfører sig vel. — Har Arrestanten lært een af de Professioner, som drives i Fængslet, f. Gr. Stomager-, Skrædder-, Bøvær-, Stolemager-, Smede- Professionen o. s. v., da sættes han til denne, i andet Fald vælges det Haandværk for ham at lære, hvortil han synes meest skikket, og som nogenlunde stemmer med hans Dnske. — De, som ere uskikkede til at drive Haandværker, bruges til at sauge eller polere Marmor, at flæse eller raspe Farvetræ, at flaae Kalk, at karte eller rense Uld, Krølhaar eller Blaar o. s. v.

Isfort rene Slavellæder føres Arrestanten derpaa til Præsten, der nedskriver hans Signalement, Alder o. s. v. i Fængslets Register. Derefter bringes han paa Arbejdsstuen og underrettes nøjere af den deryørende Fangevogter om de øvrige Regler, hvorefter han har at rette sig; og da begynder han strax sit Arbejde og Lobet af sit Fængsel med Tausshed, Lydigheid og Slid. I Stilhed og Orden føres han om Middagen tilligemed de andre Fanger til Spisestuen, hvor han placeres staaende ved Bordet; under en dyb, uafbrudt Tausshed, som der hersker, holder Præsten en hvitidelig Bøn og tilsiger ham Betsignelse. Paa givet Signal sætte alle Fanger sig ned og nyde med synlig Taknemmelighed, uden at lade et eneste Ord falde, et tilstrækkeligt, men simpelt Maaltid. De sidde ved to Rader smalle Borde med Ryggen mod hverandre, saa at det er umuligt, at de kunne tale Fingersproget eller gjøre Tegn til hinanden. Vil Een have mere Mad, løfter han den høire Arm i Veiret, og hans Dnske opfyldes; den venstre Arm opløstes, naar han har faaet for megen Mad. Efter et andet Signal reise alle Fanger sig fra Bordet, naar Maaltidet er endt,

og vende i samme Stilhed og Orden, som de kom, tilbage til deres Arbeide, hvilket fortsættes, indtil Aftenklokken kalder dem til Hvile i deres eensomme Celler, medtagende en simpel Aftensmad. Strax efter holder Præsten fra et Sted, gunstigt til at blive hørt fra enhver Celle (550), en høitidelig Tale og oplæser nogle Steder af Biblen, der findes i Arrestantens Aflukke og er hans eneste Selskab. Tidligt og paa givet Signal lægge Fangerne sig paa tarvelige, men rene Lejer, og det tillades dem ikke at staae op (uden Nødvendighed), førend Morgensignalet kalder dem til deres Arbeide, og nu føres de med militair Holdning i tætsluttede Colonner under Fangevogterens Opsyn til Værkstederne, og derfra ved Frokosttiden paa samme Maade til Spisesalen, hvor de under Tausshed nyde deres simple, men sunde Frokost. Naar Maaltidet er endt, ringes med en Klokke, og Fangerne vende da i samme Orden, som de kom, tilbage til deres Værksteder, og derefter forholde de sig den øvrige Deel af Dagen, som ovenfor er meddeelt. — Denne Afvevling af bestandigt Arbeide om Dagen og Hvile blot om Natten skal stedse have viist fordeeltige Folger for Fangernes Sundhed. — Alle med Hensyn til Skolelærdom forsømte Fanger under 40 Aar blive omhyggeligen underviste om Søndagen i Læsning, Skrivning og Regning ved samvittighedsfulde unge Mænd under strengt Opsyn af medhjælpende Fangevogtere, som altid ere nærværende. Præsten og Fuldmægtigen ere ogsaa sædvanligen tilstede. Enhver Lærling er forsynet med Skolebøger, og alle Fangerne meddeles Skrifter, hvis Indhold passer til deres Stilling. Sabbat-skolerne aabnes og slutes altid med Bøn. Gudstjenesten udøyes hver Søndagformiddag,

hvor alle Fanger maae være tilstede; den øvrige Deel af Søndagen opoffrer Præsten til at give hver særskilt Fange ved hans Dør religiøse Raad og moralsk Underviisning; ved denne Leilighed kunne Fangerne frit udøse deres Følelser, deres aandedige Mangler, Lidelser og Forhaabninger for Præsten.

Man befrygtede meget i Begyndelsen, at denne Indretning vilde tilbyde Fangerne Leiligheder til Mytteri og til at undvige; men aldrig er dette endnu skeet, uagtet 550 Fanger, der ere i Besiddelse af farlige Forsvarsvaaben (deres Værktøi), blot holdes i Orden af nogle faa ubevæbnede Vogtere og af et Par bevæbnede Soldater *). I enhver Arbejdstue ere nemlig 60 Fanger samlede

*) Et frappant Beviis herpaa: Ved Midnat udbrode i Fangebygningen en voldsom Ild fra Arbejdstuerne saa nær Føjene, hvori Fangerne vare indsluttede, at den truede disse med Livsfare og den hele Bygning med Udslæggelse. Fangerne bleve følgelig i største Skynding ledte ned i Gaarden, men, som vel kan formodes ved en saadan skrækkende Leilighed, med meget mindre Opsyn og Orden, end sædvanligt. Djævlens Forvirring uagtet stillede de sig alle strax i regelmæssige Rader og bleve snart fysiske med at øse Vand paa Ilden; de adløde enhver Ordre af Vogteren med en Olyaglighed, Iver og Kraft, der vilde have gjort de bedste Brandfolk Vre. Paa denne Maade arbejdede de Matten igjennem, indtil Ilden var fuldkommen slukket, og da indtog de, saasnart Kloffen lod, deres bestemte Pladser under forskjellige Vogtere saa stille og rolige, som om intet Usædvanligt var forefaldet. Ikke en eneste havde forsøgt paa at undvige, skjøndt Portene til Gaarden, hvor de opholdt sig, vare bestandigt aabnede for Brandfolkene, saa at Fangerne lettelig kunde have benyttet denne Leilighed til at undflye. Under Branden maatte 12—14 Fanger nødvendigviis tage en meget farlig Stilling, ved at bortskutte en stor

under een eneste ubevæbnet Vogter; naar Noget viser mindste Mangel paa Disciplin — som yderst sjeldent indtræffer — kalder Vogteren han frem og giver ham en streng Frettesættelse efter Forseelsens Væbskaffenhed; skulde det engang hændes, at Fangeren vilde gjøre Modstand, kan Vogteren altid være overbevist om, at de andre Fanger med Velvillie komme ham til Hjælp. — Mangel paa Communication mellem Fangerne, formedelst den uafbrudte dybe Taushed, gjør dem naturligtvis aandelig svage, i det de føle sig som hyer for sig, saa at ingen gjensidig Tilbøjelighed eller Utilbøjelighed kan vækkes i deres Indre; de tør ei pønske paa noget Clet, thi de vide et, hos hvem af deres Medfanger de kunne vente Vi-stand og Medhold, og dette er nok den væsentligste Grund, at saa mange Forbrydere lade sig styre og besogte af nogle saa ubevæbnede Opsynsmænd, som derimod staae i Forbin- delse og kunne samvirke til eet Maal imod dem. Deres Lydighed paa Arbejdsstuerne er endog saa stor, at ikke en eneste løfter Hovedet op eller standser i sit Arbejde, for at see sig om, naar Man gaaer imellem dem. Bestyrerne og Fange- vogterne maae iøvrigt, for at opretholde deres personlige Ind-

Pille, der allerede var antændt, hvilket kun var dem mueligt, ved ideligen at lade sig oversproite med Vand, for at kunne modstaae den stærke Hede. Een af Inspecteurerne (Power's) ansaae denne Stilling, saavel som Arbejds Strenghed, at ud- fordre, at de bleve forsynede med et passende Quantum Liqueur, hvilket ogsaa blev tilvejebragt og dem tilbuddt; men til Po- wer's's Forundring undsloge flere af dem sig for at nyde denne Drik, sigende, at den havde været Aarsag til deres Dø- laggelse, og at de vilde i Fremtiden vogte sig for dens skæde- lige Indflydelse paa deres Lidenstaber.

fydelse paa Fangerne, ved Characterfasthed, Uforsagthed, roligt Mod og en høi Grad af Retfærdighed forstaae ligesaa meget at gjøre sig frygtede, som elskede — eller i det Mindste ikke hadede — af Fangerne.

Naar Tiden til Forbryderens Løsladelse er kommen, da har han lært et nyttigt Haandværk, hvormed han sættes istand til at ernære sig og sin Familie; og dersom han ved sin Indtrædelse i Straffeanstalten savnede almindelig Skoleundervisning, da kan han nu læse, skrive og regne; han er bleven vant til Maadehold; Religionens Bud og Moralens Forskrifter, som dagligen indprentes ham, have en velgjørende Indflydelse paa hans Character, og han gaaer nu ud i Verden i en fornyet og virkelig forbedret aandig Skikkelse. — Før hans Afgang bliver han anstændigt klædt og forstrakt med det Fornødne, indtil han finder Emploi. Med Taknemmeligheds Taarer byder han Præsten, Guldmægteren og alle sine Foresatte et sømt og hjerteligt Farvel, og modtager af sin kjære Sjælesørger de bedste Raad og Formaninger samt et lidet Vind af udvalgte moralske Taler paa sin nye Vandregang.

Det vilde vistnok være saare vanskeligt at opfinde i Almindelighed gunstigere Midler til at forbedre det vildfarende menneskelige Hjerter, naar det ikke er altfor forhærdet og forstokket i Ondskab, end dem, det auburnske Straffesystem frembyder; de skulle ogsaa stedse have havt de herligste Virkninger. Formedelse dyb Tausshed, — Hørrighed og Lydigheid, — bestandig Virksomhed, — megen Orden, — og sand Religiositet, der stedse og strengeligen overholdes blandt Fan-

gerne, forebygges, at den ene kan forføre og fordærve den anden. Fangerens uafbrudte Tausked og Virksomhed bidrage især høist gavnligt til deres moralske Forbedring, i det de derved bringes fra deres onde Vaner og finde tillige i deres monotone Stilling saameget mere Anledning til at agte paa Præstens daglige moralske Tale og reflectere over deres egen foregaaende Færd. Ved Vanen kunne de naturlige Drifter og Kræfter ikke alene svækkes eller styrkes, men ogsaa ganske undertrykkes, og nye frembringes, saa at Vanen omsider forandrer, ja stundom næsten aldeles tilintetgjør Naturen; Forestillingerne om Ondt og Godt tabe efterhaanden Indflydelse paa Gemittet i samme Forhold, som Vanen bliver herskende; Forbryderen hører og seer i Auburn = Fængslet Intet uden ædel Tale og retsstaffen Vandel, hvilke derfor lidt efter lidt blive ham til Vane og omsider til Natur. Det var jo ved Vanen at Socrates blev Mester over sin ondartede Natur, som Zopyrus opdagede i hans Ansigtstræk. — Den fjernere Grund til alle Videnskaber og Affecter ligger jo ogsaa i Vanens Magt; at blive Herre over sine Videnskaber og Affecter, er nok det vigtigste Skridt, Man kan gjøre, baade til Lykkeligbed og Moralitet. — Planen i den auburnske Straffeanstalt er saaledes ikke alene grundet i sand Verdensklogskab og ædel Velgjørenhed mod de Ulykkelige, men ogsaa i stricte Retfærdighed og i en velforstaet indre Politik, og denne Straffeanstalt kan med Rette kaldes et virkelig Forbe-

dringshuus, der gjør Opfinderens Forstand og Hjerte lige stor Vre.

I Begyndelsen af Aaret 1825 saae Man sig formedelst Mangel paa fornødne Arrestlocaler (thi Auburn=Fængslet havde kun 550 Celler, der vare saare utilstrækkelige for hele Staten Ny-Yorks 2 Millioners Befolkning) anlediget, til at opbygge Sing=Sing=Fængslet, der bestaaer af 1000 Celler og forestaaes af Capitain Lynds, som forhen var Auburn=Fængslets første Bestyrer. Med 100 Fanger gif Capitain Lynds til Søs fra Auburn til Sing=Sing, for der at bygge aldeles fra Grunden af det nye Fængsel, alene ved Hjælp af de medbragte Fanger, hvis Antal under Arbeidet bestandigt tiltog *). Da Sing=Sing var fær-

*) Med Beundring og Rædsel erfares af Second annual report of the board of managers of the prison Discipline Society, udkommen i Boston 1827, — og af en interessant Afhandling i Maanedskrift for Literatur 10de B. 1833 af Prof. David, hvorledes dette Arbeide paa en vidunderlig Maade er udført af Arbeidere, der selv skulde indsluttes i Fængslet, som de byggede, og blot ved en uvilkaarlig Vrefrygt for deres Bevogter holdtes til Lydighed og Tausshed under Arbeidet. I hvilken næsten utroelig Grad Lynds ogsaa forstaaer og formaaer, ved Koldblodighed og Uforsagthed at imponere Forbrøderen, beviser følgende Kjendsgjerning: Da han var underrettet om, at en Fange i Sing=Sing havde erklæret, at han ved første Leilighed vilde dræbe ham, lod han denne Dagen derpaa komme op til sig i sit Soveværelse, under Paaskud at ville tale med ham om hans Arbeide. Under Samtalen spurgte han ham som hændelsesviis, om han kunde barbere, og da han svarede ja, sagde han til ham: „Vil Du da ikke rage mig?“ Lynds satte sig ned paa en Stol, og Fangen, der var alene med ham i Værelset, ragede ham. Da han var færdig,

digt, blev der nedsat en Commission, bestaaende af M. W. Ch. Chaler, E. King og F. L. Wharton, for at bestemme, om Auburn=Planen eller den, at indslutte hver enkelt Fange i en Celle uden Arbejde, der burde følges. Den 20 December 1827 erklærede Commissionen sig aldeles for Auburn=Planen; men denne blev heftigen modstridt af adskillige fortjentsfulde Mænd, blandt hvilke Edward Livingston især paastod, at det affondrede Fængsel var Fortrinnet. Efter en langvarig Strid blev den 23 April 1829 resolveret: at Fangerne i Sing-Sing skulde arbejde i deres Celler og der opholde sig Dag og Nat i fuldkommen Affondring, samt at Fængslet skulde kaldes „Philadelphia“ eller „Chery-Hill“ *) i Modsatning til Auburn=Fængslet.

Forskjellen imellem disse to Indretninger er altsaa:

1) At i Philadelphia=Fængslet arbejde Fangerne i aldeles affondrede Celler uden muelig Communication med hverandre; her virkes blot paa Fangens psykiske Liv, i det han tvinges til i den affondrede Celle, uafhængig af noget som helst aandeligt Indtryk, at underkaste sig sine Foresattes Villie; — i Auburn=Fængslet ar-

stod Syns op og sagde ganske rolig: „Du kan Du gaac ned igjen; jeg vidste vel, at Du har pralet med at ville dræbe mig og gjort Forsøg paa at opmuntre dine Kammerater dertil; men jeg vilde kun vise, hvor meget jeg foragter Dig; thi jeg veed, at Du ikke engang har Mod til at udføre dit Forsæt. Alene og uden Vaaben er jeg altid stærkere, end I alle til sammen.“

*) Dette Fængsel er bygget efter Straaleplanen, der nøje forklares og oplyses ved Tegninger i Julius's „Gefängnisfkunde.“

beides derimod i fælles Stuer, men under den dybeste Taushed; her virkes meer paa Fangens aandelige Seg; han maa iagttage en Taushed, som han uophorligen fristes til at overtræde; hans Lydighed er altsaa ingen absolut Nødvendighed, og medfører derfor nogen Fortjeneste for ham, da hans Forhold beroer tildeels paa hans Villie. Disciplinen er naturligviis meget lettere at overholde i hiint Fængsel end i dette; thi da enhver Fange i Philadelphia-Fængslet er i en separat Celle, saa kommer det kun an paa at undertrykke hans Bredde og Hefstighed, som sædvanligt blot vise sig i de første Dage efter hans Indspærrelse. I Auburn-Fængslet skal derimod ikke alene overholdes Orden og vedvarende Flid blandt Fangerne, men der skal fornemmeligen paapasfès, at de mange Arbeidere paa Værkstederne iagttage den strengeste Taushed. Denne Plan udfordrer derfor ikke blot den meest udholdende Opmærksomhed, men tillige en Anstand, som maa imponere i høi Grad. Især synes det at være en Fordeel ved det aldeles isolerede Fangelis i Philadelphia-Fængslet, at Fangerne der slet ikke kjende hverandre, naar de vende tilbage til Samfundet, hvor de altsaa sikkert kunne leve sammen og omgaaes med hverandre, uden at Tanken om begangne Forbrydelser siden skal blive Marsag til nogen fælles skadelig Nærmelse.

2) At Brugen af Vidstæen er aldeles ukjendt i Philadelphia-Fængslet; Straffen bestaaer der blot i at gjøre Cellen mørk og, naar Omstændighederne byde den stærket, da at borttage Sengen og formindste Føden. Paa denne Maade betynges i Almindelighed i mindre end to

Dogn den meest baltyrige Fange. Han kan iøvrigt vælge imellem bestandig Dufesløshed eller Arbeide i sin Celle; hans Balg er altid — *A r b e i d e*. — I *A u b u r n = F æ n g s l e t* finder vel corporlig Straf Sted, men dog langt fra ikke i den Grad, som Systemets Modstandere formode; Inspecteur *W h e t h e r s f i e d* anfører, at ved 200 Fanger var det i 3 Aar kun een *G a n g* nødvendigt at betjene sig af denne Straf.

Til Forsvar for *A u b u r n = F æ n g s l e t s* Disciplin bør derimod med Hensyn til Ovenanførte bemærkes:

At i de fælles Arbeidsstuer kunne Fangerne hurtigere, lettere, grundigere og mindre bekosteligt undervises i forskjellige nyttige Haandværker, end i de isolerede Celler i *P h i l a d e l p h i a = F æ n g s l e t*, hvilke desuden ogsaa lægge store Hindringer i Vejen for den moralske Dannelselse og hele mundtlige Underviisning. Desuden fordre de affondrede Celler i *P h i l a d e l p h i a = F æ n g s l e t*, i hvilke Arresteranterne bestandigt opholde sig, større Rum, mere Lysning, følgelig ogsaa større Bekostning, end *A u b u r n = F æ n g s l e t*, hvor Arresteranterne blot opholde sig i Celler om Natten, men arbeide i fælles Stuer om Dagen.

Forskjellen mellem disse to Straffeanstalters Disciplin bestaaer blot i *F o r a n f ø r t e*; forresten ere de i alle Henseender overensstemmende.

1) Reglerne for Fangernes Arbeide ere nemlig aldeles eens; dette udfylder hele Dagen med Undtagelse af Spisetiden; Natten ene er bestemt til Hvile.

2) Rige og Fattige, uden Hensyn til Stand og Haandtering, have alle lige Pligter og nyde i det Hele lige Behandling; deres Føde er simpel,

men sund og tilstrækkeligt nærende; alle hidsende Drikke, endog tyndt *Al*, ere forbudne; de drikke *a l e n e B a n d* *); Skjenkestuer, Bequemmeligheder og Dverflødigheder taales ingenlunde.

*) Slig Levemaade er vistnok legemlig god og aandelig virksom; thi den conserverer Fængens Sundhed, bejer hans Sind og erindrer ham om, at han er i Fængslet, for at lide Straf. Føden i en Straffeanstalt bør vel være sund, reentlig, passende nærende, ikke ildesmagende, men ingenlunde kildrende for den lække Gane, thi da forseiler Straffeanstalten sit Djiemed. Dveralt maa Man vogte sig for at fæste Lid til Fængernes Klynken og Klagen over deres Kost. Jeg har adskillige Gange og paa forskjellige Dage i Ugen baade paa Politikammeret og hos Spisemesteren smagt den Kost, Politifangerne faae, og stedse fundet den ikke alene aldeles upaaklagelig, men af en saadan Beskaffenhed, at jeg meget tvivler om, at de fleste Frie, men Fattige faae den saa god; og at faa af disse i deres frie Tilstand faae den bedre; og dog klage Fangerne stundom ogsaa her over deres Kost. *Schaumann* fortæller i sine *Efterretninger* om Tugthuset i Gelle, at de derværende Fanger ikke engang fandt Smag i en mættet Dre, som vejede 50 Lpd. slagtet. Den sande Aarsag til deres Klage i denne Henseende er nok en Stræben efter at nytte enhver Leilighed til at bringe en Slags Bevægelse i deres monotone Stilling, og at gjøre sig gjeldende. Dog kan det neppe omtvives, at der ogsaa gives Straffeanstalter, hvor Vedkommende, der lønnes for at paasee Fængens Lary, tvertimod gjøre sig de skammeligste Fordele paa hans Bekostning. *Adrian Picot* omtaler i sit Skrift om de franske Fængsler (1836) en Fangevogter i Paris, der havde sammenkræbet sig en Capital af 80,000 Fr., som han paa mange forskjellige Maader havde snydt Fangerne fra. Han indlod sig endog efter Kl. 10 om Aftenen i Spil med de formuende Fanger; det er let at begribe, paa hvis Side Lykken var.

3) Ingen Deel af Fangens Arbeidsindtægt, ingen Lommepege tilstaaes ham; først ved hans Frigivelse erholder han saa mange Penge, som han behøver, for at ankomme til sit Opholdssted *).

4) Flid og god Opførsel kan ingenlunde formilde den Fangen eengang tilkomte Straf.

5) Til hvert forskjelligt Arbeide er en Opsynsmand; det forbydes denne med største Strengthed at tale med Fangen, uden i Bestyrerens Nærværelse, og da kun, for at bibringe ham det Haandværk, hvortil han er bestemt. Forresten har Opsynsmanden aldeles Intet at bestille med Fangens Deconomie, s. Ex. Føde, Paaklædning o. s. v.

Det varede ikke længe, førend Man paa et Par Steder i Europa (Genf og Lausanne) laante de væsentligste Principer af Grundlovene for de nyere nordamerikanske Straffeanstalter, tilføjende dem nogle Forandringer og Tillæg, og etablerede saaledes der et nyt, noget forandret Straffe- og Forbedrings-system, som i Modsætning til det nordamerikanske kaldes det europæiske System. Dette blev kundgjort den 28 Januar 1825, og bestod især af følgende Puncter:

1) Enhver Fange skulde opholde sig om Natten i en isoleret Celle.

*) Kun i Baltimore er den Undtagelse, at, naar Fangen der har fuldendt det ham foresatte Arbeide, maa han arbejde for sin egen Fordeel; men Indtægten af dette Arbeide udbetales ham dog først ved hans Frigivelse.

2) S a u s h e d skulde overholdes saavel i Cellerne, som under Arbeidet paa Arbejdsstuerne.

3) Fangerne skulde placeres i forskjellige Qvarteer efter deres Alder, Kjon og Forbrydelsers Bestaaffenhed.

4) Fangerne skulde overtage de Arbejder, som bleve dem forestyrene.

5) Indtægten af deres Arbejde skulde deles paa følgende Maade :

a. Haloparten tilfaldt I n d r e t n i n g e n .

b. En Fjerdedeel udbetaltes til F a n g e n s e l v under Navn af Opmuntringslønning; denne kunde bruges til Anskaffelse af forskjellige Sorter Spisevare, passende Klædningsstykker, gode Senge, hvilket Alt fulgtes af en af Bestyrerne valgt Leverandeur.

c. Den anden Fjerdedeel blev henlagt til F a n g e n s D i s p o s i t i o n og anvendtes af en Commission til at forstaafe ham, efter bestemt Tært, visse nødvendige Artikler, naar han frigaves.

6) Maaltid og Hvile tilstodes Fangerne tre Gange om Dagen.

7) For Mangel paa Disciplin straffedes Fangerne efter Omstændighederne med : den isolerede Celle, den mørke Celle, Vand og Brød o. s. v.

Efter ovennævnte Principer bestyredes Straffeanstalten i G e n f r a 1825—1833. Men Man var saa langt fra at vine nogen gavnlig Virkning af denne Indretning, at der tværtimod maatte tænkes alvorligen paa at forbedre en Disciplin, som saa ganske havde forfeilet sin Hensigt og bedraget

Alles Forventning *); thi i dette Tidsrum vare af 121 friggjorte Fanger 34, altsaa næsten Trediedelen, tilbagefaldne.

Den 12 Mai 1833 forandredees derpaa Straffeloven i Gensaaledes:

1) Den Belønning, som tilstaaes Fangerne for deres Arbeide, maa ikkun bruges til de dem efter Lovens tilladte Gjenstande.

2) Lovene skulle nøje bestemme Alt, hvad som henhører til Fangernes Føde, saavel som Antallet og Brugen af de Simer, som ere bestemte til deres Hvile.

3) De Tilbagefaldnes Straf skal være større end de øvrige Fangers.

4) Straffen kan formindskes ved en god Opførsel.

5) Fangerne inddeles i fire Afdelinger, som kaldes Kvarterer, nemlig:

a. Til den første Afdeling henregnes de til Ewangsarbeide og Geller inddømte grove Forbrydere, samt de Tilbagefaldne og de, som ere over 16 Aar og allerede før have været domfældte, hvilke Alle straffes med største Strengthed. Forbryderne holde deres Maaltider i Gellerne og forblive der en Deel af deres Frit-

*) Den 26 Januar 1832 blev der af den bestiftede Visiteur berettet:

„Fangerne viste sig med glade og tilfredse Physiognomier, hvori var præget Sundhed og Kraft; de havde ingen Klager at fremføre, Intet at bede om; god Føde, gode Klæder, gode Senge, tilstrækkelig Varme var deres Lod; de arbeidede mindre, end den frie Arbeider i Almindelighed; til Udspreddelse havde de en Mængde Ting at lære, hvortil de i deres Frihed ikke havde haft Leilighed.“ — Hvorover skulde de da vel ogsaa have klaget?

tid; der tillades dem kun de groveste Arbejder i Arbejdsstuerne, saasom: Material-Arbejde, Straaafletning o. s. v. Fra al Industrie: Skomager-, Stræder-, Bøvær-, Smedker-Professionen o. s. v., ere de aldeles udelukkede. De maae kun anskaffe sig grovt Brød for deres „Lommefilling“. Søndagen og Fesrdagene gaae Fangerne kun tre Timer ude af deres Celler, for at bivaane Gudstjenesten, eller for at undervises i Læsning og Skrivning; men altid under den dybeste Tausshed.

b. Til den anden Afdeling regnes Skyldig-dømte, som med Hensyn til deres Forbrydelsers Bestaaffenhed ikke ganske egne sig til den første Afdeling; videre de, som dømte til Forbedringshuset, der have opført sig slet, og derfor synes at henhøre under strengere Behandling; endvidere Forbrydere fra den første Afdeling, som der have udmærket sig ved en god Opførsel. I denne Afdeling skulle Fangerne ligeledes overholde en streng Tausshed, saavel i Arbejdsstuerne, Maaltidstimerne, Fritimerne (Søndagen og Fesrdagene), som og i Gaarden, hvor det kun tillades dem at gaae enkelte. Deres „Lommefilling“ maae de ene anvende til at kjøbe grovt Brød for.

c. I den tredje Afdeling henses Alle de, som ere dømte til Forbedringshuset, samt de fra første og anden Afdeling, som der have udiøist en god Opførsel. Her tillades det Fangerne at anvende deres Lommepege til grovt Brød, simpel Ost og Gnebear-Conserve. — I Maaltids- og Fritimer, saa og om Søndagen og Fesrdagene maae de med

sagte Stemme samtale; i Gaarden maae de kun gaae to og to; i Arbejdsstuerne tillades det dem blot at veksle enkelte Ord.

d. I den fjerde Afdeling anbrings de under 16 Aar samt de i tredie Afdeling, som ved en god Opførelse have gjort sig værdige til her at antages. I Fristimerne og paa Feskdagene tillades det de Unga at gaae i solerede i Gaarden under Tausshed; kun med Bogterne kunne de samtale med sagte Stemme. De ældre Fanger have derimod her Tilladelse at spadseresammen og at samtale med svag Stemme; med Directorens Tilladelse maae de ogsaa spille Skak, men uden kjendelig Lidenskab. Disse Fanger maae anvende deres „Lommefilling“ til at kjøbe grovt Brød, simpel Ost, Gnebær-Conserve og friske indenlandste Frugter for. De unge Mennesker derimod maae kun anskaffe sig grovt Brød for deres „Lommefilling“.

Indtil 1834 var Straffe- og Forbedrings-Disciplinen i Genf og Lausaune omtrent eens; men da fik denne tre nye Reglementer, der forandrede dens hele Grundlov.

Det første Reglement, som især er taget af Chery-Hill's eller Philadelphia-Planen, indskrænker sig blot til grove Forbrydere og Tilbagefaldne, der dommes til uafbrudt Arbejde og Tausshed i solerede Celler.

Det andet Reglement har især Lighed med Auburn-Planen; efter dette skulle alle de andre Fanger, mandlige og kvindelige, ogsaa overholde streng Taus-

hed, saavel i Fritimerne, som under Arbeidet, der udføres i fælles Arbejdsstuer.

Efter det tredie Reglement skal den Indtægt, som tilstaaes Fangerne for deres Arbeide, henlægges under Mavn af ejendommelig Formue og gives dem ved deres Frigivelse. Ikke den mindste Deel deraf kunne de raade over under deres Fangenskab.

Den væsentligste Forskjel af Forbedringsdisciplinen i de saakaldte nyere nordamerikanske og europæiske Straffeanstalter er altsaa: At i hine søger Man blot helbredende at virke paa Forbryderens onde Villie, at holde ham inden for Grændserne af den loyformelige Retstafs-fenhed, ved at indgyde ham Frygt for Straf; — i de nyere europæiske Straffeanstalter svæver Forbryderen derimod bestandigt imellem Straf og Belønning, Frygt og Haab. Det nordamerikanske Systems Forfægtere ansee endog Belønninger for væsentlige Hindringer ved Fangernes moralske Forbedring og farlige for al god Disciplin, i det de paastaae, at Haabet om Belønningen let belureer Fangens uheldige Lidenstaber, vælker disse, og bidrager saaledes til Lasternes Gjentagelse.

Jeg mener, at Man i dette Tilfælde maa gjøre Forskjel mellem en luttræt Gudæmonisme, ifølge hvilken Fangeren uden last, egennyttigt Hensyn paa Belønning, uden raa sandelig Drift, erholder en reen uskyldig Nydelse, — og en fældyriske Higen hos ham efter Skjenkestuen eller andre sandelige Lidenstabers Tilfredsstillelse, der virke som sidste og højeste Bevæggrund for hans Færd. Fichte gaar dog nok for vidt i sin „Appellation til Publikum“, naar han

figer: „Hvo som blot attraaer Nydelse, var det end den reneſte, aandigſte, — var det end Nydelsen af en god Samvittigheds Glæder, er og bliver et ſandſeligt, kjødeligt Menneſte, ſom ingen Religion har og ingen Religion kan have o. ſ. v.“ — Den franſke General-Inſpекteur Lucas, Capellan Deodati i Genf og Profeſſor Mittermeyer i Heidelberg, der iſær tale for det nyere europæiſke Forbedringsſyſtem, antage derimod, at Haab om Belønning indgyder Fangen nye Bevæggrunde til god Opførelſe og bidrager ſaaledes kraftigen til Forbryderens Forbedring. — Men det kommer vel iſær an paa, hvori Belønningen beſtaaer; Haabets Følelſe bør ingenlunde vækkes hos Forbryderen ved Tanken om ſandſelige Lyſters Tilfredsſtillelſe, — den bør ingenlunde virke paa Forbryderens blot øjeblikkelige Handling, for ſaavidt denne medfører hans Fordeel; men den bør altid og uforanderligen beſtemme hans Moralitet i Straffetiden, ſaa at det lidt efter lidt bliver ham til Vane og omſider til Natur at handle godt og ædelt. Haabet kan ſaaledes ikke alene indgyde Trøſt i Forbryderens ſorgelige og eensformige Tilværelſe, i hans af ſamvittighedsnagende Pinſler ſonderknuſte Hjerte, men ogſaa blive et ſandt Middeſe til hans Forbedring, ved at fortrylle hans Tanke med Billedet af et frit og agtværdigt Liv, ved at beſtyrke hans Beſlutning at ville i Fremtiden handle retſkaffent, i det han ſammenligner alle ſine nærværende Under, der ere en Følge af Laſten, med mange andre Goder, ſ. Gr. Sjæleſero, Tilfredsſhed, Frihed o. ſ. v., der netop ere Belønninger for et ſtræbsomt, ſkyldfrit Liv, hvilket han nu al-

vorligen har besluttet at fremture i. *Haabet* dør desuden aldrig i *Mennesket*; det er dets *Liv*, dets *Styrke*, den *evige* *Bevæggrund* for dets *Tanker* og *Virksomhed*, — *Henrykkelsen* for alle dets *Følelser* *). *Haabet*,

*) *Worms* sangvinste *Haab* — tildeels understøttet af hans grændseløse *Forfængelighed*, der efter *Dødsdommens* *Stadsfæstelse*, i højeste *Grad* næredes og qvægedes ved den *Dymerk-somhed*, adskillige agtede *Mænd* fra den *Lid* viste ham, og som mueltigen bragte ham til at troe, at han var *Verdens* *Rjæledægge*, hvem *Man* nok vilde drage *Omsorg* for at redde fra *Skafottet* — dette søde *Haab*, troede jeg dengang, bidrog især til at give ham i hans sidste *Dage* en *Sjælefred* og en *Sjælestyrke*, der meget *contrasterede* med hans *vantlige* *Charakterløshed* og *Mobløshed*, og omsider at være gaaet over i en *Sjæleruus*, hvori hans *hele* *Andsfylde* *concenteret* satte ham i *Stand* til at yde *Andsproducter*, som han ei for-maaede i en *normal* *Sundhedstilstand*. Men da *Djeblikket* kom, at alt *Haab* om *Frelse* var *forsvundet*, og han paa *Skafottet* skulde sige *Verden* et *evigt* *Farvel*, gif han *freidigt*, som *Faa*, *Døden* imøde! Hvad var nu *Grunden* til denne *Uforsagthed*? — Den *berygtede* *De* *Wovehals*, *Hovedmanden* for *Børnehuustumulten* i *Karet* 1817, som *stedse* i *Livet* havde *udmærket* sig ved *Dumdriftighed* og *Forrovnenhed*, viste i sin sidste *Time* saamegen *Forsagthed*, at han ligesom *famløde* hen til *Blokken*; — den „*frygtagtige*, *blødhjertede*“ *Worm* ilede derimod med *faste* *Skridt* og *tilsyneladende* *Sjælero* derhen. Kan *Man* ikke heraf *udlede* *Udskilligt* til *Fordeel* for *Worms* *oprindelige* *Naturel* og *Charakter* og til *Ære* for den *Mand*, som i hans sidste *Dage* *stadigen* *indvirkede* paa ham? thi at *Worms* *ualmindelige*, *anstændig-ærbødige*, *rolige* og *frimodige* *Forhold* paa *Skafottet* kunde ene være *bevirket* ved hans *Forfængelighed*, forekommer mig ikke *rimeligt*, og endnu *mindre*, at det *skylde* blot et *Lilsælde*.

rigtigen ledet, maa altsaa i Modfætning med en nødvendig Frygt absolut bidrage meget til Forbryderens Forbedring; men tager Haabet en feilagtig Retning, da kan det ogsaa bidrage til — Lasternes Gjentagelse; thi Haabet associeret med Bedrag, udgjør jo en væsentlig Bestanddeel af Menneskeslægten's Biographie, endog uden for Straffeanstalterne.

Dvøenævnte Belønningssystem synes at forudsætte en Classification af Forbryderne med Hensyn til deres forffjellige moralste Standpunkt. Men ingen Linée er endnu opstaaet for Lovgivningsphilosophien, der har formaaet at classificere Forbrydelserne efter de eenslige Drifter og Tilhøjeligheder. Lucas deler vel alle Forbrydere i tre Classer, nemlig: 1) den for Straf; 2) den for Prove; 3) den for Forbedring. Slig Classification er imidlertid høist vanskelig at ordne og bestemme efter rigtige og sikke Regler; thi hvo formaaer at udforske og opdage de utallige hemmelige Bevægelser i Forbryderens Sjæl? og paa disse burde jo tages Hensyn ved Classificationen; flere Laster udspringe oprindeligiis fra een og samme Aarsag; Bedrageren, Røvereren, Mordereren ere paa en Maade alle Lyve, men under forffjellige Benævnelser; thi de handle stundom efter eensartet Indflydelse; deres Fordærvelse har stundom eensartet Charakter og er kun forffjellig med Hensyn til Graden. Loven kan ene bestemme Straffen efter Forbrydelsens Udvalg; men dette staaer undertiden slet ikke i Forhold til Handlingens Immoralitet. Man tænke sig f. Ex. to Stimænd, af hvilke den ene første Gang i sit Liv dumdriftigen, uden at

beregne Følgerne, øvede Vold, den anden derimod, formedst lang Routine og Færdighed paa Forbrydernes Bane, klogeligen holdt sig inden for Forsigtighedens Grændser og snedig brugte Andre som Redskaber til sine fæle Planers Sværksættelse, saa vilde naturligviis den Første, skjøndt mindst Fordærvede, vorde straffet haardest og komme til at beklæde den nederste Plads i Sædelighedens Orden, medens den listige, langt farligere Gavyt fik Plads blandt de mindre Skyldige. Hvorledes Man altsaa betragter dette Punkt, saa bliver det dog altid høist vanskeligt at classificere Forbryderne i Straffeanstalten efter deres moralske Beskaffenhed, fordi Ingen forstaaer den Kunst at læse i Forbryderens Tanker, — at trænge ind i hans fortroligste Hemmeligheder, — at aabne Sjælens skjulte Drivværk og undersøge de forborgne Fjedre og Hjul, der under Tilfældighedens ustandselige Strøm avle og modne Forsætter. Maaskee Morderen, som vi ligegyldige see døe for Vødens Dre, vilde forekomme os langt mindre skyldig end Lagerkarlen, der slipper med en ringe Tugtelse, om det var os mueligt paa Fornuftens Vægtstaaal at veje Drifter mod Drifter, Tilbøjeligheder mod Tilbøjeligheder, og i det Hele skue Begges physiske og aandelige Tilstand under Forbrydelsen, der hos hiin stundom er en Folge af en utæmmelig Affect, der pludselig overrumpler ham, hos denne derimod af en gemeen Eidskab, der bestandig næres og qvæges. Derfor er ogsaa Mordbrænderen og Brandstifteren det foragteligste af alle foragtelige Afstum, fordi han Aar og Dag i Løndom sysselsætter Tanken med sit gruelige Forsæt. — Kun Forbryderens længe prøvede Dpførsel kan no-

genlunde sætte Opsynsmanden istand til at bunde hans Tanker; men selv hans gode Udfærd grunder sig ofte paa hans hykleriske Beregninger og forstilte Væsen. Capitain Lynd s siger: „Jeg har altid bemærket, at de listigste Forbrydere ere de bedste Fanger!“ De indsee naturligviis hastigst, at Maaden at gjøre deres Skjebne mindst utaalelig, er at undgaae Straf; de opføre sig derfor godt, uden at være bedre end de Andre. Selv den menneskekjærlige, kristelige Præst M. Smith ved Auburn=Fængslet siger, at hans lange Erfaring har lært ham, at det eneste Beviiis paa Fængens Oprigtighed er, naar han ønsker ikke at forlade „Huset“.

Resultatet af Foranførte er altsaa:

1) At Philadelphia=Disciplinen, der bestemmer bestandigt Arbeide og Tausshed i Cellerne, er strengere end Auburn=Disciplinen, der byder bestandig Tausshed og Arbeide i de fælles Arbeidsstuer; denne Disciplin er igjen strengere end den saakaldte europæiske: den genfiske og lausanniske, hvilke tillade Fangerne under visse Betingelser at spadserer sammen, samtale o. s. v. Af disse to Straffeanstalters Disciplin er igjen den lausanniske, der især grunder sig paa Philadelphia=Systemet, strengere end den genfiske, som fornemmelig er bygget paa Auburn=Systemet.

2) At uagtet de første Forsøg med isolerede Celler vare saa uheldige i Auburn (s. Pag. 12 f.), saa søgte Man dog strax efter ved Forandringer at gjøre dem brugbare i Philadelphia=Fængslet; thi Man ansaae og anseer der endnu Fangerne bestandige Isolering og deres uafbrudte Tausshed for Grund-

volden til al sand Forbedring og det eneste Middel til at forebygge deres saa hyppige Fordærvelse, der useilbarligen forarsages ved deres gjensidige Samtaler og den deraf flydende Indvirkning paa hverandre.

3) At Belønningssystemet bør anvendes med største Forsigtighed og Klogskab; thi ellers bliver det let, istedetfor en Dymuntring til at udøve det Gode, — en Præmie, tilbudt for Hylkeri og Forstillelse, og Forbryderens Tanker, henvendte herpaa, blive netop derved adspredte og borttrevne fra den eensomme, dybe Eftertanke, som ved Isolerings- og Taushedsystemet bestemmer ham saa mægtigen til Forbedring.

Mærkeligt er det, at Fangerne's Skjebne i flere Hundrede Aar mere synes at have været Gjenstand for Folkets end Regjeringernes godgjørende Dymærksomhed. I Slutningen af det 15de Aarhundrede stiftedes i Rom det saakaldte „Barmhjertheds-Selskab“, hvis Hjemsted var at formilde de til Døden Dømtes sidste Levedage; — Aaret derpaa fremstod Selskabet: „Broderskab for Godgjørethed“, der især henvendte sin Omfarg paa de romeriske Fængsler o. s. v. Paa samme Tid syntes Regjeringerne kun at indskrænke sig til at unddrage Forbryderen fra Samfundets Midte og at overlade ham til sin egen Fordærvelse, savnende for det Meste baade fornødne Klæder og tilstrækkelig Føde; Mure, Lænker og grusomme Vogtere vare det, som især gaves ham; og hvo der indtraadte i Fængslet som en Begynder i Forbrydelse, endte der som udlært Spidsbube. Tid efter anden kom humane Fyrster paa

Thronen, der søgte at formilde Fangerens Skjebne. I Aaret 1718 blev nok det første Forbedringshuus St. Michaels-Anstalten i Rom stiftet efter den lærde Mabilons menneskekjærlige Plan (s. Pag. 8 f.). Over Indgangen til denne Indretning staaer med store forgyldte Bogstaver: „Parum est coercere improbos poena . . nisi probos efficias disciplina“ (Det er ikke nok at holde den Fordærvede i Tomme ved Straf, naar Man ikke tillige gjør ham bedre ved Tugtelse). Denne Oldtidens kloge og ædle Grundfætning, som Man i 17 Hundrede Aar havde ladet slumre, kom nu i Grindring, og blev her for første Gang bragt i Udøvelse. Den burde indgraves over ethvert Fængsel. Gre være Plato, der først fattede hiin ophøjede Tanke, at benytte Straffen til Forbryderens Forbedring! — I Aaret 1772 lod Maria Theresia, den ulykkelige Maria Antoinettes Moder, et andet Forbedringshuus oprette i Gent; uagtet de mange Forbedringsindretninger ved de nyere Straffeanstalter, betragtes dette Forbedringshuus dog endnu som en sjøn Indretning. Efter denne blev 1785 paabegyndt et tredie Forbedringshuus i Gloucester, som først blev færdigt 1793. Fangerens Afsondring om Natten, Arbeide om Dagen i fælles Værelser og Glasfaafdelinger ere Systemets Grundbetingelser. — Aaret derefter begyndte Quækerne at opføre det nye Fængsel i Philadelphia; men da Indretningen allerede traadte i Virksomhed i Aaret 1790, saa har denne Anstalt Krav paa Plads foran hiin i Gloucester. — Snart formede nu Forbedringshusene sig i America: Auburn, Sing-Sing, Ny-York, Pittsburg, h,

Chery-Hill i Philadelphia staae saaledes som Monstere for foranførte to Hovedsystemer, der dele Meningerne. Efter disse Systemer opførtes siden i Europa Fængslerne i Genf og Lausanne, samt Newgate og Penitentiary i London. — Den 9de September 1814 udgav Ludvig XVIII ogsaa en Anordning, der havde til Hensigt, ved Arbejde, religiøse og moralske Lærdomme at gjøre Forbryderen i Straffeanstalten meer skicket til at indtræde som fredelig og nyttig Borger i Samfundet, naar han erholdt sin Frihed; men Dyrøret d. 20 Marts forhindrede Planens Udførelse.

Er nu, som Man vel tør antage, Sjældenheden af Fangernes Tilbagefald det sikreste Beviis for et Straffesystems Godhed, da har Man ogsaa største Grund til at give de nyere nordamerikanske Straffesystemer Fortrin for de gamle, saavel i Nordamerika som i Europa; thi i Aaret 1834 bragtes i Philadelphia af 45 og i Auburn af 38 frigitte Fanger ikkun 2 tilbage til Straffeanstalterne; og af 160 Fanger, som vare løsladte af den sidste Straffeanstalt, indhentede Man desuden nojagtig Underretning om, at 112 havde opført sig særdeles skikkeligt, — 12 af de andre havde et godt Rygte, — 2 bleve ansete for temmelig ordentlige, — om 4 vare Meningerne deelte, — 2 vare mistænkte, — 2 vare vanvittige, — 26 havde et slet Rygte og bleve ansete for uforbederlige; — da derimod i samme Aar i Ny-York af 9, i Maryland af 7, i Boston af 6 løsladte Fanger (hvor det gamle System fulgtes) 1 paa hvert Sted var tilbagefalden til ny Forbrydelse. I Aaret 1835 stal endog af 100 frigitte Fanger i Philadelphia-Fængslet ikkun

2 være bragte tilbage igjen. I Europa, hvor de gamle Systemer følges, give de igjen domte Forbryderes Antal til samtlige Fangers ikke et gunstigere Resultat: af 16,000 Forbrydere, som i Aaret 1830 vare indspærrede i de franske Tugthuse, vare 4,000 inddømte i det Mindste anden Gang. — Hos os synes dog Forholdet af de een eller flere Gange løsladte og igjen tilbagefaldne Forbrydere at være det allerugunstigste, i det af 198 Fanger, som i Aaret 1828 sad i Viborg-Tugthuus, 58 een Gang havde været løsladte fra denne Straffeanstalt, og 118 allerede tidligere havde været straffede *). I vore andre Straffearester ere Forholdene neppe bedre; den ved Tugt-, Raspe- og Forbedringshuset constituerede Inspecteur Keller formener, at omtrent Halvdelen af mandlige og henimod Treqvartdelen af qvindelige Fanger, som for Tiden ere i disse, dels i andre af Landets Straffefængsler **).

Mærkeligt er ogsaa det høist forskjellige Forhold af de

*) Jonst. Prof. Davids Afhandling I. c. pag. 726.

***) Jeg skylder Sandheden og den i sin Embedsforelse saa særdeles punctlige Inspecteur Keller at tilføje, at Marsagen, hvorfor han i Henseende til denne Post ikke kunde give aldeles fyldestgjørende Dplysninger, er den, at en med Hensyn dertil savnet Nøjagtighed i Stiftelsens ældre Protocoller i Forbindelse med hans mange daglige Embedsforretninger krævede længere Tid til at samle sliige Dplysninger fuldstændigt, end jeg kunde oppebie, saasom min Bog, hvortil de skulde benyttes, allerede var under Trykken, da jeg henvendte mig til ham. Jeg haaber imidlertid ved en anden Leilighed at skulle kunne ved Inspecturens Bistand afhjælpe denne Mangel.

Demoraliserede Fruentimmer i Nordamerika og Europa: efter „paalidelige“ Efterretninger skal i de nordamerikanske Fængsler blandt 100 afstraffede Forbrydere kun være 4 Fruentimmer, medens der i Norge paa 100 Domsældte kommer 17, i Frankrig, Holland og Sverrig 20, og i Danmark 23 (!) *). Af hoføjede Mandtalsliste (Litr. A.) sees, at i Aarene 1836—39 forholdt de paa Christianshavns Straffeanstalter inddomte Fruentimmer sig til de mandlige Fanger omtrent som 1 til 2; føjes dertil Slavernes Antal i Sjælland, c. 500, hvoraf en Deel horer til de øvrige Provindser af den danske Stat, da bliver Forholdet i Sjælland omtrent som 1 til 3—4.

Betænker Man, at Dvindeljønnet's Moralitet især maa have Indflydelse paa det hele Borgersamfund, fordi Familiens Sædelighed i høi Grad er afhængig af Dvindens, saa lede sandeligen disse Jagttagelser til sorgelige Betragtninger. Man kan kun troste sig med, at denne om sig gribende Demoralisation blandt Fruentimmerne af de lavere Classer vel ogsaa tildeels er en Følge af vore ufuldkomne, mangelfulde Straffeanstalter og Varetægtsfængsler, og at den altsaa vil aftage, naar vort hele Fængselvæsen engang faaer en hensigtsmæssigere Organisation. Thi naar Fruentimmeret hos os er løsladt af Straffeanstalten, finder hun fornemmelig de fleste Leveveje spærrede for sig, og seer sig derfor nødsaget til at tye til Fattigvæsenet; er dette nu saaledes organiseret og bestyret, at hun med eller uden Grund fore-

*) Invsr. Prof. Davids Afhandling I. c. pag. 727.

trækker Opholdet i Straffeanstalten for det i Fattiganstalten, hvad er da rimeligere, end at hun begaaer nye Forbrydelser, for igjen at indspærres i Forbedrings- eller Tugt = huset.

Foranførte factiske Resultater synes tilfulde at bevise de nyere nordamerikanske Straffesystemers Fortrin for de gamle i Almindelighed betragtet. — Gensomhed og Tausshed, Hovedprinciperne i hine Systemer, forsure jo ogsaa Samvittighedsnaget med de grusomste og meest smertefulde Billeder, der altid nærværende hefte sig til Hjertet som til et Kov; i sliq fortviolet Kamp giver Forbryderen sig omsider — overvunden og ydmyget — tabt og bringes til bedre Tanker og blidere Forhaabninger. Det er jo tillige en erkjendt Sandhed, at Lidelser og Ulykker altid ere de rigeligste og sikreste Kilder til Anger og Omvendelse, især hos Mennesker af de laveste Classer. Capitain Lynds siger: „Først maa Man betvinge og sønderknuse Forbryderens Sjæl; og naar dette er steet, vil Alt blive let.“ — Hvo kan desuden drage i Tvivl, at den strenge Orden, som Forbryderen i lang Tid er underkastet i de nyere nordamerikanske Straffeanstalter, omsider maa blive ham til Vagne og faae en betydelig Indflydelse paa hans Færd, naar han paa ny indtræder i Samfundet, — at den bestandige Tvang til Arbeide maa seire over hans Hang til Dræksløshed, — at hans uafbrudte Tausshed vil tvinge ham til alvorlig Estertanke, til nøje at lægge Mærke til de moralske Ord, der siges ham af Præsten og ere hans eneste trostefulde Tilflugt, uden at jeg just derfor me-

ner, at de gennemtrænge hans Hjerte med en saa dyb religiøs Overbeviisning — gjøre ham til et saa complet moralsk Menneske, som de nordamerikanske Straffesystemers Tilhængere paaستااع. Man kan i denne Henseende neppe vente samme Resultat af en Fængseldisciplin, som af en Dydragelsesanstalt, og der er ogsaa et stort Spring imellem at tilintetgjøre Fangens Uskadelighed i Samfundet efter hans Løsladelse, og at gjøre ham til et virkeligt dydigt Menneske. Men hans hele Behandling og Forhold i Straffetiden erindrer ham om i de nyere nordamerikanske Fængsler, at hans Frihed er ham berøvet, og affkrækker ham fra gjentagne Forbrydelser; da derimod de i vore Straffeanstalter Inddømte, langt fra at strømmes fra nye Forbrydelser, almindeligen udgaae af Fængslet meget mere fordærvede og forhærdede, og snart igjen hjemfalde Lovene. — Disciplinen i de nyere nordamerikanske Straffeanstalter støtter sig tillige paa menneskekjærlige Love, der nøje holde over Fangens legemlige Sundhed, i det alle Fornødenheder, som det Physiske fordrer, tilstrækkeligen tilstaaes ham: I Aarene 1828 og 29 døde i de centrale Fængsler i Frankrig af 12 Fanger 1, og i Aaret 1830 af 15 Fanger 1. I de nyere Straffeanstalter i Amerika døde derimod af 49 Fanger ikkun 1; dette var saameget mærkeligere, da de Dødes Antal i den samme Epoke var i de amerikanske Straffeanstalter, der bleve bestyrede efter det gamle System, 1 af 16—18 Fanger. — I Danmark døde i Rasp-, Tugt- og Forbedringshuset af c. 600 Fanger

1836: 26 Fanger, nemlig 12 Mandfolk (hvoriblandt 2 Selmordere) og 14 Fruentimmer, altsaa af 23 Fanger 1;

1837: 41 Fanger, nemlig 27 Mandfolk (1 Selmorder) og 14 Fruentimmer, altsaa af 14—15 Fanger 1;

1838: 38 Fanger, nemlig 19 Mandfolk og 19 Fruentimmer, altsaa af 16 Fanger 1.

I nogle af de foregaaende Aar var dog Dødeligheden i nævnte Straffeanstalter mindre, uden at jeg har kunnet finde nogen Grund dertil:

1821 døde af 426 Fanger kun 15, nemlig 5 Mandfolk og 10 Fruentimmer;

1823 døde af 471 Fanger 12, nemlig 5 Mandfolk og 7 Fruentimmer;

1824 døde af 528 Fanger *) 17, nemlig 7 Mandfolk og 10 Fruentimmer.

At Mortaliteten dog i det Hele ikke er større i disse Straffeanstalter, mener jeg at være en Følge af det temmelig ordentlige Liv, som Fangerne de r med Hensyn til deres vanlige Levemaade nødes til at føre i Forbindelse med den Reenlighed, som strengeligen overholdes, saavel i Henseende til deres Person, som Opholdssteder, især deres Sovværelser, der dagligen med største Omhu udluftes. Mærkeligt er det, at Dødeligheden blandt Fruentimmerne er forholdsmæssigt omtrent dobbelt saa stor, som blandt Mandfolkene.

Jeg er imidlertid ingenlunde af den Mening, at de

*) Forholdet af mandlige og kvindelige Fanger kan ikke i disse og de foregaaende Aar skjønnes af Mandtalslisterne.

nyere nordamerikanske Straffesystemer have opnaaet den Grad af Fuldkommenhed, at de i Get og Alt ere, hvad de bør være, — at Intet mere ved dem er at ønske. Nei! Intet i Verden er fuldkomment; S a u s h e d s- og I s o l e r i n g s = S y s t e m e t ere overalt blot Midlerne til at forbedre Fangerne, men ikke selve M a a l e t. Man vilde derfor neppe kunne vente noget heldigt Udfald af disse Straffesystemers Indførelse i D a n m a r k, naar det ikke skete med megen S a g k u n d s k a b og s a n d I n t e r e s s e, — naar de ikke bleve lempede og forandrede efter Folkets N a t i o n a l c h a r a k t e e r og Statens T a r v og E v n e. Den L e v e o r d e n og hele Medfart f. Gr., som næsten er u t a a l e l i g for en fri N o r d a m e r i k a n e r, vilde være en l o k k e n d e F r i s t e l s e for mangen E u r o p æ r af den simple fattige Klasse. — Med Hensyn til det o e c o n o m i s k e S t a n d p u n k t maatte Man nok især vogte sig for Bygmeisterens F o r f æ n g e l i g h e d, der ikke sjældent gaaer ud paa at skabe en Bygning efter store Forhold, hvorved det N y t t i g e i sin S i m p e l h e d opoffres for det P o m p e u s e. Sammenligner Man vore kostbare, men saare ufuldkomne og mangelfulde Arrester i det i m p o s a n t e D o m h u s med de meget simple, lidet bekostelige, men saare hensigtsmæssige Arrester i Hovedstadens H o v e d v a g t, som for faa Aar siden bleve indrettede i den gamle Bygning efter Ingenieur-Major S c h l e g e l s Plan, da skjønnes, at disse i en ønskelig Grad opfylde deres Bestemmelse, hvorimod hine i en i k k e ønskelig Grad bevirke tildeels det Modsatte af, hvad de sigte til. — Eignende Phænomener finde ogsaa Sted i andre Lande: I W a s h i n g t o n kostede hver enkelt Celle 1125 Dollars (c.

2250 Rbd.), derimod kom Gellen Poston kun paa 266 D. (c. 530 Rbd.), i Sing-Sing paa 200 D. (c. 400 Rbd.) og i Wethersfjeld paa 150 D. (c. 300 Rbd.) — Constructionen af slige Fængselbygninger bør ikke heller blot overlades til Bygmesterens Bestemmelse; men andre fornustige Mænds, især Dommerens, Lægens og naturligiis den administrerende Directions Skjon bør ogsaa komme i Betragtning.

Naar nu desuden en saa vigtig, vanskelig og byrdefuld — men efter den gængse Mening ubetydelig — Post, som en Fangevogter, bortgives til en gammel Invalid, for at unde ham et roligt Hvilepunkt i hans sidste Levedage, istedetfor til en Mand, der besjæles af Lyst og Iver for Sagen, og som ligesaa meget ved sin Charakter og faste Villie, som ved sin Indsigt og Bedholdenhed kunde styre Embedet til det tilsigtede Maal, — da maatte naturligiis den hele Plan, om den end var nok saa klogtigt lagt, aldeles forseiles.

Tvilsomt vilde det nok ogsaa være at bestemme, hvilket af de tyende nyere nordamerikanske Straffesystemer bedst egner sig til Efterligning i Danmark. Vi have allerede forud erfaret, hvad der især kan siges for og imod ethvert af disse Systemer; de to væsentligste Fordele ved det philadelphiske System synes at være: at det, formedelst Fangerens bestandige Adskillelse fra hverandre i isolerede Geller, aldeles forebygger den moralske Smitte, og at Fangerne aldeles ikke lære at kjende hverandre, ei engang af Udseende, hvilket ei kan afværge, hvor det auburnske System følges;

men dette kræver langt fra ikke saa kostbare Fængsler, og Fangerne's Arbeide give her et meget større Overskud, efterat alle Omkostninger ved Fængslet ere dækkede i det nyere Fængsel i Wethersfield, som var indrettet efter den auburnske Plan, indbragte Staten Connecticut i een Indtægt i de 3½ Aar, som det bestod (indtil 1830), aarligen 5,000 D. (c. 10,000 Rbd.), medens det gamle Fængsel sammesteds for færre Forbrydere fra 1790—1826 aarligen i Gjennemsnit kostede et Tilskud af over 8,000 D. (c. 16,000 Rbd.); i Philadelphia's Fængslet, hvor Fangerne bestandigt opholde sig og arbeide hver for sig i adskilte Celler, har deres Arbeide blot netop kunnet dække Underholdningsomkostningerne, men ikke yde noget Overskud, og dette vilde endog neppe blive Tilfældet ved sliq Indretning i Europa, hvor Værelserne affættes vanskeligere og betales slettere *). — Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset paa Christianshavn, der staaer under Politidirectorens og Fattigvæsenets administrerende Directions Opsyn og bestyres efter det gamle System, koster aarligen c. 60,000 Rbd. Sølv; til at bestride disse Udgifter, indbringes ved Fangerne's Arbeide omtrent 20,000 Rbd. Sølv **); den øvrige Sum, c. 40,000 Rbd.,

*) En Commission, bestaaende af Lægerne Esquirol, Pariset, Willermé, Marc og Louis, blev i Paris s. A. udnævnt til at prøve en Afhandling af Generalinspecteur Moreau Christophe angaaende Dødelighed og Vanvid i Fængslerne. Commissionens Skjøn var i alle Puncter til Fordeel for den særskilte Indspærring, saaledes som den for Tiden haandhæves i de nordamerikanske Straffeanstalter.

***) Skulde det mueligen forekomme Læseren, at den hele aarlige Indtægt (c. 20,000 Rbd. for c. 600 Fangers Arbeide) er endog

maa altsaa udredes af de offentlige Kasser *). Desuden er endnu at anføre, hvad den militaire Bøgt ved Straffeanstalten koster, der i ethvert Dogn bestaaer af 35 Infanterister, altsaa kræver 140 Mand til Tjeneste, som ellers kunde permitteres uden for Exerceertiden i 343 Dage om Aaret. Lavt ansat, beløber denne Udgiøst sig til 6,500 Rbd. **), og med de nysnævnte 40,000 Rbd. koster

under Straffeanstaltens nærværende Indretning liden, da bedes bemærket, at Man antager, at 150—200 Individuers Kraft aarligen tabes formedelt Fangernes Sygdom, Alderdom og Svaghed, — deres Anvendelse til anden Haandgjerning uden for Arbejdsstuerne, saasom til Reengjøring, Vask, Assistance i Kjøkkenet o. s. v., — formedelt Fangernes Arbejde i Taarnet, der især bestaaer i at pille Dougværk, som ikke indbringer betydeligt, — formedelt den aarlige Tilgang af omtrent 150—200 Fanger, hvilke i Begyndelsen ere ustiftede til Stiftelsens Arbejder. Usikkert var det, at Man kunde hveselsætte de i Taarnet værende Slaver (der i Almindelighed bestaae af 25—30 Individuer) med et mere indbringende Arbejde.

*) Under Litr. B. & C. er vedføjet Extract af de fra 1817—1837 aarligen aflagde Kasse-Regnskaber, der nøje oplyse Straffeanstaltens aarlige Indtægter og Udgifter.

**) En Infanterist beregnes nemlig daglig med Lønning 8 fl. , Brødpenge $1\frac{2}{5}$ fl. , Undermunderingsgebyr $2\frac{1}{2}$ fl.) 12 fl. , hvilket udgjør for 140 Mand i 343 Dage = 48,020 D. à 12 fl. = 6002 Rbd. 48 fl.

Det maa bemærkes, at i de militaire Beregninger anslaaes Commisbrødet til 1 fl. pr. Pd. , skjøndt det naturligvis koster mere, og det samme Forhold finder vist ogsaa Sted i Henseende til Undermunderingen. Dvermunderingen er ikke omtalt i ovenstaaende Beregning; men anslaaes den for de omtalte 343 Dage blot til 7 Rbd. (for hele Aaret beregnes den, efter hvad jeg har kunnet bringe i Erfaring, for en Tjenstgjørende til 7 Rbd. 3 Mk. , skjøndt den vist

altsaa Straffeanstalten paa Christianshavn, der i Ordets sande Betydning er en Høiskole for de groveste Forbrydere, Staten aarligen c. 46,500 Rbd. netto. — At Slaveriet i Kjøbenhavn rimeligviis koster Staten endnu meget mere, vil længere nede blive oplyst.

Med Hensyn til Nationalaanden og det Standpunkt, hvorpaa de groveste Forbrydere i Danmark staae, vilde det auburnske Taushedsystems Indførelse der sandsynligviis i Begyndelsen møde Vanskeligheder *), og det vilde neppe — ligesaa lidt som Isoleringssystemet — være anvendeligt i Danmark i sin hele Udstrækning paa alle Forbrydere; de mindre fordærvede, især Fruentimmer, hvis de tillige vare af et svagt, blødt Gemyt, vilde mueligen ved bestandig Isolerings- og Taushedsstraf omsider vorde modløse og forsagte, tabe al Selvstændighed og saaledes engang blive aldeles usikrede til igjen at træde ind i et frit Forhold i Borger-samfundet efter deres Løsladelse. Men at Tausshed og Genksomhed ogsaa med Held kunne indføres i Straffeanstalterne i Europa, er beviist, f. Ex. i Genf, Lausanne og i Fængslet Penitentiary i London. — Indbyrdes Underhold-

foster mere), saa udgjør den for de omtalte 140 Mand =
980 Rbd.

Dertil de forhen beregnede 6,002 — 48 f.

Tilsammen 6,982 Rbd. 48 f.

*) Lettest vilde maaskee Taushedsystemet kunne indføres i vore Straffeanstalter, ved at anbringe Fangerne i ethvert enkelt Værelse i een Råd med fornødent Mellemrum bag hinanden.

60—70 Fanger opholde sig uden Tilfyn, fælles Spadseren i Gaarden, Lomme penge og Sjenkestuer o. s. v. (som i vore Straffeanstalter) ere visse ligen i ethvert Tilfælde hvist skadelige med Hensyn til den attraaede moralske Forbedring i Fanger nes Straffetid. — Kun for de groveste Forbrydere kunde maaskee anvendes isolerede Celler Dag og Nat, og denne Straf kunde efter Omstændighederne forstærkes ved Cellernes Formørkelse med eller uden Formindstfelse af Føde og Drikke *). Man kunde end mere forstørre Straffen ved at fæste Sengen eller Briven saaledes op til Muren, at Fangeren aldrig kunde hvile paa den om Dagen, hvilket ogsaa er foreslaaet i de nyere Straffeanstalter og for Tiden indført i Hovedvagtens Straffearrester i Kjøbenhavn, der desuden med Hensyn til en hensigtsmæssig Simp elhed, forenet med et rigtigt Djemed, fortjene Dpmærksomhed, saameget mere, da Rummet med Hensyn til Arrester nes Antal er meget indstrænket, og den til Arbej dets Udførelse bestemte Capital var liden.

Skulde det end i Danmark synes umueligt at etablere en Fængseldisciplin, der fører til en saaunderblivelig fuldkommen Forbedring, som de nyere nordamerikanske Systemer love, saa maatte Man dog i det Mindste med Iver afstedkomme humane og forstandige Forandringer og Forbedringer i Forbrydernes sørgelige Bøliger, — haandhæve der en streng faderlig Retfærdighed, der mere understøttes af Tugtelse end Straf,

*) Da Man spurgte Forstanderen for Tugthuset i New York: „Svorledes bærer de dem ad med at forbedre Mennesker, der gjøre Naturen Skam?“ svarede han: „Gives der ikke Hunger, Tørst og Saabets Fakk el?“

og saaledes i det Mindste forebygge, at Forbryderen under sin Strafs Udførelse bliver end mere fordærvet og forhærdet, samt derhos conservere hans legemlige Sundhed, der nu i Bund og Grund ødelægges i vore Varetægtsfængsler, og sætte ham istand til, ved sit Arbejde i Straffeanstalten at betale Staten sit Fængselhold; thi denne har jo en uomtvistelig Ret til at søge Skadesløsholdelse i Fangens Arbejde for det, han har kostet den ved Lovens Overtrædelse. Dog bør Hovedsagen med Fangernes Arbejde ingenlunde være at drage den størst muelige økonomiske Fordeel af det, men Arbeidets moralske Virkning bør bringes med i Anslag; især bør tages Hensyn til dets Virkning paa Forbryderens Sædelighed, hvorledes det kan bidrage til hans moralske Forbedring, bortjage de onde Tanker, vænne ham til Orden og et virksomt Liv, og saaledes nedlægge en varig Spire til Forbedring i hans Sjæl, der afholder ham fra, i Fremtiden at vorde en Rødsel for Samfundet, hvilket bør ske mere ved at opvække Lyst hos ham, end ved at tvinge ham til Arbeidssomhed. Dr. Julius mener endog, at Arbejdet burde fordeles med Hensyn til Fangernes særlige Feil og Uvaner, saa at f. Ex. Bedrageren, Falskneren, den til Rænker listige Forbryder skulde holdes til haarde og trættende Arbejder, der indvirkede paa deres physiske Bestaendighed; Stratenrøveren, Indbrudstyven og Bagabonden skulde sysselsættes med siddende Arbejder, der kun udfordrede et snevert Rum og fængslede deres Opmærksomhed, uden at kræve anstrengende Aandkraft, f. Ex. Stomager-, Skræder- og Bøvehaandværk. — Disse

Tanker er smukke paa Papiret, men maae nok opgives in praxi; thi Fangernes Arbeide bør ikke alene have til Djemed at tilintetgjøre deres slette Vaner, men tillige at give dem Lyst til et virksomt Liv, lære dem en nyttig Beskæftigelse, der ved deres Frigivelse kan sikre deres Eristents og i deres Fangenskab ikke skade deres Sundhed. Fangens Anlæg og Lege mæssige Beskæftigelse bør altsaa ved denne Leilighed især komme i Betragtning. Det er imidlertid en saare vanskelig Opgave, at udfinde saadanne Arbeidsmaader i en Straffeanstalt, som ere hensigtsvarende for Mennesker, der som oftest ikke besidde nogen særegen Arbeidsdygtighed, og som tillige kunne udføres, uden at frie Arbeidere, som i lignende Haandteringer finde deres Næringsvei, ved sig Concurrence lide Afbræk ved uforholdsmæssigen at nedsætte Priserne.

Beføstelige ville vel slige Forandringer og Forbedringer i vore Straffeanstalter og vort Fængselsvæsen blive, naar de skulle svare til deres Djemed; men kan Borgersamfundets Sikkerhed, kan mange Tusinde Ulykkeliges Forbedring og Frelse i Nutid og Fremtid kjøbes for dyrt *)? Er Staten ikke bedre tjent med at anvende paa een Gang en betydelig Sum paa vore Straffeanstalters og Varetægtsfængsels radicale Forbedring, som baade den nærværende og kommende Generation kunde høste tilbørlig Nytte af, end ved en øjeblikkelig Besparelse at volde

*) Straffeanstalten paa Christianshavn ejer jo c. 50,000 Rbd. hvormed der kunde gjøres en Begyndelse.

sig betydelige aarlige Udgifter, der efter faa Mars Forløb vilde langt overstige hiin Sum, tillige anledige mange Tusinde Menneskers aandelige og legemlige Fordærvelse og som en umiddelbar Følge deraf udsætte Samfundet for megen Uleilighed og mange Farer? Jeg mener ingenlunde, at der paa een Gang skulde fremtvinges en saadan Forandring og Forbedring i Landets hele Fængselvæsen. Nei! der maatte naturligtvis tages Hensyn til, hvad Forhold og Vilkaar tilstede; Man burde vel begynde Udførelsen af denne Menneskelighedens og Retfærdighedens Sag paa det Sted, hvor de største Mangler og Feil findes, og dette er upaatviveligen Hovedstaden, der desuden er at ansee som Centralskolen for de groveste og meest raffinerede Forbrydelser, og siden lidt efter lidt ogsaa skjenke Landets øvrige Fængselvæsen tilberlig Opmærksomhed. Enhver Fædrelandsyen vil vistnok med Glæde bidrage sin Skjerv til slige for Almeensikkerheden og Menneskeheden saa vigtige Foretagender. Først naar vore Straffeanstalter og vort hele Fængselvæsen ere, som de bør være, naar Fangerne ikke skadeligen kunne indvirke paa hverandre, bliver det mueligt at virke til deres moralske Forbedring ved moralske Midler. Ved Hug og Slag og unødvendig streng Behandling hærdes Forbryderen baade i fysisk og moralsk Henseende, al Selvagtelse tabes, og han bliver end mere ufølsom og forstøffet. Naar Selvagtelsen er aldeles tabt, udslukkes enhver Følelse for det Gode; den virksomste Kraft i Sjælen er da, at trods, og den Tilfredsstillelse, som den forstøffede finder i, frækt at byde Trods, døyer hos ham enhver ædler og gro-

vere Følelse, sely for den legemlige Smerte. Livsfangen Niels
 Olsen, som voldsomt deltog i Tumulten i Straffeanstalten
 paa Christianshavn, Onsdagen d. 25 Juni 1817, var saaledes —
 skjøndt ikkun 21 Aar gammel — 4 Gange fagstrøgen
 og 3 Gange brændemærket. — Drengen Tho-
 mas Christensen, der forenede med udmærket gode An-
 læg et særdeles smukt Udvoortes, var fra sin Barndom i de-
 ligen straffet for Tyveri og i sit 19de Aar inddømt til
 4 Aars Arbejde i Raskhuset; skjøndt han tog virksom
 Deel i Tumulten i Straffeanstalten, blev han dog benaadet
 for Dødsstraf, men to Aar derefter henrettet for be-
 gaæet Mord paa Mesteren Wedhage. — Drengen Jonas
 Nielsen, 16 Aar gammel, som ogsaa tog en virksom An-
 deel i ovennævnte Bernehaustumult, havde gennemgaaet La-
 sternes og Forbrydelsernes hele Bane og drevet Frækheden
 til den yderste Grad. — Drengen Herrmann Niels-
 sen Kunke født d. 29 December 1819 paa Fødselsstiftel-
 sen, uden at hans Forældre vides, er for Betlerie, Bedrageri,
 Tyveri og Umgang mod Naturen elleve Gange straffet
 efter Lovens (foruden adskillige Gange efter Kjendelse af Fat-
 tighedsens Politicommission), nemlig 6 Gange med Riis
 (første Gang 10 Aar gl.), — 1 Gang med simpelt Fængsel
 paa sædvanlig Fangekost, — 4 Gange med Hensæt-
 telse i Kjøbenhavns Forbedringshuus, nemlig tre Gange for Tyveri, første Gang (5 Mai 1832)
 13 Aar gl. i 8 Maaneder, anden Gang (14 Febr. 1833) i
 1 Aar, tredie Gang (15 Aug. 1835) i 2 Aar, og sidste Gang
 (22 Mai f. A.) 18 Aar gl. i 1 Aar for Pøderastie med
 en anden Fange under hans sidste Ophold i Straffeanstal-

ten *). Ikke at forglemme den i offentlige Blade nylig omtalte Ole Julius Brænderup, som, kun 18 Aar gammel, fire Gange har været straffet og nylig igjen er heftet (omtrent 3 Uger efter hans sidste Løsladelse fra Straffeanstalten) for flere af ham begaaede høist forvovne Tyverier og Indbrud i Kjøbenhavn og Omegn. Krigsfangerne blandt de nordamerikanske Vilde, som umenneskeligen bødles, opfordre jo tilsidst med en ubegribelig „Trodsighed“ Bøddelsvendene, som mishandle deres Legeme ved at affære det Kjødstrimler, brænde det med gloende Jern, afrive Neglene paa Hænder og Fodder o. s. v. — til at forøge Martrerne.

Ved derimod at forene nødvendig Strenghed med Mildhed, Frygt med Ugtelse, vil Maalet naaes, som bør Hayes for Dine i en Straffeanstalt **). Og opnaaes

*) Er det ikke ioinesaldende, at dette (som ogsaa hine) Udskud af Menneskevesen fornemmelig i vore Varetægtsfængsler, Straffeanstalter, ja i vort saakaldte „Forbedringshuus“, er nedsinket til Lastens dybeste Grad, besudlet med affsens Uhumskheder? Er det ikke meer end sandsynligt med Hensyn til den høist fordærvelige moralske Indflydelse, Fangerne udsættes for i vore Straffeanstalter, at nævnte Person, naar han efter 1 Aars Forløb løslades, strax igjen begaaer grove Forbrydelser, forfører Andre og med disse ender sine Dage i Rasphuset eller paa Skafottet? Bør Samfundet udsættes for den gruelige Molest, som sliq Person kan og rimeligviis vil affstedkomme efter sin Løsladelse??

**) En Fange i Sing-Sing afgav ved sin Løsladelse, aldeles uopfordret, følgende oprigtige Troesbekjendelse: „Aarsagen, hvorfor det varede saa længe, inden jeg fattede den faste Beslutning at forbedre mig, var, at jeg troede, Man behandlede mig i Straffeanstalten med uretfærdig Saardhed. Jeg sagde

Dette, saa kan Regenten undertrykke enhver utidig Medlid-
 denhedsfølelse mod den enkelte virkelige Straffsyldige, der ofte
 er en Grusomhed mod det Hele. — Det er mig ikke heller
 klart, at Fangenskab og Tvangsarbejde paa
 Livstid stemmer overeens med den menneskelige
 Natur og svarer til Menneskets Bestemmelse
 her paa Jorden; thi ved at betage Forbryderen enhver
 Udsigt til Frihed, hvortil Driften er saa dybt nedlagt i det
 menneskelige Væsen, taber han som oftest al Lyst til For-
 bedring og falder let i en utømmelig Fortvivlelse,
 og hans Higen efter Befrielse vil tilskynde ham til at søge
 den paa alle mulige Veje, endog med største Livsfare.
 Derfor er det sædvanligst ogsaa Livsfangerne, der snar-
 rest begynde Oprør og Mytteri i Straffeanstalterne. Det
 vilde upaatvivleligen virke fordeelagtigere paa Forbryderens
 Charakter, om Man sagde til ham: „Naar Du fører
 Dig godt op, kan Du engang vente Dig
 Din Frihed!“ Dette vilde nære hans Haab og besytte
 ham mod Fortvivlelse, der saa ofte forleder til nye
 Forbrydelser. Haabet, mener jeg desuden, burde aldrig
 betages Mennesket, thi det er at betage ham Alt.

derfor flere Gange til mig selv: „Det lader til, at Directionen
 ikke endnu finder mig ulykkelig nok og gjør det til System, at
 gjøre os stakmatte ved Dværkervæsen,“ og denne Tanke bragte
 ofte mit Sind igjen reent ud af den angerfulde Fatning, hvori
 det ved Præstens religiøse Tale var kommet; men da jeg om-
 sider fik den fuldkomne Overbevisning, at Straffens Hensigt
 ene var at gjøre os bedre og ingenlunde slettere, fattede jeg
 Mod, samlede al min Kraft, og seirede endelig over mine Li-
 denskaber og onde Vaner.“

Endog blot Forbrydelsernes Forskjellighed, som de forskjellige Tiders Aand fører med sig, synes at fordrø Forandringer ved Straffeanstalterne og det hele Fængselvæsen. I enhver Tidsalder høre Forbrydelseerne jo antaget en særegen Charakter, der retter sig efter Tidernes forskjellige Aand og adskillige ydre Omstændigheder. Trolddom f. Ex. har Nutidens Oplysning aldeles fordrevet fra Forbrydelsernes Tal; — Mord og Ran paa Veifarerne ere sjeldne, fordi et bedre organiseret Politivæsen gjør Gjerningsmændenes Paagrøbelse hos os ikke vanskelig; — Barnemord er for det Meste ophørt, siden vor Fødselsstiftelse begyndte at optage besvangrede Piger, og Skammen over at føde Børn uden for Ægteskab næsten er aldeles forsvunden hos Almuen. I disse Forbrydelsers Sted ere derimod traadte andre, der mere bære Præg af Snildhed, Forslagenhed, Lumskehed og trædske Høvnelyst, f. Ex. Bancoseddelforfalskning, Tyveri og Bedrageri *), Mordbrand, hvilke især synes at høre til Nutidens Favoritforbrydelser, om jeg saa tør udtrykke mig. Den første er mindst almindelig, fordi den forudsætter hos Gjerningsmanden et særeget Talent, naar Foretagendet skal lykkes; — Tyveri **) og Bedrageri ere de meest herskende, derhos

*) Den 5 Mai 1817 blev i Viborg en Dreng, ved Navn Morten Hansen, der hørte hjemme i Ribeegnen, hvor han var født, anholdt som Bedrager; Epidemibuben foregav, at hans Tunge — som han havde vænnet sig til at skjule i Svælget — var staaen af ham i russisk Fængsel.

**) Af den norske Rigsstibende for Aaret 1819 sees, at den største

mest raffinerede og derfor med Hensyn til vor Lovgivning vanskeligt at opdage; — **Mordbrand**, som er een af de gemeneste og nederdrægtigste af alle menneskelige Ugjerninger, begynder nu ogsaa frygteligen at gribe om sig formedelst den store Fordeel, som Mordbrænderen derved kan erholde, og den liden Risiko, han udsættes for ved sin djævelske Færd *). — Kort, at vore Straffeanstalter og vort hele Fængselsvæsen ogsaa bør staae i et rigtigt Forhold til Forbryderens Nutidsaand, naar deres vigtige Njemed skal opnaaes, er uden for al Tvivl. Men om end hine og dette undergik de klogeste og hensigtsmæssigste Forandringer, saa turde Danmark dog neppe nære det sangvinske Haab, som den ved sine Bestræbelser for Fængselvæsenet saa saare fortjente **Zucker mann i Boston** gav Plads i sit Indre, nemlig: „At der vil komme en Dag, da alle Lastefulde ere aandeligen gjenfødte, da Man ikke længere behøver Fængsler.“ Denne Dag ville Samtidige neppe opleve i Danmark.

For at curere en Sygdom, maa Man kjende dens Aarsag og vide at hæve denne. Forbryderne ere i Almindelighed fordærvede Mennesker, men fordærvede — ved Armod og

Deel af Forbrydelser bestaaer ogsaa der i Tyveri, simpel og kvalificeret, og i Hæleri, hvorfor 513 Personer have været tiltalte i Aaret 1819.

*) Er det ikke den høje Tid, alvorligen at tænke paa at sætte Grændser for denne gruelige Ugjerning, der nu begynder at blive saa almindelig, og som mangen een blandt de saakaldte „skikkelige Mennesker“ ofte omtaler og betragter med en oprørende Lige gyldighed.

Erang, Mangel paa Opdragelse, Lediggang, slette Exempler, Umaadelighed, onde Eidskabers Indvirkning o. s. v.; kun ved at virke mod disse Aarsager, kunne hine Ulykkelige virkelige forbedres, og Staten engang sikkes for deres skadelige Indflydelse i Fremtiden. Men det er saa langt fra, at dette hidtil hos os er steet, at Man snarere maa beklage, at det Modsatte synes at have været Tilfældet, hvilket jeg ved Kjendsgjeringer har oplyst og beviist i mit Skrift l. e., ligesom jeg og der har fundet Anledning til at gjøre opmærksom paa adskillige særegne Mangler og Ufuldkommenheder ved vore Straffeanstalter, vort hele Fængselvæsen, og paa mange deraf anledigede grove Misbrug, der have høist skadelige Følger, især med Hensyn til Samfundets Sikkerhed og Sandhedens Opdragelse ved Sagernes Undersøgelse. Ved Takkeforbindelse rinde mig end flere i Sinde; nogle af disse vil jeg her i Korthed berøre, overladende til Bedkommende at bedømme, hvor vidt de fortjene at ændses eller ei.

1) Er det ikke en væsentlig Feil ved vore Fængsler og Straffeanstalter i Hovedstaden, at Arresterne, endog i Tugt- og Forbedringshuset, uden Banskelighed kunne igjennem Vinduerne communicere, baade ved mundtlig Tale, ved Fingersprog og Pantomime, med Bekjendte paa Gaden, saaledes vedligeholde gamle, farlige Forbindelser og erholde adskillige med Hensyn til Almen sikkerheden skadelige Efterretninger inden Fængslets Mure? Selv Raskphuusfangerne kunne underholde sig med de Personer, som færdes i Gaarden uden for Fængselbygningen. Gjør denne Arresternes Beliggenhed det ikke tillige mueligt, at

et Par Vanteer, et Par Strømper eller andet Sligt kunde flyve fra en Fange gennem Vinduet ned paa Gaden bag Skildvagten *), og en „Brændeviinslærke“ igjen stige op til hiin? Desuden mener jeg, at baade Fristelsen og Leiligheden til Undvigelse maa tiltage, naar Straffeanstalterne ere i Hovedstaden, eller denne altfor nær. — Under ingen Omstændigheder bør dog de nye Straffeanstalter opføres paa Christianshavn, hvor de gamle ere, deels formedels de snevre Gader, der omgive disse paa tre Sider, men især, fordi Pladsen er meget for lidon; denne burde vel i det Mindste være 3—4 Gange saa stor, som den er, for at give 6—700 Fanger **) et sundt Opholdssted. Usikkert var det vist, dersom Straffeanstalterne opførtes uden for Byen, at de, foruden det fornødne Gaardsrum, fik et tilliggende Stykke Jord, hvor Mark- eller Havearbejde kunde foretages af Fangerne. Her havde Reconvalescenterne, som ellers doyne paa Sygestuerne, Leilighed til, naar Aarstiden og Veiriget tillode det, at arbejde til Fordeel for Stiftelsen og deres Sundhed ***). Det kunde ogsaa blive en passende Be-

*) Man har jo Exempler paa, at en fordærvet og areløs Skildvagt (der ere braadne Kar i alle Lande!) har tilbragt Arvstianterne i Varetægtsfængslerne Som, Knive, File, Knibtænger o. s. v., til at bevirke deres Udbrud med.

**) For Øjeblikket er Fangernes Antal henimod 600.

***) At Fangerne i Tugt-, Raps- og Forbedringshuset op-tænke og udfinde enhver Anledning til at indlægges paa Sygestuen og at forhale deres Ophold der, hvorved meget af deres Arbeidskraft tabes, forekommer mig sandsynligt, da Antallet af de paa Sygestuen aarligen Indlagte (efter mundtlig Angivelse:

lønning at lade Fanger, der havde udmærket sig ved god Opførelse, arbejde der nogle Dage om Ugen i fri Luft; og Stiftelsen vilde desuden derved finde en Kilde til Besparelse i Henseende til Indkjøb af Høvevæxter og Rodfrugter, hvoraf der aarligen forbruges et betydeligt Quantum til Fangernes Deconomie.

2) Var det ikke ønskeligt, at de ved Straffeanstalterne sagsghavende Soldater ei kunde sætte sig i umiddelbar Forbindelse med Fangerne? Man antage, at een af hine havde en ham kjær Fader, Moder, Broder eller Søster i Tugt- eller Forbedringshuset, mon den sønlige eller broderlige Følelse da ikke let kunde forlede ham til at forglemme sin Tjenesteplicht og hemmeligen tilbringe de kjære Frøender i Straffeanstalten utilladelige Ting, f. Ex. Brændeviin? Lod han sig saaledes overrumple af en hjertelig Følelse, saa turde han jo siden ikke vægre sig ved at opfylde lignende Ønsker af de andre Fanger, der naturligtvis ellers vilde robe ham. — Selv Underbetjente ved Straffeanstalten burde vel saalidet, som mueligt, staae i noget umiddelbart Forhold til Fangerne; allermindst burde det tillades hine at fore deres Deconomie

80—100) er omtrent dobbelt saa stort som i Slaveriet (35—40). Denne Mening bestyrkes endmere derved, at Fnat — som de let ved Indpodning kunne paadrage sig selv — er meget almindeligt blandt Fangerne paa Christianshavn og yderst sjældent blandt Slaverne, skjøndt disse dagliggen nyde fedt Flek, og paa Grund af Localiteten ikke saameget kunne holdes til Reenlighed som hine. Hvorhos tillige maa bemærkes, at Dødeligheden i begge Straffeanstalter ikke er mærkelig forskjellig.

uden for Stiftelsen, hvorved det bliver dem nødvendigt, flere Gange om Dagen at forlade denne; hvor let kunde ikke der ved et Brev eller et mundtligt Budskab bringes fra en Fange til Byen og volde megen Fortred?

3) Er det ikke et Misgreb, at de mandlige og qvindelige Arrestanter i Tugt=Kasp= og Forbedringshuset have deres Sygestuer i een og samme Bygning, hvorved det umueligen kan forebygges, at de finde Leilighed til hoist fordærveligen at underholde sig med og indvirke paa hverandre? Uden mindste Vansteligheid kan det ene Kjon jo gjennem Vinduerne samtale med det andet, som spadserer i Gaarden, om ikke just saa let med Ord, saa dog med Pantomime og Fingersprog. Ved sliq Underholdning vækkes gjensidigen deres dyriske Lidenstaber og Affecter, deres Forstand bedoves og de vorde som Dyrene, hvis Kjensdrift er vaqt, vansteligere og farligere at styre og tæmme. Paa Sygestuen, der er i det andet Stokværk for qvindelige Fanger, i det tredie for mandlige, er det desuden ikke vansteligt for begge Kjon at komme sammen. Hvor let kan ikke en uforstigtig, ligegyldig Fangevogter glemme at lukke Døren mellem begge Stokværker, stolende tillige paa, at de Syge ei behøve saa strengt Tilsyn; hvor let er det ikke for en listig, snedig Fange at fralocke en eenfoldig, ligegyldig Fangevogter Nøglen til Døren — saameget lettere, da der bruges kun Fanger til Sygevogtersker — og der ved staa sig Udgang til Fruentimmernes Sygestue? For et Par Aar siden hændtes det jo ogsaa, at en Kasp=huusfange og en qvindelig Tugthuusfange, der begge laae paa Sygestuerne, fandt Leilighed til en

Sammenkomst, der havde et ulykkeligt Bæsen til Følge, som blev født i Straffeanstalten. Intet er lettere for de udlærte Forbrydere, end at opspinde Marsager, der qualificere dem til at indlægges paa Sygestuen; de behøve jo blot at indpode sig med Snatsmitte, eller at synke en Skraa, hvilket Sidste strax sætter især Fruentimmeret i en tilsyneladende sygelig Tilstand.

4) Er det ikke hensigtsstridende at indslutte — som Tilfældet er hos os — de mandlige og kvindelige Forbedrings- og Tugthuusfanger i een og samme Bygning, blot adskilte fra hverandre ved Vægge og Mure? I mulden i Straffeanstalterne paa Christianshavn d. 25 Juni 1817, der udbrod efter en forhen ved Brevvexling af disse forskellige Fanger lagt og adskillige Gange forandret Plan, synes at tale høit mod en saadan Sammenyæreen. Neppe en Maaned derefter, d. 21 Juli, forsøgte jo ogsaa Fangerne i Glücksstadts Tugthuus at gjøre Oprør; 9 af dem lykkedes det at bryde ud, efterat have mishandlet Fangevogterne; men de bleve ved Borgernes og de Militaires fælles Bestræbelser strax paagrebne. Dr. og Landsdommer G. L. Baden siger allerede 1814 i sit juridiske Ord- og Saglexicon: „At Forbedringshuset endnu er heeltufuldkomment indrettet, saalænge ingen hertil bestemt Bygning kan bruges, men Tugt- og Forbedringshuset ere i een Bygning.“

5) Er det ikke en sørgelig Nødvendighed, at 60—70 Fanger — som Tilfældet er i Forbedringshuset — uden Tilsyn sove sammen i eet Værelse, to i een Seng? Hvo indseer ikke, hvormegen moralsk Fordærvelse derved kan afstedkommes blandt disse Lasterfulde? Paa Dvæsthuset har eet af Direc-

tionens Medlemmer meget hensigtsmæssigt i et mindre Værelse ladet indrette et Vindue, oplyst ved en Lampe, fra Gangen til Fangerens Soveværelse, gjennem hvilket Skildvagten, ubemærket af Fangerne, kan see Alt, hvad disse der foretage sig.

6) Er det ikke principstridigt, at Fangerne i Slave-riet, som i Reglen ere de groveste Forbrydere, føre i deres Straffetid et efter deres Naturel og Charakter mindre ubehageligt og i det Hele meget friere og med deres vanlige Tilhøjeligheder og Lyster mere overeensstemmende Liv, end Fangerne i Forbedrings- og Tugthuset? Hine komme dagligen uden for Fængselmurene, hvor de aldeles ugenerede — som siden skal worde oplyst — kunne nære og qvæge deres fule Sandfæligheid, fortjene extra 8, 12, 16—20 β . om Dagen *) og derfor anskaffe sig, hvad de lyst, in specie Brændevin i bredfuldt Maal. — Meget vanskeligere — men hvorfor ikke umueligt? — er det dog for de i Forbedrings- og Tugthuset inddomte mindre grove Forbrydere der at tilfredsstille deres lave dyriske Drifter. — Endog den reglementerede daglige Forpleining, som tilstaaes Slaverne i Stokhuset, er meget bedre end Fangerens i Tugt-, Rasp- og For-

*) For omtrent 10 Aar siden skal en Slave ved visse Arbeider endog have kunnet fortjene 3 Mk. om Dagen!! Man bringes herved til Betragtninger, hvorover Man baade maa lee og græde: Den groveste Forbryder, hvis første Bestemmelse var at lænkes til Stubkvarren, kunde saaledes i Straffetiden, foruden de daglige Fornødenheder, som han ingenslunde saane, erholde en Bisfortjeneste, der udgjorde om Dagen omtrent en Fjerdedeel af Inspectorens Gage. *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.*

bedringshuset. Denne er dagligen: en Pot Sø-
 bemad, bestaaende af Byggryns Vandgrød og $1\frac{1}{2}$ Lod Smør
 uden andet Suul Mandag og Torsdag; Rumsfords
 Suppe med 1 Lod Hestekjød Tirsdag og Fredag;
 Urter, kogte paa Hestekjød, med 4 Lod af Kjødet Onsdag
 og Søndag; Kaal, kogt paa Hestekjød, med 4 Lod af dette
 om Lørdagen. Hvorved dog bemærkes, at hver fjerde Søndag
 gives Fangerne en Pot Suppe, kogt paa Drekjød, med
 12 Lod af Kjødet, hver fjerde Søndag en Pot Urter, kogte
 paa Flesk, med 8 Lod af dette *). Desuden erholder hver
 Fange dagligen $1\frac{1}{2}$ Pund Rugbrød og $\frac{1}{2}$ Pot simpelt Öl.
 Hvad Fangen ønsker over det, der efter Reglementet tilstaaes
 ham af Stiftelsen, naar han har leveret det bestemte daglige
 Arbeide, skal han erhverve ved Dverarbeide. Dettets
 Fortjeneste beregnes ham tilgode i et vist Pengeforhold med
 det, Stiftelsen erholder derfor, og godtgjøres ham ikke med
 contante Penge — da disse efter senere Bestemmelser ei maae
 være i hans Væрге — men i visse bestemte Proviantsorter,
 som beregnes og overlades ham efter Stiftelsens Indkjøbspriis.
 De Provisioner, hvormed Fangen saaledes paa foranførte
 Maade kan forbedre sin Forpleining, ere Smør, Ost, Öl,
 Mælk, Rugbrød, Skraa og Snustobak. —
 Dog maa bemærkes, at, hvad en Fange faaer tilgode ved
 Dverarbeidet mere end 3 Mk., oplægges paa hans Conto til
 Udbetaling ved Løsladelsen, og kun for 3 Mk., som Maximum

*) Paa disse Søndage var det for flere Aar siden bestemt, at Fan-
 gerne skulde holde deres Altergang; i denne Anledning forund-
 tes dem rimeligviis disse festlige Maaltider, for end mere at
 fejre Dagen og vække blandt dem en Spøttsaand.

for een Uge, kan han erholde hine Fødevarer *). Men det ikke stemmede mere overeens med Billighed, at alle Fanger erholdt af Stiftelsen den nødvendige Forpleining til Mættelse? Thi kan Fangen blot stille sin Hunger ved Dverarbeidets Fortjeneste, saa følger jo deraf, at kun den stærke Fange med megen Arbeidsdygtighed — der ofte er den groveste Forbryder — kan mættes, medens den legemsvage, stundom meget mindre fordærvede Fange hver Aften maa lægge sig med en sulten Mave, fordi hans Kræfter ei tillade ham at erhverve ved at arbejde over det bestemte Pensum, og dette synes at stride, baade mod Billighed og Retfærdighed, der stedse bør strengeligen overholdes blandt Forbryderne. Er derimod den Fangen i Straffeanstalten dagligen tilstaaede Provision tilstrækkelig til hans Underhold, da forledes han jo til Fraadseri (en meget skadelig Lidenfæb hos slige Menneſter), naar Man tilstaaer ham af hans Vifortjeneste en Sum **), hvormed han dagligen, efterat være mættet, kan indkjøbe en endog større Mundforraad, end den ham i Straffeanstalten tilstaaede, og som altsaa blot kan tjene ham til Dvermættelse, med mindre han er en graadig „Uder“. Selv i dette Tilfælde burde dog nok ikke tilstaaes ham en større Sum, end nødvendigt er

*) Det er sjældent, at nogen Fange i disse Straffeanstalter fortjener mere end 3 Mk. ugentligen ved Dverarbeide. Johan Heinrich von Aspern, Rasphuus-Livsſange har i denne Henseende bragt det videst; han har i een Maaned ved Beyerarbeide fortjent 7 Rbd. 2 Mk. 4 ſ. til at oplægges.

***) For mindre end den halve erholder jo Slaveen dagligt i Stofhufsets Markfenderi et godt, kraftigt Middagsmaaltid (ſ. Pag. 70).

til Indkjøb af en Halv portion foruden den daglige Fangekost, forudsat, at denne er tilstrækkelig til et fuldkomment arbejdsdygtigt Menneskes Mættelse i Almindelighed. Men jeg tvivler paa, at de Fanger dagligen tilstaaede 1—4 Lod Hestekjød kunne meer end netop opholde hans Liv; thi Man maa ikke forglemme, at det seie, senefulde Kjød af gamle udmagrede, udslæbte Heste — der i Almindelighed slagtes — langt fra ikke er saa nærende, som af unge vel-fodrede Heste. — Jeg erkjender imidlertid oprigtigt af denne og flere andre i de senere Aar indførte Foranstaltninger i disse Straffeanstalter, at Directionen skjenker Indretningen en hæderlig Opmærksomhed, og at ifkun de elendige Localiteter, gamle mangelfulde, feilagtige Indretninger og Reglementer gjøre den det umueligt, med den bedste Villie at bringe disse Straffeanstalter til at gøde et Resultat, der nogenlunde svarer til deres Hovedbestemmelse, nemlig at forbedre Forbryderen og gjøre ham efter udstaaet Straf skikket til at indtræde i Samfundet. At enkelte Fanger kunne være nogle ret pæne „Gulstæpper“, er pænt, — ogsaa gavnligt for selve Stiftelsen som Arbejdsanstalt betragtet, naar den derved erholder et Overskud; er dette ei Tilfældet, da kunde det vel tjene til at give Indretningen eller enkelte af dets Bestyrere et Relief hos den Fremmede, der seer den med et flygtigt Dje; men som Straffeanstalt betragtet er denne Stiftelsens Glæde i ethvert Tilfælde uægte, naar den ikke bidrager til Forbryderens sande Forbedring.

I Stokhuset (der staaer under Gouvernementet) er derimod enhver Slaves Underhold dagligen 6 Rbf. r. S. *) samt 2 Pund Brod **); ifkun 3 Rbf. udbetales ham, for de øvrige 3 Rbf. gives ham hver Dag et Spiseteg, hvorfor han i Marketerieret erholder en Pot veltillavet Sobemad med 4 Lod Flesk uden Been, nemlig: Søndag og Torsdag Suppe med Hvidkaal, Roer eller Rødder, samt fornøden Teyning med Havregryn og dertil fersk Flesk; Mandag, Onsdag, Fredag og Lørdag Sobearter med røget Flesk 3 Dage og grønsaltet 1 Dag; Tirsdag Sobekaal med grønsaltet Flesk.

Den Slave, som nu tillige kan erholde 8—12—16—20 fl. om Dagen — ikke at tale om 3 Mk. — som Bifortjeneste, kan vel med Rette siges at have faaet en „god Forsørgelse“, som jeg engang hørte en Moder for ramme Alvor sige om sin Søn, der nylig var inddømt i Slaveriet. De, der eengang have været indlemmede i dette Samfund, ræddes ikke heller for at vende tilbage til det: saaledes bleve af Løsladte Slaver igjen inddømte — foruden til andre Straffeanstalter — i Slaveriet 1838 og 35 hvert Aar 7; 1832: 11; 1829: 15; 1827: 16. Der skal endog før oftere have været Slaver, som, efterat deres Straffetid var forløben, ønskede at forblive i Straffeanstalten; dette var iblandt andet Tilfældet med J. F. Bergstrøm, der indkom den 6 November 1799, og fik sin Frihed den 27 Januar 1813,

*) Bør ikke Naturalforpleining gives Fortrin i Straffeanstalterne? Sagkyndige synes jo nu at være enige i, at Fangerne aldrig bør have Penge mellem Hænder.

***) Soldaten faaer ifkun $1\frac{1}{2}$ Pund Brod.

men ifølge det Kongelige Generalcommissariatscollegiums Ordre af 4 Februar 1813 forblev efter eget Ønske i Slave-riet og forplejedes der som Slave. Han var i de sidste Aar svag og 1825, da han døde, 71 Aar gammel.

Antallet af de i Kjøbenhavns Stokhuus Inddømte tilfuger ogsaa Aar for Aar i en paafaldende Grad. I Aaret 1827 var Slavernes Tal 383, - 1829: 420, - 1832: 464, - 1835: 469, - 1838: 486. I disse 11 Aar er altsaa Slavernes Antal været over en Femtedeel: over 100 Mand *). — Mortaliteten blandt Slaverne var ogsaa i disse Aar ringe: 1827 døde iffun 11 Slaver, altsaa af 35: 1, - 1829: 20, altsaa af 21: 1, - 1832: 15, altsaa af 31: 1, - 1835: 24, altsaa af 19: 1, - 1838: 16, altsaa af 30: 1 **).

*) I Landets andre Slaverier har en saadan aarlig Progression ikke fundet Sted:

Paa Kronborg vare

1827: 42, - 1829: 35, - 1832: 35, - 1835: 44, - 1837: 40;

I Nyborg vare

—: 39, - —: 33, - —: 56, - —: 40, - —: 48;

I Rendsborg vare

—: 110, - —: 100, - —: 109, - —: 85, - —: 105.

**) Paa Kronborg døde

1827, 29 og 32: ingen, - 1835: 2, - 1837: 3.

I Nyborg døde

1827: ingen, - 1829: 1, - 1832: 2, - 1835: 6 (1 Selvmorder).

1837: 4.

I Rendsborg døde

—: 4, - —: 5, - —: 5, - —: 3, - —: 4.

I Nyborg var altsaa Dødeligheden 1835 næsten 4 Gange saa stor som i Rendsborg, og meer end dobbelt saa stor som paa Kronborg.

Mærkeligt er det ogsaa, at i Kjøbenhavn, hvor Sla-

Slaverne synes ogsaa at opnaae i Kjøbenhavn en temmelig hoi Alder; af de ved Udgangen af Aaret 1838 i Stokhuset værende 486 Fanger vare 40: 60—70 Aar, - 9: 71—80 Aar, - 1: 81 Aar gammel, nemlig C. D. Frank, der indkom i Slaveriet paa Livstid d. 29 Marts 1810.

Mig forekommer det, at Slaveriet i sin nærværende Tilstand snarere er at betragte som en uhensigtsmæssig eller, rigtigere talt, høist fordærvende Forsørgelsesanstalt for alstens Udstub, end en Straffeanstalt for de groveste og farligste Forbrydere. Og dette Misgreb er netop en Hovedgrund, hvorfor Indretningen aarligen koster Staten store, store Summer *),

verne synes at have det allerbedst, dog de fleste Selvmord finde Sted: I Aaret 1834 havde 3 Slaver afdøet sig selv; 1833 og 35 hvert Aar 2; 1829, 30, 31, 32, 36 og 38 hvert Aar 1; 1826—28 og 37 ingen. I Straffeanstalten paa Christianshavn er fra 1 Januar 1818 til 31 December 1838 i Alt ikkun begaaet 6 Selvmord, nemlig i Aaret 1823 en Fruentimmerfange, 51 Aar gammel; 1831 en Mandsfange, 29 Aar gammel; 1834 en Mandsfange, 34 Aar gammel; 1836 to Mandsfanger, den ene 33 Aar, den anden 20 Aar gammel; 1837 en Mandsfange, 46 Aar gammel. Alle Sex hængte sig. Mon Grunden, hvorfor Selvmord oftere indtraf i Slaveriet end i Tugt=Kasp= og Forbedringshuset, ikke tildeels ligger deri, at i de sidste Straffeanstalter findes en meer tillidsfuld Commerce Sted blandt Fangerne i det daglige Liv, der forjager deres mørke Grillen, end blandt Slaverne, der formedelst deres Færd uden for Fængselmurene vedligeholde deres gamle Forbindelser, og derfor ikke saameget bidrage til hverandres kaade Meddelelse, der er Sjælen i deres daglige Underholdning.

*) Jeg kan ikke denne Gang, hvor gjerne jeg end ønskede det,

Iysende for Enhver, at Slavernes Arbeide ikkun indbringer saare U b e t y d e l i g t til Fordeel for Staten, naar hiin Sum er fradraget. — Herved maa desuden bemærkes, at ingen Daglejer er saa doven til sit Arbeide, som Slaven, naar han ikke opmuntres til Flid ved Extrabelønning, og Maa kan uden Overdrivelse antage, at en almindelig Arbeidsmand udretter ligesaa meget om Dagen, som 4 Slaver, naar der ikke gives dem Tillæg.

Med Hensyn til Straffemaaden i Slaveriet, da maa det visfeligen ogsaa forekomme Enhver høist besynderligt, at den groveste Forbryder, som den ene Dag kagstrages, brændmærkes og slutes i Kønter, den anden Dag kan spadserer uden for Straffeanstalten i en Privatmands Have eller Mark, saagodt som overladt til sig selv; thi Vice-Corporalen, der skal besøgte Slaven, veed denne snart ved List og Kneb at sætte sig i et saadant Forhold til, at Corporalen ofte er meer afhængig af Slaven, end denne af hiin, hvorpaa jeg kunde anføre mange Beviser, der for

	6,802 Rbd. 80 §.
huset ere til Tjeneste, som ellers kunde per-	
mitteres, og som nyde 8 §. dagligt Tillæg:	
25 Infanterister i 343 Dage = 8,575 D.	
à 20 §.	1,786 Rbd. 44 §.
25 Infanterister i 161 Dage	
= 4,025 D. à 20 §.	838 — 52 —
	<hr/>
	2,625 — —
	9,427 Rbd. 80 §.
Dertil for Overmunderingen (s. p. a. St.)	
for 181 Mand à 7 Rbd.	1,267 Rbd.
— 25 — à 3 — 48 §.	87 — 48 §.
	<hr/>
	1,354 — 48 —
	<hr/>
	Silsammen 10,782 Rbd. 32 §.

Scandalens Skyld ei bør komme til almindelig Kundskab. Dette Forhold kunde maaskee dog tildeels forebygges ved at give Slaverne hver Dag nye militaire Bevogtere.

Den værste Straf for Slaven synes at være hans Opholdssted og Natteleje (der udgjøre Let) i Slavebygningen; thi dette er grueligt slet. Lange, smalle, mørke Værelser ere anbragte fra 44—74 Brirer i to Rader, adskilte ved en smal Gang, i hvilken blot een Person kan gaae; Brirerne staae i enhver Rad tæt op til hverandre, med Hovedgjerderne mod Væggen; paa enhver Brir ligger en tilfølet Palmadratsse; hiin og denne afgive baade Opholds- og Lejested for enhver enkelt Slave, som forresten ikke kan afbenytte noget andet Sted i det hele Værelse, der er aldeles opfyldt med Brirer. Det er et væmmeligt Syn, saaledes at see Slaverne at sidde om Dagen i deres fulde Paaklædning, opreiste i deres Sengelejer eller, som de kaldes, „Baase“ *), nogle med de meest smudsige Ting, der høre til deres Haandteringer. Man begriber let, at fra disse Lejesteder, der ere saande Gloaker: Samlingssteder for alskens Skarn og Uhumsheder in specie serbenede Dyr — hvor saamange sammenstuede Slaver vælte sig i deres Paaklædning, hvilken de stedse ere iførte — maa stee en stærk Uddunstning, der opfylder det hele snævre Værelse med en høist fordærvelig mephitisk Duff, som umueligen kan forhindres, uden at det hele

*) Benævnelsen „Baas“ medfører jo ellers Begreb om et Aflutte i en Stald til en Hest eller Ko.

Locale bliver forandret og betydeligen forstørret *). Skal et saadant Opholdssted betragtes som en Straf, da opnaaes ingenlunde Hensigten; thi jeg er temmelig overbevist om, at, havde Slaverne Valg imellem, at opholde sig i et reent og lustigt Værelse og i de urene „Baase“, saa valgte de disse, fordi de have vænnet sig til dem. — Jeg mener, at Reenlighed i Fængslerne bør ikke alene betragtes som et gavnligt Middel til Fangernes Sundhed, men ogsaa fra et højere Standpunkt, nemlig som et virksomt Middel til deres Forbedring, i det Legemets Reenhed er at ansee som et Billede paa Sjælens Reenhed. Den Slave, som er bestandig reent og ordentligt paaklædt, og bestandig vænnes til Orden, faaer desuden et Slags Afgjøelse for sig selv, som hine mangle.

Nu haaber jeg, at Ingen, der i Forbindelse med Foranførte har læst, hvad jeg i mit Skrift l. c. har oplyst om Slaveriet, vil drage i Tvivl, at det, som Straffeanstalt betragtet, har de allervæsentligste Mangler og Ufuldkommenheder og absolut trænger til en Hovedreform.

Sandelig! jeg beklager tillige oprigtigt, at en saa cultiveret og embedsdygtig Mand, som den nuværende Inspecteur, der er bekjendt for sin Nidhærhed for at opfylde sin Embedspligt og besjælet af sand Gresfølelse, slavist maa udfylde Tiden fra tidlig Morgen til sildig Aften med at lede og styre en Indretning efter bestemte Instructioner, som han dag-

*) Paa Sygestuen derimod, hvor Localiteten tillader det, finder en priselig Udluftning og Reenlighed Sted.

ligen seer og føler, føre til det daarligste Resultat. Mon det ikke var ønskeligt med Hensyn til Stiftelsens Lary, at hiin Embedsmand, der nøje kjender dens Indretning, dens Mangler og Ufuldkommenheder — dersom der ikke strax kunde paataenkes en radical Forbedring, men først maatte virkes med Palliativmidler — blev i denne Anledning overdraget at fremkomme med Forslag; hans Duellighed i Forbindelse med hans Rettskaffenhed og Charakter vilde vist borge for et godt Udfald.

7) Dpnaaes Straffens Hensigt, naar Rasphuusfangen kan fortjene 3 Ml. om Ugen i Dverskud og endda med nogen Anstrengelse have de sidste 2—3 Dage om Ugen frie? Jeg mener, at Fangen bør i deligen være beskæftiget: thi jo mere han sysselsættes, desmindre vil han finde Leilighed til at tænke paa onde Planer. At Rasphuusfangerenes Arbeide angriber Sundheden, som Mange antage, synes Erfaring at modstride; der gives for Djebliffet Fanger i Rasphuset, som have arbeidet der i mange Aar og bestandigt udmærket sig ved et endog særdeles sundt og stærkt Legeme. Rasphuusfangerne straffes jo ogsaa undertiden for Opsætsighed ved at hensættes til andet Arbeide, der ei kan give dem saa stort Dverskud som Farvetræets Rasping eller Høvling, hvilken sidste nu foretrækkes. — Neppe er det hensigtsfyarende, at to og to Rasphuusfanger ere indspærrede i Aflukkerne; hellere maae nok tre end to Forbrydere sidde sammen i een Arrest, thi hine enes ikke saa let, som disse, om at udruge og udføre flette Planer.

8) Stemmer det overeens med Billighed, at den gamle

svage og den unge kraftfulde Forbryder, der have gjort sig skyldige i een og samme Brode, dagligen paalægges lige meget og lige strengt Arbeide? Fordobles ikke derved undertiden hiins Straf? Folgerne heraf ere ogsaa, at, naar den unge, stærke, haandfaste Fange formedelst sin større Legemskraft fortjener et klækkeligt Dverfskud, saa er derimod den gamle formedelst Alderdommens Svaghed neppe istand til, i sit Ansigts Svæd at blive færdig med det ham paalagte Arbeide, og han kan aldeles intet Dverfskud fortjene til at spørge sig for. Vel kan Lægen indstille ham til Formindskelse af Arbeide; men „Dverfskuddet“ maa han dog under alle Omstændigheder savne.

9) Var det ikke ønskeligt, at alle vore Straffeanstalter stode under een og samme Generalinspektion, til hvem Forstanderne havde at henvende sig og at aflægge Regnskab? Derved vilde bevirkes, at alle Forbrydere med Hensyn til deres Straffegrad vilde nyde eens Behandling, hvilket baade Billighed og Retfærdighed synes at fordrer.

10) Da Almuesmanden i Almindelighed forbinder med Benaænelserne Tugt-, Børne- og Forbedringshuseet og samme Begreb, skjøndt det sidste dog har en fra begge de andre høist forskjellig Bestemmelse, var det da ikke hensigtsmæssigt, naar „Forbedringshuset“ engang faaer en forandret og forbedret Organisation, at det ogsaa faaer en anden Benaænelse og henlægges paa et andet Sted, end de øvrige Straffeanstalter; allermindst bør det nok for Fordommens Skyld være paa Christianshavn.

11) Endelig være det mig tilladt at spørge: Er det ikke med

Hensyn til det Forhold, som Menneskeligheden staaer i til Lovgivningen, meget at ønske, at den Lov-Dvertræder, hvis Forbrydelse blot er en Følge af en øjeblikkelig Opbrusning, Wildfarelse eller Temperamentsfeil, ei blev hen-sat i Straffeanstalten blandt de gemeneste Forbrydere, hvis Ugjerning udspringer fra et aldeles fordærvet Sindelag og en stor Tilbøjelighed til Lasten? For at nævne et Exempel: Hvor let kan ikke et ædelt og retskaffent Menneske i et ubetænksomt, heftigt Øjeblik forgrube sig paa en Bagthavende eller Rottensbetjent med Ord eller Gjerning? Forbrydelsen kan være stor og bør for Følgernes Skyld medføre Straf; men neppe fortjener den Skyldige at sættes i Selskab med udlærte Tyve og Bedragerer, Røvere og Stimmænd. Man straffe ham, — Man straffe ham alvorligen; men i Lasternes gemene Bolig er neppe hans Hjem.

Disse ere blot nogle flygtige Bink, der indlades til Kyndigeres nøjere Prøvelse; Forfatteren vilde være fornøjet, om han her blot havde givet Anledning til noget Bedre, og — saaledes talt et Ord i rette Tid.

Men endog de fuldkomneste Forbedringer af vore Straffeanstalter vilde neppe føre til det attraaede Maal, naar der ikke tillige blev paataenkt og indført hos os:

- 1) Forbedringer ved Landets hele Fattigvæsen,
- 2) hensigtsmæssige Forandringer ved vore Baretægtsfængsler,
- 3) særegne Straffehuse for Børn, der ere

i under Cavalderen og allerede have be-
traadt Forbrydelsernes Bane,

4) Opdragelsesanstalter eller andre Til-
flugtssteder for forældreløse eller for-
vildede Børn uden Paarørende, der ere
nær ved at overskride Forbrydelsernes
Grændssekjæl,

5) Tilflugts-huse for frigtvorne Forbrydere.

Chi for at kurere en Sygdom radicaliter, maa
jo, som nys er viist, dens Aarsag fjendes og hæves. Jeg
mener, at Forbryderen i Straffeanstalten kan paa en Maade
sammenlignes med en Syg, nemlig hans Feil med selve
Sygdommen, der skal helbredes, og Straffen med Læ-
gemidlerne, der skulle anvendes til dens Helbredelse.

ad 1).

Da Erfaring lærer, at de fleste Lovovertrædelser begaaes
af Fattige, saa synes det naturligt, at, naar Man engang
begynder alvorligen at tænke paa Forandringer og
Forbedringer ved vore Straffeanstalter, at
Man da tillige sørger for at indføre overalt i Landet en hen-
sigtsmæssig Organisation af Fattiggæse-
net og at understøtte det allerede Paabegyndte *). Derved
vilde forebygges mange Forbrydelser, og dette er vigtig-
ere, end blot at tænke paa at straffe.

*) I Frederiksberg By, hvor jeg selv boer, er et Fattig-
huus der har vundet Sagkyndiges Tilfredshed — hvis Ind-
retning nok især skyldes Capitain Ploekroff's usfortrødne,
uegennyttige Bestræbelser og Omhu. Unstelig var det vistnok,
om Capitainen kunde og vilde vedblive at bidrage til dette
hans hjære Fosterbarns videre Uddannelse og Forsørgelse.

ad 2).

Naar Man engang strider til Udførelsen af de længe paatænkte Forandringer og Forbedringer ved vore Straffeanstalter og vort hele Fængselvæsen, er det visstelig en nødvendigt at begynde med Varetægtsfængslerne, hvor den moralske Smitte stærkest udbreder sig, — hvor Tilbøjelighed til og Færdighed i det Ondes Udøvelse snarest udvikles og læres, — hvor den uskyldigt Anklagede udsættes for, at forlade Fængslet med Anlæg til gruelige Forbrydelser, som han før ikke havde Tanke om, og hvor den, som eengang har betraadt Lastens Bane, næsten uigjenkaldeligen indvies til at vandre frem paa den *). — Stær bør det i solerede Fangenskab her anvendes,

*) Hvad anlediger vel, i Forbigaaende sagt, den største Ulykke i Samfundet — vore Varetægtsfængsler, eller Lotteriet? Steenstrupposten Hans Andersen, som i Januar d. A. blev domt til at have sit Liv forbrudt til Steile og Skul, var indtil sit 22de Aar af Alde, med hvem han stod i nøjere Forbindelse, erkjendt for at være af en meget venlig og godmodig Charakter, og af dem, for hvem han besørgede Postarinder, for særdeles ordentlig og paalidelig, hvisaarsag han ogsaa havde samlet sig en liden Capital; denne vilde han forsøge ved Hjælp af Lotteriet; han spillede, vandt nogle Gange, og Lysten til at forcere Lykken blev saa stor, at han inden et Aars Forløb var gjeldbunden. Nu forsaldt han ogsaa til Kortspil og Svier, blev Bedrager, omsider Stimannd og Røver mod den Person, som var hans Barns Legebroder og fortrolige Ven. — For saa Aar siden døde to Statsraader i Castellet, som begge havde Lotteriet at takke for deres sorgelige Endeligt. Hvor mangen en Embedsmand har ikke endt sine Dage i Stokhuset, fordi han bortspillede offentlige Midler i Lotteriet!

deels for at forebygge hiin Smittes Udbredelse, og deels for at paastynde Forbryderens Bekjendelse; thi saasnart Synden er udøvet, er Forbryderens første Bevægelse at undflye den Stemme, der taler til ham fra hans Indre, og naar han da ved Isolering er enhyer Samtale med sine Medfanger berøvet, saa nødes han til at høre hiin Stemme. Desuden forebygges jo ved Inquisitens affsondrede Ophold i Fængslet, at hans Medfanger kunne indvirke paa ham og saaledes modvirke Sandhedens Oplysning, hvilket ofte volder Dommeren uhyre Arbeide og megen Tidsspilde, hvorpaa jeg i mit Skrift l. e. ogsaa har anført Beviser.

ad 3).

Foranførte Disciplin i Straffeanstalter for voksne og aldrende Forbrydere passer hverken i aandelig eller legemlig Henseende for BARNET. Paa dettes bløde og endnu bøjelige Naturel og Charakter, der af Mangel paa aarvaagen Optrædelse, eller formedelst Forældrenes slette Exempel, Bane til Lediggang o. s. v. have modtaget Spiren til moralsk Fordærvelse, bør i Almindelighed virkes med Mildhed og altid med den klogeste Forsigtighed; thi ellers fordærves og nedrives, hvor der burde forbedres og opbygges. Saa vel Statens Interesse, som Mennesseligheden fordrer desuden, at den unge, blot forledele Forbryder bør, formedelst hans høje Grad af Modtagelighed, affondres fra de gamle, i Forbrydelser hærdede Syndere *). — BARNETS physiske Constitution fordrer rummelige Gaarde, hvor dets Legeme kan

*) For Diebliffet ere 10 Børn i „Forbedringshuset“ udfatte for disses frygtelige Indvirkning.

erholde fornøden Bevægelse, lempet efter Alderen. Selv til dets Føde og Beskæftigelse bør tages tilbørligt Hensyn; dets Legeme voxer og trænger altsaa til hyppig og nærende Føde; det taaler ingenlunde megen Stillesiddende, thi denne vilde volde det mange pinefulde, farlige Sygdomme, der let kunde forandre en kort Straffetid til en kvalificeret Livsstraf, hvorpaa jeg kunde anføre de sørgeligste Exempler. — Naturligviis burde BARNET lære et Haandværk eller en Haandtering efter dets Lyst, Evne og Constitution, der siden kunde være det til Nytte i Livet. Bæverhaandværket er vistnok af flere Grunde meget skadeligt for BARNETS (især PIGENS) Sundhed, naar der ikke iagttages meget Maadehold med Hensyn til Tiden, som dertil dagligen anvendes. — Kundskab om de groveste og meest almindelige Forbrydelser og, hvorledes de straffes, burde vel ogsaa klart og tydeligt indprentes sligt forvildet Barn. Naar Lasten altid viste sin rædselfulde Side frem, da vilde den tabe alle sine Tillokkelser; men den paatager sig gjerne Mine af en fejelig og tjenstvillig Ven, der tilbyder Forbryderen mange Glæder, uden at lade ham stue nogen af dens bitre Følger. — Forresten bør Undervisningen vel ikke alene gaae ud paa at oplære BARNET i Religionen og bibringe det sædelige Grundfættninger, men tillige at danne dets Gemyt. Hovedreglerne, som indprentes Børnene i de nordamerikanske Straffeanstalter, ere: „Lyv aldrig! og gjør Alting saa godt, som Du kan!“ og hele Disciplinen gaaer ud paa at indskærpe disse Regler og at overholde deres Efterlevelse.

ad 4).
 Fader- og moderløse Børn, Drengene eller
 Piger, der tigge og omløbe, — Børn, der befinde sig i en
 synlig Glendighed, der ere forladte af deres Forældre og Fa-
 milie, der savne Opdragelse, vise lastværdig Opførsel
 og, uden egentlig at have begaaet nogen loystridig Handling,
 ere dennes Grændser saa nær, at de vilde blive uundgaaeligt
 skyldige, dersom de beholdt deres Frihed, — fortjene visse-
 ogsaa i høi Grad det Offentliges Opmærksomhed og Deelta-
 gelse, ved at staffles passende Tilflugtssteder, hvor de
 kunne erholde den manglende Opdragelse, dannes til nyttige
 borgerlige Haandteringer og saaledes sikkes for, siden at ind-
 træde i Forbryder=Classen. I N^o-York er en
 saadan Redningsanstalt for moralsk fordærvede unge Menne-
 sker stiftet 1825, og efter dette Mønster findes nu lignende
 Anstalter i Boston, Philadelphia og Baltim^o-
 re*) — allesammen Privatanstalter, stiftede ved frivil-
 lige Sammenstud, ledede af dem, der af samtlige
 Bidragere bleve valgte dertil, men garan-
 terede af Staten, som fører Overopsyn over
 dem og aarligen bevilger det nødvendige

*) Pontoppidan omtaler i „Origines hafnienses“ en lignende
 Indretning, som Kong Christian IV 1639 stiftede ved den nor-
 dre Side af Helliggeistes Kirke, hvorefter denne Plads endnu
 kaldes Tugthuusporten. Den varede ifkun 6 Aar, da
 Kongen blev tjed deraf, fordi han saae sine Penge spildte i
 Magistratens Hænder, der forestod den Ilde. Derpaa
 købte han til samme Diemed Kai Lykkes Gaard paa Chri-
 stianshavn, der kaldtes Børnehuset og siden blev indrettet
 til Tugt-, Rasp- og Forbedringshus.

Udflugt i Penge. — En Forening af hæderlige Mænd er ogsaa hos os nylig sammentraadt og har antaget sig slige Ulykkeliges Skjebne. Man har Grund til at haabe gode Frugter deraf; jeg har selv ofte været Vidne til, med hvilken faderlig Omhu een af de Mænd, til hvem det Executive især er overdraget, antager sig disse Ulykkelige.

ad 5).

Men Ingen fortjener vistnok meer sine Medmennekers understøttende Deeltagelse, end den frigivne Forbryder. Efterat have udstaaet en stundom haard og frygtelig Straf, vender han tilbage til Samfundet, som oftest næsten nogen, blottet for det Nødvendigste og bundløs fordærvet, fornemmelig i aandelig Henseende; enhver Familiefader frygter for at indlemme ham i sin Kreds, om han end vilde arbejde. Hvor skal han henvende sig? — Denne hans ulykkelige Stilling efter hans Frigivelse nøder ham til at tye til ligesindede Kamerater, med hvem han forud har stiftet Forbindelse i Straffeanstalterne og Varetægtsfængslerne, og hvis stadige Næringsvei er Bedrageri, Tyveri, Røveri o. s. v., og at asfociere sig med disse, indtil han omsider bliver greben og atter straffet, hvorpaa jeg i mit Skrift l. c. har anført sorgelige Beviser. Det er især disse Complotter, stiftede i vore saakaldte Forbedringshuse og i Varetægtsfængslerne, der dagligen udruge og udøve de groveste Forbrydelser i Borgerfamfundet. Selv den i den senere Tid saa frygteligt om sig gribende falske Bancoselers Fabrication skyldes jo tildeels dette Udflugt af Mennekesvæsnen, hvorpaa jeg ogsaa har anført adskillige Grem-

pler i mit Skrift l. c. Dog gives ogsaa andre, forresten rettsafne Menneſter, hos hvem er nedlagt et herligt Pund, der ullykkeligiis anvende dette til hiin Haandtering, og derved for evigt nedgrave det, naar de omſider falde i Retfærdighedens Hænder, hvorpaa jeg vil anføre et Exempel, der, ſom jeg haaber, ikke vil læſes med Miſhag, ſjøndt det egentlig ikke hører hid.

Den 25 Mai f. A. blev af Kjøbenhavn's Politi anholdt en ſaadan Falſtner, en ſimpel Bondesmed ved Navn Niels Hans Peterſen, 44 Aar gl., født i Lykkeby i Salløby Sogn paa Langeland, der under et kort Ophold i Kjøbenhavn havde ſat adskillige falſke Dirigsbankdalerſedler i Omlob. Desuden fandtes i hans Logis en tillaaſet Vadsæk med 89 falſke dito, ſom han ogsaa havde medbragt. — Han har lært Smedeprofeſſionen i ſin Fødeby. I de ſidſte 13 Aar har han boet ſom Smedemeſter paa Baroniet Brahe = Trolleborg i Fyen og havt det derværende Slibeværk i Fæſte. Fra en tidlig Alder har han viiſt et eminent Anlæg til Mechaniken, hvilket han ſelv — aldeles uden Andres Beileddning — af særdeles Lyſt og Drift ſtedſe har øvet og udvillet ved at projectere forſkjellige Maſkiner *), der, ſom det ſaa ofte er Tilfældet hos os, koſtede ham meget mere, end de indbragte. Herved paadrog han ſig omſider en betydelig Gjæld, kom i en fortvøilet Knibe og fattede nu, for at redde ſig, den ullykkelige Beſlutning at forfærdige falſke Bancoſedler, hvilket han, i Tillid til ſine udmær-

*) For nogle Aar ſiden forfærdigede han en Brydemaskine, ſom han ſolgte i Sverige, og fik der 10 Aars Cneprivilegium paa ſlige Maſſiners Fabrication.

kede Gyner og paa Grund af vore „Sedlers Ufuldkommenhed“, ansaae for en „saare let Sag“. — For omtrent 13 Aar siden begyndte han først at eftergøre de gamle Femrigsbankdalersedler og vedblev dermed, indtil disse ved Bekjendtgjørelse af 27 Januar 1836 bleve indkaldte. De vare saa velgjorte (endog i Henseende til Papiret med tilhørende Flammetræk og Båndmærke, hvilket han selv forarbejdede), at de vanskeligen lode sig adskille fra de ægte; kun Underkriften var maadelig; han varierede sædvanligen med Navnene Holm og Møller, uagtet det sidste Navn ikke fandtes paa de ægte Sedler. — Paa Grund af hans Sedlers særdeles Lighed med de ægte, bleve de alle af Banken godtgjorte Ihændehaverne, og formedelt Mængden af dem, der vare i Koullance (til Banken vare alene indleverede 1867 Stykker, rimeligviis for største Delen fabrikerede af Petersen) fandt Banken sig anlediget til at inddrage de gamle Femrigsbankdalersedler og i deres Sted at sætte de nye blaae Sedler i Omløb. Vel paaastod Petersen, ikke at have udgivet mere end 150 falske Femrigsbankdalersedler; men det er uden for al Tvivl, at alle de gamle falske Femrigsbankdalersedler, der i Gæt og Alt saa paafaldende ligne de Sedler, Petersen vedkjender sig som sit Arbejde, ogsaa maae være forfærdigede af ham. Hertil kommer den Omstændighed, at de fleste ere understreynede med Navnene Holm og Møller, hvilke Underkrifter Petersen efter egen Forklaring sædvanligen har betjent sig af, fordi de vare ham lettest at efterligne, da

han skriver en høist maadelig Haand. Petersen erklærede ogsaa omsider, at, da de fleste til Banken indleverede falske Femrigsbankdalersedler havde en saaa ivinefaldende Lighed med hans, saa turde han ikke bestemt negte, at de vare forfærdigede af ham. — Det er saaledes Petersens falske Femrigsbankdalersedler, der især — om ikke alene — have anlediget Banken til at sætte de blaae Sedler i Omlob; et Foretagende, der vistnok har veldet den (middelbart altsaa Staten) høist betydelige Udgifter.

Samtidigt med falske Femrigsbankdalersedler forfærdigede Petersen ogsaa falske Tirigsbankdalersedler, som han vedblev at udgive indtil hans Anholdelse. Ogsaa disses Forfærdigelse er lykkedes ham saa vel, at Pengemand, der dagligen have mange Sedler mellem Hænder — selv een af Bankens Personale — erklærede, da de modtogte nogle af dem til Undersøgelse „at de ikke af dem skjønnedes at være falske“, efterat Man endog havde gjort dem opmærksomme paa, at deres Egthed var tvivlsom; ja een af Stadens første Bøxelerere skal have modtaget og igjen udbetalt til en Forpagter fra Landet een af Petersens falske Tirigsbankdalersedler, naturligtviis uden at vide, at den var falsk. Petersen corrigerede ogsaa sine Sedler med største Omhu og Nøjagtighed; saasnart blot et enkelt Bogstav var lidt buttet eller klumpet, blev Sedlen strax caaseret. Derfor ere alle hans falske Sedler hyerandre saa paaafaldende lige, hvorimod Bankens ægte Sedler, især de blaae Femrigs-

bankdaler sedler ere hyerandre saa paa faldende ulige, at Man neppe blandt 100 kan finde 2, der aldeles ligne hinanden. Skriften paa Bankens Sedler er nemlig meer eller mindre klattet og tyk, Løvyærket er saavel oventil, hvor Femtallet staaer, som paa Siderne, hvor Inscriptionen findes, saare utydeligt, Sværten paa adskillige Steder stundom udskydt, saa at baade Tallet og Inscriptionen i Løvyærkerne ere næsten ulæselige. Jeg mener, at Figurerne bør ikke alene være saa konstige, som mueligt, men at enhver enkelt Deel af disse bør tillige være tydelig og i sine faldende. De væsentligste Aarsager til Figurernes og Skriftens Utydelighed paa de nye blaæ Sedler er nok tildeels det mikrophylliske Mikmak i Bunden af dem, hvori de fine Streger og Punkterne af Figurerne udskyde i hyerandre og werde uformelige; men især synes disse Sedlers ikke vel lykkede Trykning at være en vigtig Aarsag til deres maadelige Udstyr. Det er visseelig ikke nok, at Stemplerne og Typerne ere correcte, men Trykningen bør ogsaa være meget tydelig *)

*) Jeg taler her af et Slags Erfaring. For nogle Aar siden udgav jeg i Kjøbenhavn et anatomisk-physiologisk Skrift paa Tydsk med 6 Tavler, som min Forlægger var pligtig, baade i Henseende til Tryk, Papiir og Kobberer, at udstyre som Pragtværk; det blev endog af ham vedtaget, at Pladerne skulde stikkes af en med Hensyn til slikt Arbejde berømt Kunstner i Tydskland. Bærkets Trykning skulde efter Overenskomst strax begyndes, og een Correctur af hvert Ark sendes mig paa min daværende Ejendom „Store Antvorskov“ ved Slagelse. Correcturen modtog jeg, men yderst slet, næsten ulæseligt aftrykt og vrimlende af Trykfeil. Da jeg flere Gange forjævede skriftligen

o: Sedlerne bør aftrykkes med største Accuratesse. Petersen fulgte dette Princip, derfor ere hans Sedler correcte og hyerandre fuldkommen lige; Bankens Trykker

havde forlangt mig tilsendt de reenttrykte Ark, saa reiste jeg omsider til Kjøbenhavn, for at tage disse i Omsyn. Med Harmme erfarede jeg, at mit saakaldte Pragtværk var — formedelst en yderst slet Trykning, endog slettere end Correcturarkenes — neppe læseligt. Jeg foreslog Forlæggeren at afgjøre Sagen i Mindelighed, ved at lade en Videnskabsmand i Kjøbenhavn, som han selv maatte vælge, mægle os imellem. Forslaget antoges, og Resultatet blev, at Forlæggeren skulde — som han ogsaa vedtog — for egen Regning lade omtrykke Arkene. Flere Maaneder hengik, uden at jeg modtog nogen Correctur, eller erfarede Noget om Aarsagen til dennes Udeblivelse. Jeg reiste derfor atter til Kjøbenhavn, for at faae Lys i Sagen; et tydsk Litteraturblad kom mig i Hænde, hvoraf jeg med største Forundring og Forbauselse saae, at mit ikke fuldendte Skrift — der manglede fra min Haand Fortalen og det sidste Ark af Terten, hvilke ei vare afgivne til Forlæggeren — circulerede i Tydskland i sit cæsserede pjaltede Klæddemon. Titelen havde Personen selv fingeret, og Tavlerne vare maadeligen lithographerede, istedetfor at indgraves i Kobber af en udmærket Konfirer. Da Bogen imidlertid med Hensyn til dens Indhold var saare gunstigen bedømt af tydske Videnskabsmænd, og da jeg forudsaae, at jeg, ved at sagsøge nævnte Person, kun vilde have skadet ham, uden væsentligen at gavne mig selv, — thi slige Processer, om de end vindes, medføre jo dog som oftest betydeligt Pengetab — saa sagde jeg ham blot nogle Alvorsord, lod ham trykke Resten af Bogen færdig med en forandret Titel, paa hvilken han selv maatte stemple sin Færd, og med en Fortale, hvori jeg stemplede den — naturligviis uden derfor at renoncere paa min Ret til Søgemaal. Nævnte Skrift er i det Hele saa slet trykt, at Forfatteren neppe selv kan læse det, hvilket alene er Tryk-

synes ikke, i det mindste ved de bla a e Sedler, at have fulgt det saa nøje, som fornødent gjøres, derfor ere dennes Sedler mindre correcte og hyerandre saare ulige. Snarest vilde Trykkeren nødes til punctlig Accuratesse, naar der bles ham forelagt et fuldkomment vellykket Afstryk som Norm, hvorefter han skulde rette sig; naturligviis maatte tilstaaes ham Godtgjørelse for et vist Antal mislykkede Afstryk, men alle saadanne burde strengeligen caseres og ei betales.

Den constituerede Politidirecteur Næsfor v. Osten, ved hvis Protocol denne Sag mesterligen er behandlet, har ved sin vanlige Flid, Nøjagtighed og — sjeldne Beløbenhed i at drøfteslige Sager, ikke alene bragt Forbryderen til en total Bekjendelse, men desuden tilvejebragt enhver fornøden, endog den allermindste Oplysning om Maaden, paa hvilken han fabrikerede sine Sedler, samt erholdt alle dertil hørende Apparater *), og saaledes gjort det umue-

ferens Skyld, der maa have været en sand Juffer; thi at Tryperne ikke have været saa slette, sees paa enkelte Steder i Skriftet hvor Trykken er lykkedes. Samme Indflydelse, som en skjødesløs, daarlig Trykning kan have paa en Bogs Udstyr, maa den naturligviis ogsaa kunne have paa en Bancoseddels.

*) Støvfindet og ubøjelig forfikkede Petersen længe, at saavel Pladerne, som de øvrige Apparater vare af ham tilintetgjorte, fordi han havde besluttet at ophøre med denne Haandtering; men Dommeren, der ikke lod sig nøje med tomme Ord, vedblev at trænge ind paa ham, indtil han omsider tilstod, at alle Apparater vare skjulte i en under hans Storstuegulv nedgravet Kiste, hvor de ogsaa strax efter bleve fundne af Copiist Leerbeck, som var reist til Fyen i denne Anledning.

ligt for Andre at træde i hans Fodspor og begynde, hvor han slap. Det var saa meget vanskeligere at naae dette Maal, da *Falskneren* er et ligesaa forslagent, som opfindsomt Hoved, der let hitter paa Raad, for at redde sig af en øjeblikkelig Forlegenhed, og ikke er forlegen for Midler til at udføre sine Planer, hvilket Følgende beviser. Uagtet *Dommeren* paastod, at *Flammetrækkene* og *Bandmærkerne*, som findes i *Petersens* Sedler, ikke vare frembragte ved *Indpresning*, *Indtrykning* eller *Indstempling*, da de i saa Fald maatte lade sig stryge ud med et varmt Jern, men at de sandsynligviis vare anbragte i Papiret under dets *Forsærdigelse*, — saa forfikkrede *Petersen* dog paa det *Vestemteste*, at han virkelig havde indpresset *Flammetrækkene* og *Bandmærkerne* i almindeligt *Papir*, men først efterat dette forud af ham var undergaaet en særegen *Tilberedelse*, som han øjeblikkeligen foregav, meget udforligt forklarede, samt tilbød at ville bevise ved en *Prove* i sin *Arrest*. Han forlangte dertil 31 Stykker forskjellige simple *Instrumenter* og *Materialier*, hvilke han erholdt. *Proven* blev anstillet i *Oversørelse* af to *Politibetjente*, men fik et *Udfald*, der ei aldeles fyldestgjorde *Dommeren*, da *Flammetrækkene* og *Bandmærkerne* ikke vare saa tydelige, som paa hans falske Sedler. *Petersen* undskyldte sig med, at *Provens* mindre heldige *Udfald* var en *Følge* af den oprørte *Sindstemning*, hvori han befandt sig i *Arresten*; men *Dommeren* lod sig ikke nøje dermed, vedblev at gaae ham paa *Klingen*, indtil han omsider tilstod, at han rigtignok selv havde *fabrikeret* *Papiret* til sine falske Sedler i der-

til af ham selv forfærdigede Former, hvori det erholdt baade **Flammetrækkene** og **Vandmærkerne**. En ny Prøve blev i denne Anledning atter anstillet, og Petersen viste, at han er Mester i sin ulykkelige Konst. — Han vedblev ogsaa længe haardnakked at negte at have eftergjort de gamle Femrigsbankdalersedler, indtil Dommeren ved haandgribelige Kjendsgjerninger ogsaa omsider overbeviste ham om hans Skyld her. — Med Hensyn til Maaden, paa hvilken han fabrikerede sine Sedler søgte han ligeledes længe ved Dydigtelser og Udflugter at lægge Dolgemaal paa Sandheden; men han maatte dog omsider overgive sig og sin skjulte Konst i Dommerens Bøld. — Petersen foregav i Begyndelsen, at han, ved at læse i Prof. U. s. „Magazin for Kunstnere og Haandværkere“ en Afhandling om Fremgangsmaaden ved Lithograhering, først havde bestemt sig til at forfærdige sine Sedler paa denne Maade, der, efter hans Formening dengang, var den nemmeste; dog saa han sig ikke istand til aldeles at følge den Anviisning, som Afhandlingen angiver, men foretog nogle Forandringer, eftersom han troede dem passende til Djemedets Udførelse. — Senere tilstod han — paa givne Anledning af Dommeren — at, da han af hver Steen ikke var istand til at tage meer end 10 komplette Aftryk, saa opgav han snart at lithograhere sine Sedler, og anstillede nu Forsøg med at afstrykke dem paa Zinkplader, hvilket aldeles mislykkedes, hvorfor han endelig beslattede og siden vedblev at indgravere Sedlen paa Kobberplader, der vel er noget vanskelige, men derhos meget sikkrere, end at overføre den paa

Steen eller Zinkplader. — Blandt de af Copiist Leerbeck i Petersens Bopæl fundne Apparater fandtes ogsaa nogle smaa indgraverede, men ei endnu aldeles fuldendte Kobberplader til Løvværkerne af de nye blaae Femrigsbankdaler sedler. Disse ere af den danske simple Landsbysmed, der neppe kan skrive sit eget Navn, saa kunstigen forarbejdede, at de neppe staae tilbage for de fuldkommenste engelske Fabricater. Paa smaa særlige Plader havde han endog eftergjort de enkelte Dele af Løvværkerne, for at bringe hine og disse til den størst muelige Fuldkommenhed, førend han overførte hele Sedlen paa Sovedpladen. Saaledes vilde han sikkert ved sit udmærkede Talent lidt efter lidt have bragt sine falske Sedler til en Fuldkommenhed, som hidtil hos os — end ikke i Banken — havde været kjendt *).

Petersen har bestandigen paa det Bestemteste forfikkret, at han ingen Medskyldige havde, hverken i selve Forsærdigelsen, eller i Udgivelsen af hans falske Sedler. Der er ingen Grund til at tvivle om Sandheden heraf; thi enhver Oplysning, Politidommeren har indhentet hos Personer, der nøje kjendte Petersen og hans Færd, saavel i Tysen, som paa andre Steder, stadfæstede Paalideligheden af hans Forsikring.

Kort førend den petersenske Bancoseddelsag var sluttet ved Politiretten, opsporede vort aarvaagne Politi i

*) Skade, at Petersen ikke var anbragt ved Banken, hvor han med Hensyn til sit Talent egentlig hører hjemme.

Kjøbenhavn — der ei lader noget synligt Haab for Forbryderen at undgaa Lovens straffende Arm *) — at adskillige falske Fremrigsbankdalerseidler skulde i kort Tid være udgivne af et Fruentimmer, fornemmelig til forskjellige holsteenske Skippere for indkjøbte Spekhøkervarer, Smør, Ost, Spegeposser o. s. v. Den 24 October f. A. blev nævnte Fruentimmer paagreben af Politiet; og da alle de ihæn-

*) Blot eet blandt flere Exempler paa Politiets særdeles Duelighed og rosværdige Opmærksomhed vil jeg her meddele. Den 13 Marts f. A. modtog Politidirectøren i Kjøbenhavn en Anmeldelse fra Capitain i Ingenieurcorpset J — i Frederiksberg By, efter hvilken Matten forud var begaaet et Indbrudstveri i hans Bopæl og bortstjaalet følgende Dele: 1) to Guldcylinderuhre, 2) to sølvbeslagne Meerskumspibehoveder, 3) et sølvbeslaget Elmetræs dito, 4) en Sølvfyrtønde, 5) et Fyrstaal, 6) en Sølvskraatobaksdaase, 7) et Jagtgevær, 8) en grøn Kalmuks-Frakke, 9) et flettet Haarbaand med Uhrnegle.

Neppe vare 14 Dage efter Anmeldelsen forløbne, førend alle ovennævnte Dele — paa Haarbaandet nær, som Tyvene eller Hælerne havde brændt — laae til Eftersyn i Kæsesfor v. Ostens Pult paa Politikammeret. — Dette var saameget mærkeligere, da to af Kjøbenhavns meest udelærte og forstokkede Spidsbuber sandsynligviis havde forøvet Tyveriet, og da de fleste af ovennævnte Kostre, efterat de vare skafomne den retmæssige Eier, havde ved Salg og Tushandel været i forskjellige Hænder og tildeels skjulte paa de meest forborgne Steder, førend Politiet kom i Besiddelse af dem. Det ene Uhr, indsvøbt i en Lærreds Klud, blev endog ved givet Bink af en Politiarrestant udtruffet mellem Væggen og et for samme anbragt Paneel. — Selv naar dybere hvilende Forviklinger ikke tillade strax at opdage Gjerningsmanden, veed jeg flere Exempler, at saadanne Dpgaver siden ere løste paa en forbausende Maade.

dekomne falske blaæ Sedler i enhver Henseende ligesom de tidligere i f. A. under en anden Politisag indleverede falske Sedler, der var anlagt mod en vis Axel Lund *) og hans Fader med Flere som mistænkte for at have forfærdiget og udgivet samme, saa blev efter Politidirectorens Ordre bemeldte Axel Lund tilligemed de andre forud i samme Anledning arresterede mistænkkelige Personer, som omtrent en Maaned havde været løsladte af Arresten med den Forpligtelse, at de skulde møde hver Mandag paa Politikammeret, for at godtgjøre deres lovlige Erhverv, — samtlige igjen arresterede, og da Politidirectoren tillige var kommen til Kundskab om, at Axel Lund og hans værdige Fader stode i nøje Forbindelse med en vis Hjulmand Dalsen og Smedemester Sigersted (ovenævnte Piges Huusbond), saa blev ogsaa strax hos disse foretaget en nøjagtig Visitation af Copiist Leerbeck, assisteret af 3 Politibetjente, naturligvis i de Paagjældendes Nærværelse. I Dalsens Værksted fandt L. efter megen Søgen 91 falske blaæ Femdalersedler, indsvøbte i et Stykke grovt Lærred og indstukne mellem Væggen og en tøl Stolpe, der stod i et Hjørne af Værkstedet. Rummet

*) I Juli Maaned 1836 blev Axel Lund tilligemed to Andre første Gang arresteret som sigtet for Forfærdigelse og Udgivelse af falske Femrigsbankedalersedler. Efter deres Løsladelse var Axel Lund 4½ Maaned paa fri Fod, hvorpaa han igjen blev anholdt som mistænkt for samme Forbrydelse, og hensad nu i Arresten indtil den 26 September f. A., da han atter blev løsladt og var omtrent en Maaned paa fri Fod, indtil han sidste Gang blev heftet.

var saa snevert, og Sedlerne vare indstufne
 saa langt tilbage i samme, at Man kun var
 istand til at rage dem frem med en lang Stok.
 Desuden fandtes paa Bunden af en i Bærstedet staaende
 Seng under Sengklæderne et Pudevaar med 12 Ark stort
 Papiir, der, efter Fiinhed og Udseende at domme, var af
 samme Slags Papiir, som det, hvorpaa de falske Sedler
 vare trykte. — Efterat Visitationen var forbi, blev Hjul-
 mand Dlsen bragt hen til Enken L.'s Bopæl, hvor Man
 havde bragt i Erfaring, at han havde staaet i Tilhold.
 Her blev ligeledes omhyggeligen randsaget, uden at noget
 Mistænkeligt fandtes. Men da Enken paa Leerbeck's
 Spørgsmål opgav, at hun i Baghuset havde tvende
 tillaaede Brændekjeldere, hvor Dlsen plejede
 at opstable Brændet, og hvortil hun selv var i Besiddelse af
 Røglerne, saa blev der ligeledes foretaget Randsagning,
 og alt Brænde udkastet af Kjelderens, ved hvilken Leilighed
 forefandtes i een af Brændestablerne under det
 øverste Lag 4 forskjellige Kobberplader til en
 fuldstændig Femrigsbankdalerseddels af de
 sidst udfomne med alle dens enkelte Dele, in specie Vand-
 mærkerne og Flammetrækkene. Imellem Pla-
 derne laae nogle Stykker sort Klæde og Filt, alttillsammen
 indsvøbt i et Stykke smudsfigt grovt Lærred. Samtlige fore-
 fundne Dele bleve tagne i Forvaring, og Hjulmand Dlsen
 tilligemed L.'s Enke bragt til Politikammeret og sat under
 Bevogtning. Ikke den mindste Oplysning var af dem at
 erholde om, hvem der havde henlagt alle hine Dele i Bræn-
 destablen; de forsikrede begge paa det Bestemteste, at være al-

deles uvidende derom, tilføjende, at Kjelderens om Dagen stod aaben, saa at Fremmede altsaa let kunde finde Leilighed til, der at indsnige sig.

Ved Visitation hos Sigersted fandt Leerbech i en ham tilhørende Kjelder, der var opfyldt med Brænde, Tørv, samt en Deel til Høkerhandelen hørende Victualier, 3 falske blaae Femrigsdalers sedler, indstukne i Muren over Kjelder døren, efter at nogle Stene vare udtagne og igjen med største Accurateesse indsatte. Da Sigersted, som var nærværende ved Visitationen, ved denne uventede Opdagelse syntes noget bevæget, tog Leerbech ham strax ind i hans Beboelsesleilighed, hvor han, formedelt Politimandens snilde Indvirkning paa ham, tabte Fatning og afgav i Dørværelse af to Politibetjente følgende Forklaring: At han kort før Flottetiden havde modtaget 20 falske Femrigsbankdalers sedler af Urbanus Lund (Faderen), som denne tilbød ham til 15 Mk. pr. Stykke, og derhos fortalte ham, at han selv i Forening med Andre havde forfærdiget dem. De fleste Sedler havde han ved ovennævnte Fruentimmer, der tillige var hans Forlovede, udgivet fornemmelig til 3 holsteenske Skippere, hvem han i et Tidsrum af 3 Dage havde afføbt 3 Fjerdinger Smør, adskillige Øste, Spegepølser m. m. Denne Tilstaaelse, som han gjentog for Retten, der strax blev sat, førte siden til de fleste Oplysninger i Sagen. — Nogle Dage derefter bekjendte ogsaa Olsen for Politidommeren, at have modtaget af Axel Lund (Sønnen) saavel de 91 falske Femrigsbankdalers sedler, som de 4 Kobberplader med Anmodning

om at gjemme begge Dele. Begge Lunderne (Fader og Søn) vedbleve ikke desto mindre med mageløs Fripostighed og Haardnakkenhed at paastaae deres Uskyld, uagtet desuden 3 af de Medskyldige sagde dem i Dinene, at de havde modtaget de falske Sedler af dem, og at de uanlediget samme Gang fortalte, at de selv havde forfærdiget dem, — uagtet to Medskyldige sagde dem i Dinene, at de hver for sig havde seet Axel Lund i Faderens Nærvarrelse at trykke de falske Sedler paa et Bærelse paa Vestergade, som de hemmeligen havde lejet blot til dette Brug, og derhos omstændeligen forklarede for Dommeren den af Falskneren ved Sedlernes Trykning brugte Fremgangsmaade. Men lykkeligvis har Dommeren indsilket begge disse berygtede og for Almeensikkerheden farlige Personer saaledes i Modsigelsernes og Løgnens Hildegarn, at de denne Gang neppe undgaae en længe fortjent Straf.

Desuden har Dommeren ogsaa tilvejebragt Kraftige Indiciebeviser mod begge Lunderne. De negtede nemlig paa det Bestemteste, at kunne gravere i Kobber; men det er siden ved flere Vidner, selv ved den Enes Søn og den Andens Broder, oplyst, at de begge forstaae Kobberstikkerkonsten. Ligeledes negtede de længe at have lejet et Bærelse paa Vestergade (hvor de trykkede deres falske Sedler), indtil de omsider ogsaa bleve overbeviste derom. Dommeren har endog nylig af Urtekræmmer E. S. modtaget to Kobberplader til at aftrykke Bignetter og Inscriptioner til Chocolateomslag, som Urbanus Lund efter Bestilling havde gra-

veret for ham. Desuden havde Urbanus Lund tilbudt sig at ville forbedre en tredje Plade for Urtekrammer Ls., stikken af en Anden, hvilken Lund havde meget at udsætte paa, forstikkende derhos, som forud ved flere Leiligheder, at ingen Kobberstikker i Kjøbenhavn forstod Konsten saagodt som han. Urtekrammer Ls. sagde tillige Urbanus Lund i Dinene, at han adskillige Gange havde seet ham grave Kobberplader i hans Bopæl.

At Indiciebevist skundom sikkrere sætter Dommeren istand til at afgive en samvittighedsfri Kjendelse, og at det mere nærmer sig mathematisk Visshed, end det bedste saakaldte „Vidnebeviss“, kan vel neppe negtes. Sæt, Gjeren af en af ham selv smedet Metalfigur, den eneste i sit Slags, fandt hos en Anden et afbrækket Stykke af denne Figur, og at Glands, Fliser, Dphøininger og Fordybninger i Bruddet paa begge Stykker stemmede aldeles overeens, og paa det nøjeste passede til og i hverandre, men Sidstnævnte paastod, at det hos ham forefundne Metalstykke var hans retmæssige Ejendom, medbragt fra Udlandet, og havde været i hans Besiddelse — uden at kunne bevise det — for hiin Figur blev sønderbrudt; afgav enddog ikke den fuldkomne Lighed og Overeensstemmelse i Bruddet af begge Metalstykker, som ingen Konstformaade at frembringe, et Indiciebeviss for Sigtelsens Paalidelighed, der var sikkrere, end noget somhelst „Vidnebeviss“ med Hensyn til dette Factum kunde være? — Man antage derimod, at et Mord var begaaet, cor-

pus delicti var tilstede, en Snees troværdige Mennesker erklærede paa det Bestemteste, at de ikke alene havde seet, at Forbrydelsen var begaaet, men endog, at den var begaaet af en af dem bekjendt Person; naar nu tillige alle disse tyve Vidner stemmede overeens, endog i de allermindste Omstændigheder, saa var jo „Bidnebevise“ fuldkomment lovsagt; og dog var det mueligt, at alle tyve Vidner kunde end ikke imod bedre Vidende have aflagt et falsk Bidnesbyrd. Blandt mange Exempler, som herpaa kunne anføres, vil jeg blot laane eet fra Udlandet. For omtrent 30 Aar siden blev en ridende Post heftet og anlagt i Paris for et Mord, som han skulde have begaaet; en Snees Mennesker bleve afhorte; Bisheden om, at Mordet var begaaet, samt om Tiden og Stedet, naar og hvor det var begaaet, var uden for al Tvivl. De fleste Vidner afgave den eenstemmige Forklaring, at de havde seet den Anklagede begaae Mordet, og Alle vare enige i, at de havde seet ham paa Mordstedet, hvilket sidste han selv ikke kunde negte. Han blev derfor dømt skyldig og henrettet. Nogle Aar derefter tilstod en Forbryder under Forhøret, at han havde udøvet hiint Mord, og det befandtes, at han havde en saa paafaldende Lighed med den uskyldigt Henrettede, at ikke alene alle Vidnerne, men selv den sorgfulde Enke forbausedes ved at see ham, og troede i første Dieblis, at det virkelig var hendes uhykkelige Mand, der havde fundet Leilighed til at redde sit Liv. Sagen blev nøje undersøgt, og det blev soleklart oplyst, at den Henrettede havde været aldeles uskyldig. Men Graven kunde ikke give ham

tilbage til Livet. — Hvo kjender desuden ikke den Magt, hvor- med Egennytte, Gjerrighed, Had, Misun- delse, Høngjerrighed og andre slige føle Liden- skaber beherske mange Menneſker, og de Ulykker og Uret- færdigheder, som derved kunne voldes, selv med Hensyn til „Vidnebeviser“, hvilket jeg ved Kjendsgjer- ninger, der maae opføre Enhvers ædlere Følelse, har oplyst i mit Skrift l. c.

Men uden at det gjøres Behov at tage sin Tilflugt til de i den lundske Bancosedelsag frembragte In- diciebeviser, er det loffedes Dommeren, at finde Traaden til deres hele forbrøderste Hemmelighed, — at ad- splitte og fra Roden af at udrydde et for Borgerſam- fundet høist farligt Complot og at standse dets fule Færd, der i flere Henseender — thi det gav sig ikke alene af med at fabrikere falske Bancosedler, men ogsaa med at øve andre Forbrødelser, som sees af Forhørene — var fryg- teligt for Almenſikkerheden. — Vel staae de lunds- ke falske Bancosedler mærkeligt tilbage for de peterse- ske; men de ere dog saa skuffende, at Falsknerne og deres Medhjelpere affatte uden Hinder adskillige af dem, s. Ex. i et Tidsrum af 3 Dage 10 Stykker til forskjellige holſteenske Skippere; et stort Handelshuus modtog 2, og flere bleve ud- betalte i forskjellige Boutiker o. s. v.

Peterſens falske Sedler ere upaatvivleligen de fuld- kommenste, som nogensinde ere sete i Danmark; de ere saa vel gjorte, at ſagkyndige Mænd af Bankens Personale have i min og Fleres Nærværelse forſikret, at enkelte Dele af Peterſens falske Sedler

ere correctere end samme Dele af Bankens ægte Sedler. Neppe har nok ogsaa i det sidste Seculum nogen Sag været Gjenstand for Politiets Undersøgelse, hvis grundige Behandling og heldige Udfald har givet baade Statskassen og Menneskeheden et større Udbytte, end den petersenske Bancoseddelsag. Petersen har ved sine falske Bancosedler sandsynligviis kostet Staten over en halv Tønde Guld; thi een af Bankens Fuldmægtige, der gav Forklaring i Sagen, antog efter en løs Calcule, at det Tab, Banken havde lidt, ved at indløse de anførte falske Fem- og Dirigsbankdalersedler, hvilke rimeligviis Størstedelen vare Petersens, beløber sig til 10—12,000 Rbd., og Indkaldelsen af de gamle Femrigsbankdalersedler og Udgivelsen af de blåe, hvilket Petersens falske Sedler jo ogsaa skal have anlediget, kostede nok over 50,000 Rbd. Men hvad er enddog dette Tab mod de uberegnelige meget større Udgifter, som Petersen sandsynligviis siden ved sine falske blåe Femrigsbankdalersedler vilde have paadraget Banken, naar hans Færd og det deraf flydende Onde ikke saa radicaliter var standset og hævet; Pladerne til de blåe Sedlers Afstrykning og Formerne til Papiret vare med Hensyn til de vanskeligste Dele næsten færdige til Afbenyttelse og bragte til en Guldkommenhed, som indtil da ikke havde været bekjendt; af Løvsærterne fandtes enkelte Dele afstrykte, der vare langt tydeligere end paa Bankens Sedler. Hvad var altsaa rimeligere, end at Banken ogsaa havde seet sig nød-

saget til at indkalde de blaae Sedler, naar Petersens vare komne i Roulance; og hvad var naturligere, end at disse formedelst Forfærdigerens udmærkede Talent, formedelst den sjeldne Omhyggelighed og Opmærksomhed, han anvendte paa deres Fabrication, snart maatte være kommen i en farlig Concurrence med Bankens, og at Petersen omsider, ved at træde i Forbindelse med andre fløgtige Hoveder, havde udbredt og rodfæstet et Onde, der vanskeligen nogensinde vilde have ladet sig udrydde. — Men hvad skylder ikke Menneskeheden Politidommeren og den Politimand, der uden for Retten under den sidste Sag saa snildt og uforsvødet assisterede med fornødne Oplysninger til Sagens videre Drøftelse, — for det heldige Udfald af disse høist vigtige Bancoseddelsager, der saa kraftigen har bidraget til at standse et Onde, der frygteligen begynder at gribe om sig, i dets Udbrud *), og frelse mange Mennesker for at bukke under for en ulykkelig Fristelse og tidlig eller sildig at vorde et Rov for herlige Talenters gridste Misbrug.

Jeg har her blot leilighedsviis kunnet indskrænke mig til at udtale nogle af de vigtigste Resultater af ovennævnte Bancoseddelsager; thi den ene verserer endnu for Hof- og Stadsretten, og den anden er endnu ikke afgiven fra Politiretten. Desuden vilde det være et

*) Endog Fruentimmer fuste paa denne sataniske Metier; en sliq Falsknerinde, der har stiftet et ikke ubetydeligt Complot til falske Bancosedlers Udgivelse, sidder for Øieblikket arresteret paa Politikammeret.

Brød paa den Opmærksomhed, disse Sager fortjene, om jeg vilde foregribe en dygtigere Mand i at kundgjøre dem i deres hele historisk-juridiske Omfang, naar deres Undersøgelse for Retterne engang werde endte. — Derimod smigrer jeg mig med, at det Ubetydelige og saare Ufuldstændige, jeg, disse to Sager betræffende, her har meddeelt, dog ikke vil være aldeles uden Interesse for den, som, fremmed i Politiet og dets Væsen, troer at dette blot indskrænker sin Virksomhed til at fremme og opretholde Borger-sikkerheden i Staten. Nei, det griber vissest ind næsten i alle Grene af Statsforvaltningen, er saavel Retfærdighedens og Lovgivningens Tjener, som ogsaa, i Forening med begge Statsfunctioner, en uundværlig Raadgiver for det hele Samfund. Hvor ofte har jeg ikke i de Aar, jeg med høje Bedkommendes velvillige, tillidsfulde Tilladelse var tilstede ved Politiforhør, været Bidne til, at Retfærdigheden der ikke blot løfter sit straffende Sværd mod Forbryderen; men at ædel Menneskelighed tillige op søger og fremfører enhver formildende Omstændighed, der kan redde det paa vildsom Gang ved Forførelse uslykkelige unge Menneske fra en evig Undergang. At saa saare Faa vide og ændse det meget Gode, vort Polit i Hovedstaden øver mod Menneskeheden *) inden for Politikamme-

*) Jeg kan ved denne Leilighed ikke afholde mig fra at meddele en Kjendsgjerning, der klart og tydeligen beviser, hvilke humane Grundsætninger Politivæsenet i Hovedstaden hylber og følger, naar Omstændighederne og Sagens særegne Bestaaffenhed nogentunde tillade det. Arrestanten B., der deelte Arrest med tidnavnte Peter sen, rapporterede til Po-

især fra et fra Fortiden af neppe velbegrundet Besparel-
 ses system, der vissestundom lægger Politiets bedste
 Virksomhed store Hindringer i Vejen. Saaledes er
 det hele Politipersonale, fra Politibetjenten
 til Politidirektøren, i Forhold til Enhvers For-
 retninger, baade kvantitativt og kvalitativt be-
 tragtet, saare maadeligt aflagt, Nogle neppe anstændigt, og In-
 gen forholds mæssigt til Forretningers Mæng-
 de, Vigtighed og Vanskelighed. Det forekom-
 mer mig at være en besynderlig Inconsequence, at fordre af
 en Embedsmand megen Embedsdygtighed, u maadeligt
 Arbejde, særegne Naturgaver, og derhos lade ham særne
 det daglige Brød; og saaledes forholder det sig i Vir-
 keligheden med vort Politivæsen, i det mindste med en
 Deel deraf. Foruden almindelig Embedsdygtighed og Em-
 bedsiver — som ogsaa bør forudsættes hos Embedsmanden i
 andre Fag — fordres af den superieure Politi-
 mand visse særegne Naturgaver, uden hvilke han,
 om end forresten nok saa duelig, dog kun vilde være saare
 maadelig i Politifaget, f. Ex. megen Charak-
 teerfasthed, en særdeles Gave til Udforsken *), og især
 en høi Grad af Aandsnærværelse, der er
 en Hovedfordring for en dygtig Politi-

*) For ikke at misforstaaes bør jeg her bemærke, at jeg ved Ud-
 forsken blot tænker mig en Gyne, ved skarpsindige
 Spørgsmaal at erfare af Andre, naar Omstændighederne fordre
 det, hvad de holde skjult, — ingenslunde en Spioneren:
 en hemmelig Speiden, fornemmelig efter at erfare Under-
 saatternes politiske Tænkemaade. Angaaende det Sidste
 følge længere nede nogle Bemærkninger.

mand *). — Ei heller Politibetjenten bør være blot-
tet for dette Talent; thi ellers vilde han ofte ved sin
Efterforskning uden for Politikammeret forhindre,
istædetfor at besvirke Sagens Oplysning. Der fordres overalt
meget mere, for at være en god Politibetjent, end
den naadige Herre troer, naar han anbefaler sin P eer-
dertil, fordi han et halvt Decennium har comporteret sig
vel paa Buxken; der udfordres ei alene en høi Grad af
Trostab, men ogsaa en vis Dygtighed: han bør ikke
alene selv kunne opfatte Andres Tanker, men ogsaa med
Sydelighed henføre dem paa Papiret, saa at de kunne
fattes af hans Forsatte; han bør kunne bekæmpe sine
Lidensfaber og Affecter, handle efter modent Overlæg, streng
Retfærdighed og have et skarpsæende, gennemtrængende Dje.

*) Copiist Leerbeck viste ved Visitationen hos Sigersted, at
det endog blot ved en Randsagning ikke er nok at bruge
Dinene, men ogsaa Forstanden, og, naar Diebliffet kræver
en hurtig Beslutning, hvor nødvendigt det da er at be-
holde Fatning og vælge det Rette. Havde han ikke strax
ved Opdagelsen af de falske Sedler i Sigerstedes Bopæl de-
contentanceret denne ved vel motiverede Spørgsmaal og i
to Politibetjentes Overværelse bragt ham til en reen, ube-
tinget, fri Bekjendelse, grundet paa egen omstændelig
Forklaring, der strax af den for sit Kald nidkjære Dom-
mer blev gjentaget for Retten, saa vilde Sigersted
maaskee siden, naar det første Indtryk var forbi, være bleven
vanskelig at faae Bugt med. I alt Fald skaanedes Leerbeck
ved sin Conduite den fuldtop beskæftigede Dommer for adskil-
lige Timers — maaskee Dages tidsspildende, trættende Arbeide.
Den vigtigste Sags Udfald er jo ogsaa ofte afhængig af Vi-
sitationens større eller mindre Nojagtighed og Forstan-
dighed.

Wangler han disse Egenskaber, saa duer han visseligen ikke til Politifaget. Gavnligt — om ikke nødvendigt — er det vistnok ogsaa, at han med Hensyn til det Forhold, hans Embedsfilling rimeligvis vil bringe ham i til mange Udlændinger, forstaaer og kan tale Tydsk. — Politiet i Kjøbenhavn har imidlertid adskillige meget duelige Betjente, som besidde deres Foresattes velfortjente Tillid og Agtelse *); men det har ogsaa, formedelst hiint Besparelsessystem, maadelige Subjecter, der stundom begaae Misgreb, som et kunne skjules, og dei ville undgaaes, saalænge Politibetjenten ikke lønnes bedre end for Tiden, og Concurrencen til Embedet meest er indskrænket til den udannede Klasse.

Naar nu desuden Politimanden, fra den næstderste til den øverste, udfylder den hele Dag, stundom til langt ud paa Natten, med moisommelige Forretninger, og efterat han, træet af Dagens Anstregelse, har lagt sig til Hvile, neppe rigtig er indslumret, førend han igjen vækkes, for under aaben Himmel i Regn og Blæst at overvære og rangere det Fornødne ved en Ildbrand et Oplob eller andet Sligt, og først i Morgenstunden kan skjæle et Par Timers Sovn til nødvendig Hvile, førend han igjen begynder sit vanlige Dagsarbeide, — saa mener jeg, at Vil-

*) Jeg har engang læst en Rapport af een af vore Politibetjente, der var saa vel motiveret, concis og tænksomt affattet, at der efter den næsten kunde have været affagt en Dom. Samme Betjent har et saa skarpt og sikkert Blik, at han flere Gange efter et ham opgivet Signalement, der blot indeholdt almindelige physiognomiske Charakterer paa Personer, han aldrig havde seet, har eftersøgt og fundet disse paa Gaden og i Folkverimmelen.

lighed under saadanne Omstændigheder fordrer, at den i n-
ferieure Politimand i det mindste bør have det „daglige
Brød,“ og den superieure lidt meer end „dagligt
Brød“ *). Politibetjenten har i Almindelighed
200 Rbd. aarlig i Løn, og derfor maa han arbejde i Statens
Tjeneste den hele Dag, fra tidlig Morgen til
sildig Aften, ofte Natten med, klæde sig
anstændigt og anskaffe sig Uniform. Hans
Kaar ere saaledes meget slettere, end den simple Daglejers,
der modtager for sit Dagsarbejde, naar Aftenklokken ringer,
3—4 Mk.; thi denne har enddog adskillige Timer om Dagen
og den hele Nat til fri Raadighed. Hertil kommer endnu,
at Politibetjentens Embedssyssel, fornemmelig om
Natten, kræver særlige Fornødenheder, der volde ham Ud-
gifter, som Arbeidsmanden ikke kjender til. Politibe-
tjenten maa saaledes i Ordets sande Betydning hutle
sig igjennem, uden dog at kunne trøste sig ved Haabet om,
engang at erholde et bedre Embede **). Har han Fa =

*) For Lydeligheds Skyld bør jeg oplyse, at „dagligt Brød“ tæn-
ker jeg mig ikke synonymt med det i sin Tid velbekjendte
„guleste Smørrebrød,“ der kun var et Behøvel til, under
et tarveligt Navn at kunne fortære en Snees kostbare Retter,
saasom: ægte Skildpadde, Straßburger=Gaafeleverpostejer, ind-
anske Fuglereder o. s. v. foruden en ufordøjelig Ret, der
stundom laae under Couverten, hvilken den Gjestbudne stak, ikke
i Maven, men — i Lommen.

***) Dette er ogsaa Tilfældet med Underopsynsmændene ved
Tugt-, Rask- og Forbedringshuset, skjøndt disse san-
deligen have et vigtigt, vanskeligt og — farligt Embede at va-
retage. Nylig blev jo den ulykkelige Opsynsmand Svend D-
sen snigmyrdet af Forbedringshuusfangeren Gustav Schmid

milie, da paadrager han sig uaturligvis som oftest Gjeld, og hvo kan beregne de stadelige Følger, denne mueligen kan have paa hans Embedsfærd. Han maatte visseelig ikke alene besidde en helst sjelden Gæne til Deconomie, men ogsaa en særdeles Sykke, naar han under sllige Omstændigheder efterat Skuden var udlosset, kunde lodse sig frem imellem Klipper, der dagligen vise sig rundt omkring ham i hans Embedsstilling.

Copiisten i Politiretten, der hører til den dannede Klasse, har efter 8—10—12 Aars moissommelige Tjeneste 300 Rbd. i aarlig Gage (Fuldmægtigene omtrent 60 Rbd. mere), forresten aldeles ingen tilfældige Indtægter, ingen Sportler, ingen Gratialet, ingen Douceurer og ingen Tid til nogensomhelst lovlig Bifortjæneeste. Han kan altsaa ikke engang med den bedste Villie „indrette Næring efter Tæring,“ hvilket dog ellers er lettere, end at „sætte Tæring efter Næring,“ som Ordsproget lyder; thi Mæven fordrer sin Ret. Af disse 300 Rbd. kan i det mindste antages, at 100 Rbd. medgaae aarligen for den Copiist, der især bruges til practiske Forretninger uden for Politikammeret, til Extraforvordenheder, som hans Embedsstilling medfører, og som en roessværdig Ambition ei tillader ham at føre den fattige Poli-

(24 Mar gl.), blot fordi denne nærede en ugrundet Mistænke til hin. For adskillige Aar siden maatte Mesteren Bedhage ogsaa ende sit Lid for Rasphuusfangen Thomas Christensens Morderkniv. — Saaledes er for Djebliktet Tilstanden af vore Straffeanstalter, og jeg spørger, om det ikke er den høje Tid, for Alvor at paatænke disses Forandring og Forbedring.

tilkøbe til Udgift; han har altsaa kun 200 Rbd. i Behold,
 hvoraf han ikke alene selv skal leve og — thi dette hører ogsaa
 til Faget — klæde sig p^ro^per^t, men tillige ernære sin
 Familie, om han er gift. Da dette nu hører til Umue-
 lighederne, saa følger deraf, at den dueligste, med de her-
 ligste G^oner udrustede Copiist seer sig — naar han ikke
 er formuende — under hine Omstændigheder, fordi han
 med den bedste Villie ei formaaer at arbejde gratis for Staten,
 n^od s^aget til at forlade en Carriere, hvor han kunde have
 stiftet særdeles megen Nytte for Samfundet, og at give Plads
 for en formuende Domsmer, der blot kan figurere;
 og saasom Kjobenhavns Politisæsen i Almindel-
 lighed og dets ringe Antal af superieure Embedsmænd
 i Særdeleshed ei kan taale blandt sig Figuranter o:
 Personer uden a^andig Bægt, der kun kunne opfylde en
 Plads og krumme Ryggen som en Hal (hvilket heller ikke pas-
 ser for Faget), saa følger endvidere deraf, at s^lig Person efter
 et kortere eller længere Tidsrum nødvendigviis maa sættes paa
 Bartpenge med $\frac{2}{3}$ af sin Gage eller maaffee den hele, hvis
 han har eet eller andet skjult Talent, som han ei kunde
 gjøre gjeldende ved Politisæset, indtil han omsider
 indstilles i et andet Embede med en Gage, der tillader ham
 at holde Fuldmægtig. Mon s^ligt Besparelses-
 s^lystem bringer Staten Fordeel? mon det ikke snarere
 bringer den Skade og Fordærv? Hvad Staten taber
 ved at have daarlige Embedsmænd, lærer daglig
 Erfaring. Den eensang bedste Indretning i sit
 Slags er derved med Kæmpeskridt gaaet

sin Undergang imøde! — Er Politivæsenet endog saa heldigt, at en duelig Mand med nogen Formue af særdeles Eyst til Faget danner sig til dette, — i flere Aar arbejder uden Lønning, omsider modtager en Copiistplads, der netto kun indbringer ham 200 Rbd. aarlig, saa at han altsaa endnu maa vedblive at tære paa sin Capital, haabende engang at blive forfremmet til et Embede i Faget, der kan yde ham og hans Familie det Nødtørstige, — stemmer det da med Billighed at lade sige embedsdygtig Mand under saadanne Omstændigheder arbejde i adskillige Aar fra tidlig Morgen til sildig Aften, stundom Natten med, par honneur i Statens Tjeneste? *) Sæt, hiin Embedsmand dør, førend det længe forventede Tidspunkt til en bedre Ansættelse indtræffer, og hans efterladte Familie, formedelst den Af dødes ringe Løn i adskillige Aar, har opoffret den Capital, hvoraf den skulde leve — — —! Jeg vil overlade til Læseren at forfølge Billedet, der ingenlunde er skabt i Phantasiaen, men laant af virkelige Facta, som jeg ikke bør nævne, for ei at saare Vedkommendes Delicatesse. — Overalt mener jeg, det vilde være saare gavnligt for Faget, om de supérieures Politimænd, saavidt mueligt, altid dannedes gradviis til det; thi da vilde end mere forebygges, at Nogen greb Politiscepteret uden at have et rigtigt Begreb om dets Brug. Ingen, end ikke med den største Intelligents,

*) Mon det vilde være vanskeligt, i Modsatning hertil at nævne i andre Fag adskillige embedsdygtige Personer, der ere rigeligen aflagte, uden — til Held og Lykke for Landet — at arbejde?

kan nok uden Tid, Dvælse og adskillige andre Omstændigheder udvikles og modnes til Politifaget.

Det byrdefulde, chicaneuse Politiaassistentembedet medfører 6—800 Rbd. aarlig Gage og undertiden sølagraae Haar, der omsider give sikkert Haab om en Forfremmelse, der ei beroer paa Omstændigheder, Tilfælde og Anbefalinger.

Politiassefserernes Gage, som er fra 1000—1600 Rbd. aarlig, stundom efter nogle og tyse Aars Opoffrelse til Faget, er dog nok ogsaa, med Hensyn til deres overlæssede, vanskelige, vigtige og ofte meget ubehagelige Forretning, saare sparsom *).

*) Vore kostbare, men over al Beskrivelse slet indrettede Politiarrester i det for faa Aar siden opførte Domhuus, hvilke ikke alene gjøre det let for Arresteranterne at have hemmelig Forstaaelse med hverandre og spille under Dække sammen mod Dommeren, men ogsaa at meddele til og modtage af Bekjendte paa Gaden skadelige Efterretninger — bidrage ikke lidet til at vidtløstiggjøre og vanskeliggjøre Assesforernes criminale Undersøgelser. Desuden maae de forskjellige Arresteranter, af Mangel paa fornødent Locale opholde sig blandt hverandre paa en saare indskrænket Plads i den saakaldte almindelige Forsamlingsaal, førend de indlades for de forskjellige Protocoller, hvor de naturligviis ogsaa let finde Leilighed til hemmelige Meddelelser, der sinke og hindre Sager, nes Oplysning. Nævnte Arrester ere iøvrigt saa slet anbragte i den tilsyneladende stærke, men skrøbelige Bygning, at det er lykkedes quindelige Sanger fra dem at springe gennem Vinduet ud paa Gaden, uden at bemærkes af Skildvægten; ikke at tale om at de formedelst uhenfigtsmæssige Omveje ere fjærne de saa langt

En af Politias sessorerne maa desuden overtage Censuren, eet af de difficileste Embeder i Staten, naar Censur ikke samvittighedsløs vil undertrykke nyttig Sandhed og lænkebinde Forfatterens Mænd, som han aldeles har i sin Magt. Det er derimod en Hæderspost, naar ikke slavist Frygttagtighed for Mægtiges Luner, Partisthed og private Hensigter faae Spillerum i hans Sind. Jeg for min Part har den største Anledning til med oprigtig Taknemmelighed at erkjende vor Censors humane og retsindige Behandling ved hans bedømmende Gjennemlæsning af mine Skifter.

Politidirecteurens Gage, 2000 Rbd. aarligen, kan med Hensyn til Vigtigheden og Vanskeligheden af den Post han beklæder, nok ikke heller kaldes rund.

Politichefen er tillige Chef for det oprettede Rystpoliti, første og styrende Medlem af den administrerende Direction for Kjøbenhavns Fattigvæsen og Dverpræsident for Kjøbenhavns Magistrat, hvorved han har

fra Retsalen, at der medgaaer meer end $\frac{1}{4}$ Time, for at afhente Arrestanten til Forhør. Er det ikke ogsaa en væsentlig Mangel, at Politiet ikke har en eneste Arrest for de til Vand og Brød Inddomte, men denne maa laanes af Hof- og Stadsretten, der selv har Mangel paa Arrester? Heraf følger, at Gnattede ofte sidde blandt de Sunde, og at disse ikke sjældent modtage Smitten og bringes derved efter deres Losladelse ud af deres vanlige Næringsvei. — Burde Politiet ikke have enkelte Værelser til Ophold for Personer af Dpdragelse og finere Følelse? Er det sommeligt eller billigt, at disse sidde til Skue for allehaande Mennesker i Forsamlingsalen, førend de indledes for Retten for at prøves, om de ere skyldige eller uskyldige, o. s. v. o. s. v.

ophørt at fungere som Politidirecteur og Justitiarius i Politiretten. Hans Gage i det Hele — som er mig ubekjendt — hidrører, om den ellers kan kaldes rundelig, vel fornemmelig fra hans andre Embeder uden for Politifaget.

Endelig formener jeg, uden at foregribe nogen Andens Mening, at Antallet af 4 Assessorer i Politiretten, foruden en surnumirair, der kun har 500 Rbd. aarlig Gage, er for lidet med Hensyn til de uhyre mange, højst vigtige og heterogne Sager, der sortere under deres Forum, samt at deri ligger den væsentligste Grund til de Klager, som dagligen høres i Publicum over Sagernes lange Henstand for Politiretten. Iovrigt veed jeg meget vel, at der ogsaa gives andre Fag, der i det Hele kræve ligesaamegen Duelighed hos Embedsmanden, som Politifaget; men jeg tvivler om, at der gives noget Embede i Staten, hvor han med Hensyn til Forretningernes Mængde, Vigtighed, Banskelighed og Ubehagelighed er saa slet gageret, som i Politifaget.

Angaaende den ovenfor (S. 108 i Noten) berorte Spionering: en hemmelig Speiden, fornemmelig efter at erfare Undersaatternes politiske Tænkemaade, tillader jeg mig at henkaste en flygtig Tanks Yttring.

Hvor vidt denne Speiden med et hemmeligt Politier overensstemmende med Moralloven, der er grundet paa Samvittighedens Bud og Fornuftens Erkjendelse af Sædelighedspligter, fælles for alle Mennesker, Regenten og Undersaatter — veer jeg ikke her at bedømme; men det forekommer mig at

være uden for al Tvivl, at den — især i en lille Stat — maa frembringe en almindelig ubehagelig Stemning, og i det Hele medføre megen Skade og Fordærvelse i Samfundet; thi indbyrdes Mistro og Tilbageholdenhed vilde useilbarligen indsnige sig, endog blandt de retsindigste Borgere; frygtende for, ved misforstaaede Ytringer at paadrage sig ugrundet søl Mistanke, vilde den Gne, saameget som mueligt, trække sig tilbage fra den Anden; Deeltagelsen for vigtige Statsanliggender vilde saaledes lidt efter lidt nedstemmes, og ædel Frimodighed i Tale og Handling, Spiren og Grundvolden til stigende Cultur og Oplysning, omsider aldeles udslukkes. Især maatte det befrygtes, at de Personer, der lode sig bruge til sliq Speiden, og naturligviis ikke vare af den sædeligste Tænkemaade, vilde misbruge deres i flere Henseender farlige Indflydelse og, for at gjøre sig vigtige, overdrive eller forfalste, hvad de havde hørt, hvorved de ubetydeligste Ytringer og de uskyldigste Foretagender kunde erholde en Vigtighed i Regjeringens Dine, de aldeles ikke fortjente, og foranledige unødvendige Foranstaltninger og byrdefulde Forholdsregler, der compromitterede Regjeringen i Undersaaternes Dine, og derhos vakte almindelig Misfornøielse. Jeg har læst i et fransk Blad, at en vis fransk General B., som under en græsselig Incognito skal have lagt Planen til Conspirationen imod den kongelige Familie 1816 og forledet Andre, hvilke han som Spion hemmeligt angav, til at udføre den. — I Kjøbenhavn forbyder den saare nødtørftige Politifæsse, der ikke rækker til de nødvendige Udgifter, at lønne

flige Spioner, der sandeligen fordre store Summer. Hvad de føre til, har Napoleon erfaret, der, foruden den uhyre Spionbande, som Fouché forestod, for at beskytte Keiserens Throne, skal i Aaret 1803 have lønnet 3962 Speidere, der især skulde have et vaagent Øje med hans egen Politiminister, hans Gemalinde og hans Brødre; ja i Aaret 1804 fandt Napoleon endog denne Skare utilstræffelig, og stiftede derfor til det hemmelige Politiets Tjeneste den cytheriske Cohorte, bestaaende af unge Mennesker af begge Kjøn, der fra 10 Marts 1812 til 22 Januar 1813 efter officielle Lister kostede 5,332,500 Fr.s. — Man troede, at Revolutionens og Napoleons Ende ogsaa maatte have fuldendt denne Speidekonstens indre Uddannelse, der neppe er nogen Prydelse for Menneskeheden, og dog skal den have opnaaet en endnu større Grad af Fuldkommenhed under en Regjering, hvis Valgsprog var: „Fred og Mildhed, Aabenhed og gammel Redelighed,“ hvilket erfares i et høist interessant Skrift, der udkom 1816 (*Recit de deux mois d'Emprisonnement de Mr. Le Comte Joh. Siernkowski*). Forfatteren leverer her en paa egne Sagttagelser og Erfaringer grundet Charakteristik af det daværende Politi i Frankrig, som dengang stod under den retsfindige Politiminister de Caze's Bestyrelse. Jeg vil her blot meddele nogle enkelte Puncter, der noksom vise, hvad den menneskelige Skarpfindighed — til Liden Gode for Moralen — formaaer. Det franske Politi, siger Forfatteren, er en meget konstigt sammensat Maskine, i hvis inderste Drivværk Snedighed lurer, useet, med tusinde Dine. Rig paa Erfaringer, uudtømmelig paa Hjælpekilder, holder det

Alting omspundet med sine Garn. Indhyllet i stum Hemmelighed, fralokker det Enhver sin. Det udspeider endog, hvad der **Funde** see. Men, udbryder Forfatteren, begaaes derfor færre Forbrydelser i Frankrig end paa andre Steder, hvor Politiet ikke seer saa skarpt? **Jngelunde!** Politiet underholder i Hovedstaden, vedbliver han, en Hær af Sjenerer, i Provindserne talrige Skarer. Uafhængige af disse staaende Tropper gives der endnu flyvende Corps'er, der lynsnart streife omkring. Fra Middelpunctet af forsynede med **hemmelige** Forrifter, fuldføre de samme **offentlige** n paa de yderste Grændser af den første Magts Birkokreds. Snart lade de sig see med Magtens truende Vaaben, snart liste de sig ind i hvert Selskab og i de helligste Fristeder. Nu indhylle de sig i Glendighedens Pjalter eller med Vandlysningens Tegne; nu yttre de selv Misfornøjelse, for at fange de Misfornøjede, træde selv ind i Skjultheden, for at opdage det Skulte; de stifte Sammensværgelser, for at komme paa Spor efter Sammensværgelser; de græde, for at see de Grædende; de betroe flere Hemmeligheder, for at gjøre Tausheden ubetænkksom. Hovedstaben af dette Politi modtager Opdagelserne og gjennemtænker dem. De Underordnede faae ingen anden Løn, end Tilladelse at drive deres Haandtering i Staten. Skuespilhuse, Caffehuse, offentlige Haver ere især de militaire Puncter, som Politiet lader besætte. Forfatteren gaaer saavidt, at han paaستااer, at hvert tiende Menneske i Frankrig er Spion.

Derimod synes Brugen af **hemmeligt** Politi elsker Politi spioner ikke alene ei at medføre nogen Betænkelse, men endog at stemme overeens med **Humanitetens** Grundsætninger, for at controllere Personer, om

hvilke det allerede er bekendt, at de gjøre sig Næringsvei af een eller anden gængse Forbrydelse, saasom Tyveri, Bedrageri, Falskneri o. s. v. Men da de Personer, som Politiet i den Anledning kan bruge, i Almindelighed selv have gjennemgaaet Forbrydelsernes Skole, saa maa naturligtviis iagttages den største Forsigtighed og Klogskab (at dette er Tilfældet hos os, sees Pag. 105 i Not.), for at undgaae farlige Misbrug, som de ved falske Angivelser, Ustyldiges Forførelse til Forbrydelse, for som Dydager at nyde Belønning, saa hyppigt gjøre sig skyldige i. Desuden har slig Spioneren ogsaa den middelbare store Nytte, at det vækker indbyrdes Mistro i det forbryderiske Complot, hvorfor dets Medlemmer frygte for, i Forening at udføre betydelige Forbrydelse, og drive kun hver især deres Færd.

Efter denne lange Episode vender jeg igjen tilbage til de ulykkelige Frigivne, der, ved at løslades efter et langt, stundom haardt Fængselsliv, see, paa Grund af Foranførte, en gruelig Fremtid imøde, langt grueligere, end den forsvundne Straffetid, dersom Samfundet ikke antager sig deres Skjebne efter Løsladelsen. O! at vedkommende Autoriteter dog ret alvorligen vilde skjenke disse elendige Menneſteværser fornøden Bistand i deres store Nød og derved afværge meget Dødt, baade for de Ulykkelige selv og for Samfundet, som disse ellers jo næsten see sig nødtvungne til paa mange Maader at forulempe, for at kunne friste Livet.

Nu mener jeg, ved uomstødelige Kjendsgjerninger at have oplyst og beviist, saavel i dette, som i mit foregaaende Skrift l. e., at Hovedstadens Straffe-

anstalter og Baretægtsfængsler ere aldeles modstridende deres Hensigt: i høj Grad demoraliserende, istedetfor forbedrende, og derfor ogsaa i høj Grad trængende til Forandringer og Forbedringer, — samt at den Costale, som Enkelte tillade sig over dem, er tvetydig, taaget og ilde begrundet; thi hvorledes en Straffeanstalt kan fortjene Roes, der „ei kan betragtes som Correctionsanstalt,“ begriber jeg ikke. Selv i oeconomicke Henseende bør vistnok ved vore Straffeanstalter og vort hele Fængselsvæsen, der aarligen koster Staten uhyre Summer, paatænkes Forandringer til det Bedre. Da det nyere Fængsel i Wethersfield blev indrettet efter den auburnske Plan, indbragte det (som ovenfor S. 49 er omtalt) Staten Connecticut i reen Indtægt aarligen c. 10,000 Rbd., medens det gamle Fængsel, der bestyredes, som hos os, efter det gamle System, sammesteds for færre Forbrydere, aarligen i Gjennemsnit kostede et Tilskud af c. 16,000 Rbd. — Skulde de paatænkte Forandringer og Forbedringer ved vore Straffeanstalter paa Christianshavn end ikke bevirke et saadant aarligt Overskud, men blot bringe Udgift og Indtægt til at balancere, da var jo ogsaa i oeconomicke Henseende allerede Meget vundet, — Staten skaanedes jo derved for en betydelig aarlig Udgift (see p. a. St.) *). — Det være langt fra mig at mene, at denne Udgift i mindste Maade bør tilskrives Bestyrrelsen. Nei! den er en en Følge af

*) Over hele Landet beløber den sig vist til adskillige Tonder Guld.

elendige Localiteter, gamle, mangelfulde, feilagtige Indretninger og Reglementer ved Straffeanstalterne. Jeg mener snarere, at Directionen for disse iagttager — desværre af Nødvendighed — en altfor streng Deconomie med Hensyn til Fangernes Forpleining (see Pag. 67 ff.) *), der muligens har en skadelig Indflydelse paa deres Sundhed, og er en medvirkende Aarsag til den blandt Tugt- og Forbedringshuusfangerne meget herskende haardnakkede Kirtelsyge, som ikke blot angriber Børn, men ogsaa Fuldvorne, ja Mænd og Koner over 50 Aar, der aldrig i deres Barndom have vidst af den at sige. At Kjødet af gamle, magre, udslæbte Heste — hvilke i Almindelighed slagtes — er sundt og nærende, kan jeg ikke troe **), især naar det gives Fanger, der savne Bevægelse og frisk Luft. Dr. Isfordink, øverste Feltlæge ved den østrigiske Armee, siger i sit Skrift ***): At, naar Man i Felten nødes til at benytte Hestekjød, maa der nøje vaages

*) Antages med et rundt Tal Udgiften at være c. 60,000 Rbd. som, divideret med Fangernes Middeltal 600 gjer pr. Individ 100 Rbd.

Naar herfra drages Indtægten af det ved Fangernes

Arbejde indkomne Beløb, c. 20,000 Rbd. divideret

med fornævnte Fange-Antal, da faaes 33 —

Resten af den samlede Udgift viser sig da at maatte repareres paa hver Fange med 67 Rbd.

Bemærkes nu tillige, at omtrent en tredie Deel af Fangernes Arbeidskraft aarligen tabes (see Pag. 49 Not. **), da maa Man indrømme, at Fangernes Forpleining føres saare economisk.

**) Skjøndt det sandeligen tillaves med roesværdig Omhu af en samvittighedsfuld Spisemester.

***) Militaire Gesundheits-Polizei 1 B. 1825. S. 460.

over, at det aldrig tages af Dyr, som ere døde af Hunger eller Sygdomme *), men kun af dem, som ere stude, og blandt disse de yngre og velfødte. Han tilføjer, at ved Hestekjødets Røgning sætter sig et grønagtigt Skum deraf, der som ildesmagende og skadeligt for Sundheden, maa affummes. — Af Dr. Otto **) meddeles ogsaa vigtige Erfaringer om Hestekjødets Skadelighed for Mennesker, der have Mangel paa tilstrækkelig Vegembsbevægelse.

Endnu bør jeg — for at undgaae uuelig Misforstaaelse — til Slutningen oplyse, at, naar jeg paa flere Steder i mit Skrift omtaler det Uvæsen, som finder Sted imellem Fangerne, og Nødvendigheden paa det Alvorligste at standse dette, da er det ingenlunde min Mening, at Man meer end nødvendigt skal forsure de Ulykkeliges Fangelis; men jeg mener, for at Straffens Hensigt (Fangens Forbedring) kan opnaaes, at han ved enhver Leilighed Levende bør føle, at hans Frihed er ham betagen, — stedse holdes til Arbeide, Hørlighed og Lydighed, Orden og Reenlighed o. s. v., og at Alt dette i Forbindelse med Ænsommelighed, Tausbed og en omhyggelig religiøs Indflydelse omsider vil fremkalde en Fred i Forbrøderens Sjæl, som i vore Straffeanstalter quæles ved Fangerne's gjensidige fordærvelige Indvirkning paa hverandre. Ja, jeg mener endog, at en passende blid Omgang bør være et Hovedprincip ved Fangerne's Behandling, og at en Straffeanstalt snarere bør bære Præg af,

*) At det ogsaa strengeligen paasees hos os, at ikke syge Heste slagtes, er bekjendt.

**) Hygea 3 p. 1827. S. 343.

at den Ulykkelige der er affondret fra Ydververden, for at bevares i mod dens videre Angreb, end af Hævn, som tages over ham. Jeg anseer det Land for høist ulykkeligt, hvor Man troer, at Statens Sikkerhed ikke tillader at behandle Forbryderen med Mildhed og Mennekelighed.

Endelig maa jeg bede Læseren, blot at ansee dette Skrift som et Bidrag til med Længsel imødesete Forandringer og Forbedringer ved vore Straffeanstalter og Varetægtsfængsler, og at bedømme det som et saadant. Sid mere Formaaende modigen og standhaftigen, uden smaalig Laugsaaend eller slavist Hængen ved forudfattede vilkaarlige Meninger, grundede paa gamle Vaner og Vedtægter — offentlig og for Alles Dine vilde række denne Mennekeheds vigtige Sag en velvillig hjælpsom Haand! Med dette Dnsfe nedlægger jeg den Pen, jeg, fri for nogensomhelst Vi-hensigt, har grebet; om mit Dnsfe skal forsvinde som en Stemme i Orkenen, beroer paa den ubøjelige Skjebnes Billie. Velmeent er Tanken yttret, og Bevidstheden herom skal aldrig svigte dens Tolk, skulde end Mistjendelse og Misnoje worde hans Lon. Min sidste Bøn skal være, at Blandværks Skyggebillede maa vige for Sandheds lyse Blik, og at Danmarks Genius maa lede høje Vedkommende til den uroffelige Erkjendelse, at Mennekelighed, Sædelighed og Retfærdighed, ja — Statsoeconomien fordre Forandringer og Forbedringer ved vore Straffeanstalter og vort hele Fængselvæsen, og dertil siger jeg af Hjertet — Amen!

I Tugt-, Rask- og Forbedringshuset paa Christianshavn have Fangerne været fordeelte som følger:

Aar, Maaned og Datum	Mandsfanger								Dvindsfanger					Børn	Eit Evangs- unders- viis- ning	Slaver i Citadel- lets Slave- Fængsel	Inqvi- ster indlagte under Cuur i Syge- huset	Summa	Af Fange- perjo- nalet udsat til Bevogt- ning i Citadel- let
	Raskhuusf.			Tugthuusf.			Forbhf.		Tugthuusf.			Forbhf.							
	Livsf.		Mars- fan- ger	Livsf.		Mars- fan- ger	Livs- fan- ger	Mars- fan- ger	Livsf.		Mars- fan- ger	Livs- fan- ger	Mars- fan- ger						
	Uer- lige	Er- lige		Uer- lige	Er- lige				Uer- lige	Er- lige									
1836. 1 Januar . .	54	21	111	=	48	=	=	159	=	95	=	=	83	2	=	20	4	597	35
1 April . . .	53	21	101	=	51	=	=	164	=	90	=	=	82	3	=	22	7	594	34
1 Juli . . .	52	19	87	=	52	=	=	176	=	89	=	=	82	2	=	23	6	588	30
1 October . .	49	20	80	=	54	=	=	181	=	84	=	=	89	1	=	23	1	582	29
1837. 1 Januar . .	49	20	71	=	52	2	21	171	1	84	=	14	64	2	=	22	6	579	28
1 April . . .	47	20	66	=	51	1	19	181	1	83	=	10	75	3	=	22	3	582	27
1 Juli . . .	45	19	61	=	52	1	16	183	1	85	=	10	89	3	=	22	3	590	26
1 October . .	47	20	53	=	45	1	19	180	2	82	=	6	96	4	=	21	6	582	27
1838. 1 Januar . .	45	20	56	1	43	1	18	191	2	90	=	6	102	4	=	21	1	601	24
1 April . . .	44	20	56	1	37	=	22	185	2	88	=	9	97	4	2	19	5	591	21
1 Juli . . .	44	21	55	1	37	1	22	195	2	89	=	7	92	2	2	20	=	590	18
1 October . .	44	22	55	=	41	2	22	181	2	89	=	9	84	5	=	23	6	585	17
1839. 1 Januar . .	44	22	53	=	39	2	22	185	2	92	=	9	88	5	=	23	1	587	16

NB. Den fra 1ste Jan. 1836 til 1ste Jan. 1839 betydelige Aftagelse af Raskhuusfanger og Tiltagelse af Forbedringshuusfanger er upaatvibteligt en Virkning af det nye Lovbud i 1834, der forandrer Raskhuusstraf til Forbedringshuusstraf for anden Gang begaaet Tyveri.

Indtægter ved Tugt- Rask- og Forbedringshuset paa Christianshavn.

	1817	1818	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837
Mandtallet hvert Aars 1 ^{te} Januar . . .	481	447	413	419	426	461	471	528	616	640	625	686	697	641	641	694	689	676	638	597	579
Af Finantserne anvist	96,466 12	62,481 61½	44,999 52	12,720 =	14,698 43	11,164 =	11,226 =	11,081 48	15,035 19	17,287 33½	21,902 73	26,220 39	21,346 73	20,253 89	22,225 80	39,284 88	24,567 40½	21,406 84	9,678 =	9,600 =	9,600 =
Grundtærens Provent, Afgiften af As- sikentshuset og Lotteriet, samt Con- sultations Godtgjærelse	7,781 24	15,498 39½	6,999 26	5,406 =	5,467 19	5,462 48	5,462 48	4,968 53	4,459 16	4,447 49	4,903 69	4,580 60	4,498 17	4,505 22	4,502 84	4,905 22	3,577 82	3,448 12	5,300 =	4,877 78	4,370 =
Gage-Afgift	3,683 85	1,457 68	1,290 65	1,316 84½	1,717 58	1,436 7	2,371 79	922 83	1,536 53	2,201 59	= =	1,112 54	1,911 85	1,311 49	1,583 76	2,459 7	1,430 38	956 9½	1,463 90	968 88	818 60
Renter af udestaaende Capitaler . . .	580 42	960 30½	644 87	525 53	512 60	583 28	720 45	2,030 45½	1,966 69	1,998 49	2,001 14	1,989 38	1,962 85	1,970 71	1,961 62	1,958 77	1,976 11	1,958 89	2,029 22	1,974 70½	1,970 79
Confiskationspenge	1,459 31½	991 42½	2,753 86	2,783 9½	1,705 36	1,837 86	2,710 36½	966 37	1,899 68½	2,478 70	1,805 18½	1,545 69	2,136 24	2,026 84	2,187 82	2,136 =	1,944 76	3,381 39	741 2½	1,130 67	1,523 57½
Voder fra Politiretter	22 48	90 40	124 61	21 72	10 =	25 =	= =	4 =	= =	= =	9 6	25 52½	12 36	12 36	= =	24 6	19 24	31 78	= =	= =	= =
Inqvistens Guur og Pleie	1,034 7	1,213 30	898 45	857 59	277 37	1,146 72	365 34	292 21	588 65	548 37	431 87	465 92	633 44	509 37	430 20	455 19	745 72	326 89	589 53	959 89	582 78
Tugt- og Forbedr. Fangerens Fortjeneste	58,260 79½	52,251 38½	50,070 32½	30,565 41½	37,107 90	30,018 64½	23,500 48	23,308 26½	19,232 61	19,299 39	22,268 43	24,115 20	22,801 13½	20,326 92	18,490 76½	18,485 37	14,439 37½	14,944 59	16,033 23½	21,442 25	18,904 38
Raskhuus-Fangerens Dito	16,705 82	12,570 87½	10,118 56½	8,760 35½	7,453 27½	4,459 90½	5,393 74½	7,265 58½	6,485 21	7,456 15	5,318 10	3,367 62	4,115 53	3,344 14	2,747 90	2,216 36	2,529 73	3,297 35	3,994 9	4,556 90	5,811 46
Extra-Indtægter	= =	5,435 69	444 49	1,598 58½	44,014 24	388 3	830 76	222 60½	139 37	2,609 5	46 27	23 52	392 61½	9 28	6 48	11 80	26 65	15 43	= =	= =	79 32
Bidrag efter Placat 5 Marts 1834 . .	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	14,767 59½	13,516 75	12,899 49
Summa	185,994 27	152,951 28	88,254 80	64,555 30	112,964 10	56,522 15	52,581 57	51,062 49	51,343 25	58,326 68	58,686 59	63,446 58	59,811 12	54,300 42	54,137 42	71,936 84	51,257 39	49,767 57	54,596 68	59,028 6	56,560 55

Udgifter ved Tugt- Rask- og Forbedringshuset paa Christianshavn.

	1817	1818	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837	
Mandtallet hvert Aars 1 ^{te} Januar . . .	481	447	413	419	426	461	471	528	616	640	625	686	697	641	641	694	689	676	638	597	579	
Fangerens Natural-Forspleining	61,307 32	46,054 39	25,406 72½	19,245 67½	15,848 57	15,998 40	17,463 48½	15,658 38	16,218 58½	20,001 69½	21,983 83½	22,245 42	23,602 66	21,052 26½	23,741 36½	29,029 91	21,011 9½	16,194 92½	14,039 65	16,256 88½	15,111 49½	
Extra-Forspleining i Sygehuset og Medicin	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	310 68	998 73	744 58½	1,079 41	879 22	2,478 50½	1,860 64	2,416 82	1,717 32	2,117 85½	3,255 44	
Overarbeids-Provisioner	6,220 58	2,053 14	3,093 52	3,383 64	3,942 94	3,908 36½	4,810 87½	4,891 56	4,247 60	4,481 57½	3,517 76	5 682 37	5,219 45½	4,181 8	2,675 81	5,029 20	3,259 28	4,340 =	5,679 46½	5,424 73½	4,629 9	
Oplagt Overarbejde	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	328 8	381 79½	321 27½	336 5½	122 52½	187 70½	213 41	169 91	200 67½	65 19½	133 51½	758 88	575 6¼	633 37½	
Senge og Klædnings-Requisiter	212 71	3,481 6	168 7	93 86½	81 75	108 27½	69 80½	1,811 66	2,320 80	4,659 84	2,950 =	3,051 40	1,412 55	2,247 93	1,706 39	4,025 14	2,360 1½	2,324 53½	3,268 21	2,715 15	1,951 60	
Brændsel og Belysning	11,933 78	12,152 49	4,761 3	4,467 44	4,264 83	3,299 89	2,962 91	2,467 54	2,848 42	3,030 80	2,629 36	3,041 95½	4,569 26	3,129 83½	2,681 67½	2,709 72	2,528 84	2,446 24	2,035 56	3,362 29½	2,770 73	
Renovationens Udforstel	456 43	456 50	218 28	414 87	332 75	401 74	329 11	245 44	290 46	502 54	471 37	633 66	553 4	538 64	443 41	360 37	407 23	326 23	419 38	443 8	373 40	
Fangerens Vask	2,294 =	1,539 72	722 26	914 74	718 36	619 48	529 80	591 8	515 64	351 88	416 52	922 40	727 13	107 =	576 54	883 =	490 94	545 64	318 =	594 6	330 24	
Haandværks-Arbejde og Materialier . .	10,302 26	27,438 53	6,412 83	3,434 39	8,683 55½	7,448 25	3,526 28	2,636 58½	2,080 21	4,088 26	4,598 =	3,611 53	2,722 64	2,220 56	1,907 80	3,290 8	3,023 85	3,285 31½	4,617 42	3,272 57	3,380 57	
Onera publica og Skatter	1,044 25	4,095 32	4,135 75	1,462 15	4,940 7	1,929 76	1,742 35	747 1	571 1	1,660 31	1,064 6	1,451 62	1,230 19½	1,119 25	1,169 35	1,124 52	1,152 36	1,362 68	471 53	1,181 60	1,161 5½	
Gager, Lønninger og Pensioner	21,523 51	18,017 86	13,014 21½	12,938 12½	10,853 30	10,614 52	10,649 82	10,480 90	10,112 39	10,662 24	10,570 52	10,046 45	9,412 47	9,573 64½	9,398 80½	9,026 85	8,545 70½	8,159 91½	9,229 28	8,958 49	9,495 18	
Udgifter ved Fabricationen	53,746 29	33,706 77	18,869 9½	9,321 54½	7,714 47	6,128 87	5,375 87	5,456 71	3,961 86	5,309 56	3,064 2	5,294 95	3,798 42	3,841 28	3,501 10	5,587 25	2,094 68	4,332 51	4,763 82½	5,916 84	6,700 79½	
Bidrag efter Placat 5 Marts 1834, re- sunderet Moens Tugthuus	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	= =	1,000 =	2,415 =	1,750 =
Extra-Udgifter og Leie til Sogværkshuset	15,821 38	7,762 92	12,719 34	7,655 77½	9,697 62½	11,294 41	7,309 19½	6,156 89	5,910 56½	4,313 7	6,979 95½	6,309 88	5,303 29	5,090 67	4,772 95½	7,882 62	2,966 77½	5,565 25	6,463 69½	8,871 6¼	5,573 79	
Summa	184,862 67	156,758 84	89,521 28	63,332 45	67,078 46	61,752 20	54,769 74	51,472 7	49,459 57	59,383 28	58,892 33	63,416 21	59,483 60	54,395 21	53,624 61	71,628 8	49,766 84	51,433 81	54,782 45	62,104 89	57,117 =	